

Strategia rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033

Opracowanie:

Urząd Miasta i Gminy w Buku

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości, przy wsparciu specjalistów:

- Irma Kuznetsova, Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Iwona Nowacka, Zastępca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Tomasz Michałowicz, Ekspert ds. Strategii i rozwoju lokalnego – koordynator projektu,
- Natalia Szarzyńska, Młodsza Specjalistka ds. Strategii i rozwoju lokalnego.

Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033 opracowano w oparciu o materiały źródłowe Urzędu Miasta i Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2022 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

**Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU MIASTA I GMINY BUK.....	6
1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej	7
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	9
3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej.....	12
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych	15
4.1. Ocena sytuacji Gminy	15
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe	16
5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	18
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU MIASTA I GMINY BUK	20
1. Misja i wizja	21
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	23
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Buk oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie	37
4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.....	45
6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	52
7. Ramy finansowe i źródła finansowania	55
ZAŁĄCZNIKI	58
Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Miasta i Gminy Buk	58
Załącznik 2: Wzór ankiety.....	114
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna	120

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2033 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: zasoby ludzkie, środowisko przyrodnicze i kulturowe, infrastrukturalne czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033 to najważniejszy dokument do kreowania rozwoju lokalnego, który winien być spójny z pozostałymi programami obowiązującymi w Gminie Buk oraz z dokumentami wyższego rzędu – *Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)*. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

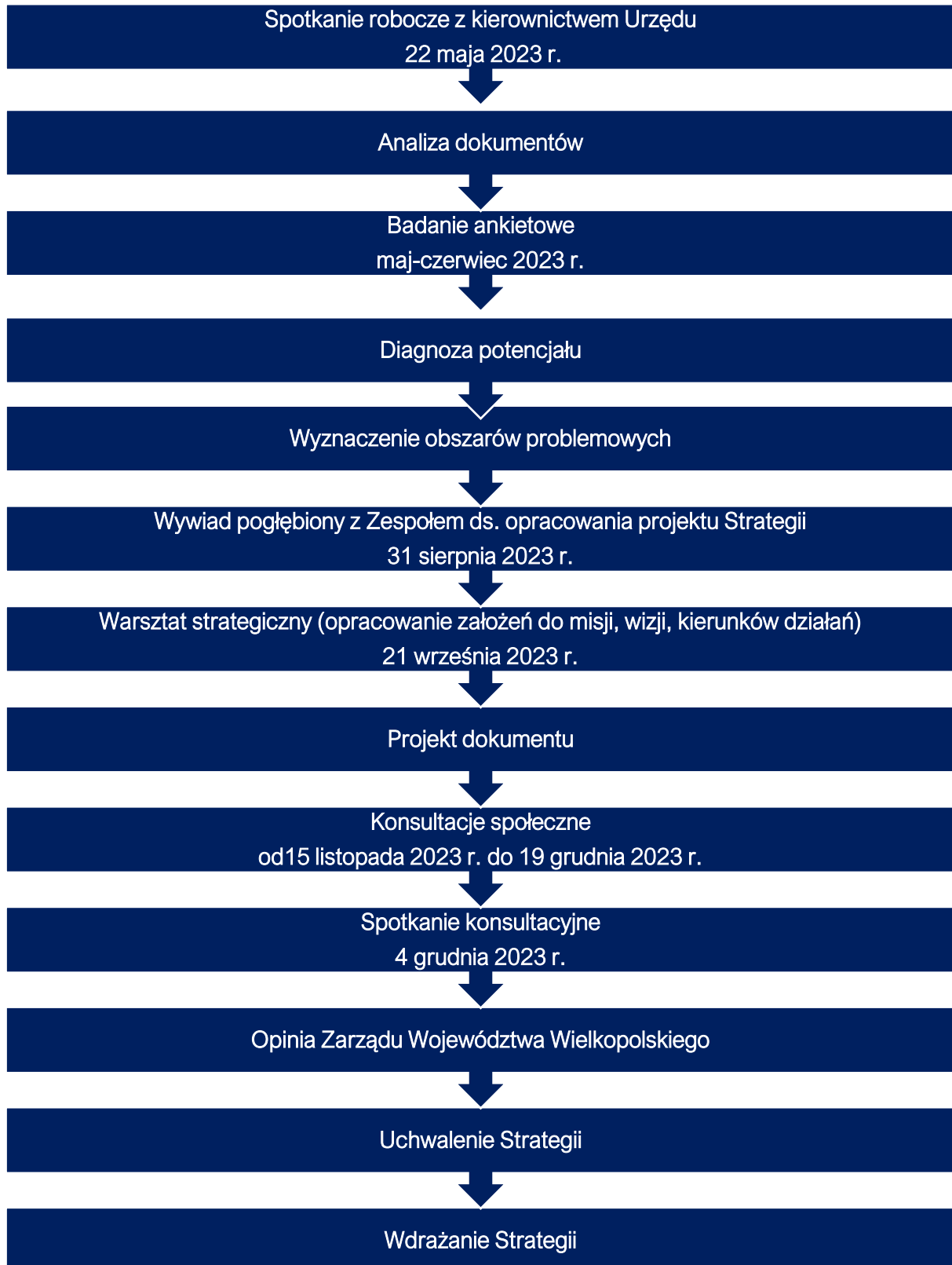
Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców. Zgodnie z w/w ustawą Strategia zawiera wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Miasta i Gminy Buk. Pogłębiona Diagnoza Miasta i Gminy Buk stanowi natomiast załącznik nr 1 do niniejszej Strategii.

Prace nad Strategią rozpoczęto w maju 2023 roku, kiedy Burmistrz Miasta i Gminy Buk podjął decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Kolejnym krokiem było podjęcie uchwały nr LV/495/2023 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 29 sierpnia 2023 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033, w tym trybu konsultacji.

Proces tworzenia Strategii poprzedzono **analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy** dokonaną podczas **badania ankietowego** przeprowadzonego wśród mieszkańców. Ponadto w celu szerszego włączenia mieszkańców i interesariuszy Gminy oraz pracowników Urzędu zorganizowano **warsztaty strategiczne**. Warsztaty przeprowadzone zostały metodą *design thinking* polegającą na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy. Efektem tej metody jest wypracowanie niestandardowych rozwiązań i rozwój innowacji. Podczas warsztatów uczestnicy pracowali w grupach nad założeniami do misji i wizji Miasta i Gminy Buk oraz kierunkami działań w określonych obszarach problemowych.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią.

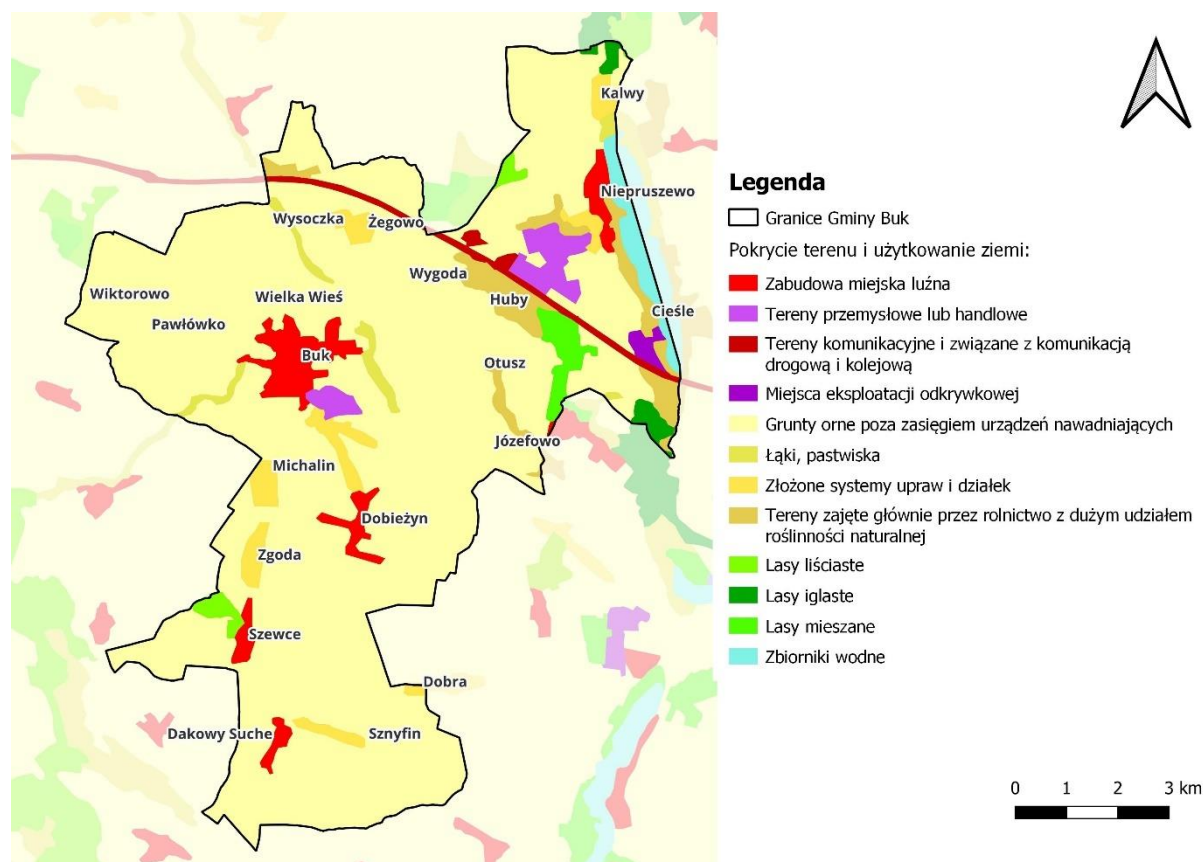
**CZĘŚĆ I:
STAN I WYZWANIA ROZWOJU MIASTA
I GMINY BUK**

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Buk jest najbardziej wysuniętą na zachód gminą powiatu poznańskiego, a jej siedzibą jest Miasto Buk. Graniczy bezpośrednio z 3 powiatami: szamotulskim, nowotomyskim oraz grodziskim. Gmina Buk wchodzi w skład aglomeracji poznańskiej, jednak nie graniczy bezpośrednio z Poznaniem. Gminami powiatu poznańskiego sąsiadującymi od wschodu są: Tarnowo Podgórne, Dopiewo, Stęszew. Atutem Gminy jest korzystne położenie komunikacyjne na skrzyżowaniu istotnych szlaków komunikacyjnych. Węzeł autostrady A2 zlokalizowany jest 3 km od Miasta. Dzięki takiemu położeniu możliwy jest szybki dojazd do centrum Poznania (około 40 minut) oraz do dróg ekspresowych S5 i S11. Dojazd do najbliższego lotniska zajmuje zaledwie 25 minut. Na terenie Gminy znajdują się również 2 dworce kolejowe (Buk oraz Otusz), które mieszczą się na trasie Poznańskiej Kolei Metropolitalnej, dzięki której możliwy jest dostęp do częstych i szybkich połączeń z Poznaniem (czas podróży pociągiem wynosi 24 minuty).

Korzystne położenie względem Poznania oraz przebiegających szlaków komunikacyjnych skutkuje wysoką atrakcyjnością Gminy w oczach inwestorów oraz przyszłych i obecnych mieszkańców. Pomimo wielu atutów płynących z występowania linii kolejowej oraz autostrady, w skali lokalnej udogodnienia te stanowią również bariery komunikacyjne.

Na gospodarowanie przestrzenią Gminy wpływ mają w dużej mierze uwarunkowania przyrodnicze. Dobre warunki glebowo-klimatyczne skutkują wysokim udziałem użytków rolnych (84,2% powierzchni całej Gminy). Z kolei lasy zajmują zaledwie 3,7% powierzchni, co umiejscawia analizowany obszar wśród najmniej zalesionych gmin w Polsce.

Ryc. 1 Pokrycie terenu i użytkowanie ziemi w Mieście i Gminie Buk

Źródło: opracowanie własne na podstawie Corine Land Cover 2018

Z uwagi na istniejące grunty rolne wysokiej jakości, w obrębie Gminy występują ograniczenia rozbudowy mieszkaniowej oraz stref inwestycyjnych. Natomiast rozwój północnej części jednostki determinuje przebieg autostrady A2 i występujący tam węzeł „Buk”, gdzie powstał Park Przemysłowy.

Niski udział miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w całkowitej powierzchni Gminy (6,63%) przyczynia się do kształtowania przestrzeni w dużej mierze na podstawie wydawanych decyzji o warunkach zabudowy, co w konsekwencji może w przyszłości utrudnić racjonalną politykę przestrzenną. Stwarza to niebezpieczeństwo chaotycznego rozproszenia lokalizacji zabudowy i inwestycji, czego skutkiem będzie utrata ładu przestrzennego. Reforma planowania przestrzennego z 2023 roku wprowadziła konieczność sporządzenia Planu ogólnego, który obejmie obszar całej Gminy, co pomoże utrzymać harmonijny rozwój przestrzenny jednostki.

Na terenie Miasta i Gminy Buk nie występują obszarowe formy ochrony przyrody. Oznacza to, że w granicach analizowanej jednostki nie występują specjalne ograniczenia planistyczne wynikające z tego tytułu.

Na granicy Gminy Buk i Dopiewo zlokalizowane jest Jezioro Niepruszewskie. W okresie letnim funkcjonuje tu strzeżone kąpielisko. Na jego terenie znajduje się infrastruktura sportowa oraz wypoczynkowa, która jednak nie zawsze spełnia oczekiwania mieszkańców i turystów, co wskazuje na konieczność dalszych inwestycji w tym zakresie. W bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się również punkty gastronomiczne. Zdarza się, że z powodu zakwitnięcia sinic lub nieczystości jezioro jest niedostępne dla mieszkańców i turystów.

Gmina wyróżnia się bogatym dziedzictwem kulturowym, które jest związane z długą historią regionu. Pierwsze wzmianki o Buku pochodzą z 1257 roku. Dużym atutem wpływającym na potencjał turystyczny Gminy jest zachowany układ urbanistyczny z XIII wieku, z centralnym rynkiem i otaczającymi go ulicami. Warto również podkreślić, że w granicach Gminy znajduje się wiele obiektów wartych zobaczenia takich jak np.: Sanktuarium Matki Bożej Bukowskiej Literackiej, neoromańska synagoga, kościół pw. św. Krzyża, czy pałac w Niepruszewie. Istotne znaczenie mają szczególnie obiekty historyczne wpisane do rejestrów zabytków. Budowle te stanowią ważny czynnik rozwoju turystyki, a także pełnią istotną rolę w życiu mieszkańców aktywnie działających na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego tego obszaru.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Wysoki udział terenów rolniczych (84,2%) świadczy o rolniczym charakterze Miasta i Gminy Buk. Położenie przy głównych szlakach komunikacyjnych ma z kolei wpływ na duży potencjał tworzenia stref inwestycyjnych, atrakcyjnych dla potencjalnych przedsiębiorców. Co więcej, atrakcyjne położenie komunikacyjne wpływa na możliwość sprawnego przemieszczania się mieszkańców w celach administracyjnych czy zarobkowych. Jest to szczególnie istotne w przypadku braku możliwości znalezienia odpowiedniego miejsca pracy zgodnego z posiadanym wykształceniem na terenie Gminy.

Gmina odznacza się niższym poziomem rozwoju przedsiębiorczości w stosunku do innych jednostek powiatu, co wynika z faktu, że Buk nie graniczy bezpośrednio z Poznaniem. W pierwszej kolejności najatrakcyjniejszymi terenami inwestycyjnymi są obszary znajdujące się w pierwszym pierścieniu otaczającym Poznań. W latach 2018-2022 w Mieście i Gminie Buk przybyło 257 nowych podmiotów gospodarczych, co stanowiło jeden z mniejszych przyrostów wśród gmin powiatu poznańskiego. Na terenie Parku Przemysłowego „Buk” znajdującego się przy węźle autostrady A2 nadal znajdują się wolne działki, jednak ich mankamentem jest fakt, że nie są całkowicie uzbrojone, brakuje kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej. Warto zauważyć, że wskaźnik bezrobocia, który określa stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej zawodowo w Buku wynosił jedynie 0,9 na koniec 2022 roku. W stosunku do całego województwa jest on znacznie niższy, co oznacza, że mieszkańcy nie mają problemu ze znalezieniem pracy na terenie Gminy czy też w jej otoczeniu.

Rozwój gospodarczy jednostki samorządu terytorialnego jest nierozzerwalnie powiązany z dostępnością i jakością infrastruktury. Jak już wspomniano, przez teren Miasta i Gminy Buk oprócz systemu dróg gminnych i powiatowych przebiegają również drogi wojewódzkie oraz autostrada, a także linia kolejowa. Łączna długość komunikacyjnej sieci drogowej wynosi 262,73 km. Z uwagi na występujące okresowo duże natężenie ruchu w poszczególnych miejscowościach, wskazane jest usprawnienie ruchu poprzez budowę obwodnicy Niepruszewa oraz północnej obwodnicy Buku. Na terenie Gminy funkcjonuje darmowy transport publiczny, realizowany przez Związek Powiatowo-Gminny Wielkopolski Transport Regionalny. Funkcjonują 3 linie autobusowe, zsynchronizowane z rozkładem jazdy pociągów. Połączenia Poznańskiej Kolei Metropolitalnej obejmują 2 stacje znajdujące się na terenie Miasta i Gminy Buk.

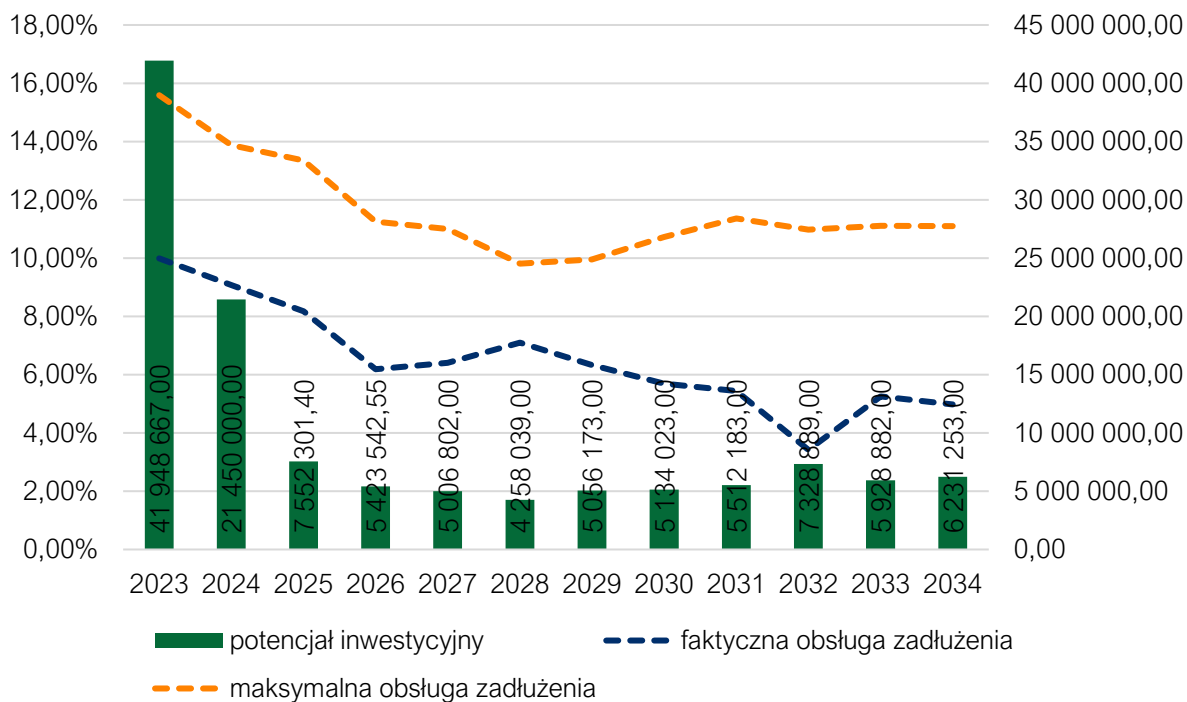
Analizując dostęp do infrastruktury sieciowej, zauważa się zadowalający poziom dostępności do sieci wodociągowej, jednakże niezbędna jest wymiana sieci z azbestocementu oraz wymiana i likwidacja starych przyłączy. Dostęp do sieci kanalizacyjnej na terenie Miasta i Gminy Buk jest ograniczony, obejmuje około 62% mieszkańców. Na terenie Gminy znajdują się 3 oczyszczalnie ścieków: w Wielkiej Wsi przy ul. Grodzkiej, w Niepruszewie przy ul. Starowiejskiej oraz w Dobrej. Obecnie oczyszczalnie są przepustowe, jednak w sytuacji istotnego wzrostu liczby mieszkańców, mogą przestać być wystarczające. Porównując udział korzystających z sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej, stwierdza się, że wielu mieszkańców korzysta ze zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków.

Według danych GUS z 2021 r. 61,6% mieszkańców miało dostęp do sieci gazowej. W związku z dużym zainteresowaniem mieszkańców, sieć gazowa jest stale rozbudowywana oraz budowane są przyłącza.

Za gospodarkę odpadami komunalnymi na terenie Miasta i Gminy Buk odpowiedzialna jest firma „Centrum Zagospodarowania Odpadów – SELEKT” z siedzibą w Czempiniu, która organizuje system gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gmin należących do Związku Międzygminnego. W Buku przy ul. Przemysłowej 10 funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), do którego mieszkańcy mogą dostarczać odpady, w tym pozostałości substancji niebezpiecznych oraz odpady wielkogabarytowe. Funkcjonuje również punkt umożliwiający bezpieczne oddanie zużytych elektroodpadów.

W związku z zachodzącymi zmianami klimatycznymi, a także ingerencją człowieka w ekosystemy, Gmina Buk podejmuje działania mające na celu ochronę środowiska. Obiekty użyteczności publicznej poddawane są termomodernizacji, w celu zwiększenia efektywności energetycznej, wpływając pozytywnie zarówno na jakość powietrza jak i finanse samorządu. Ze środków Miasta i Gminy Buk mieszkańcy mają możliwość pozyskać dotację na inicjatywy związane z tworzeniem systemu zatrzymywania wód opadowych w miejscach ich powstawania. Oprócz prowadzenia punktu konsultacyjnego w ramach programu „Czyste Powietrze” i pomocy w wypełnianiu wniosków, istnieje możliwość pozyskania funduszy na wymianę wysokoemisyjnych źródeł ogrzewania na ekologiczne również z budżetu Miasta i Gminy. W obrębach takich jak Kalwy, Cieśle i Niepruszewo wyznaczono strefy OZE nakierowane na rozwój fotowoltaiki. Gmina dostrzega również potencjał w wykorzystaniu energii pochodzącej z geotermii. Należy dalej prowadzić i rozwijać działania skierowane na poprawę jakości środowiska, ponieważ problem ten jest niezwykle istotny i może ulegać nasileniu w kolejnych latach.

W latach 2017-2021 dochody budżetu Miasta i Gminy Buk ulegały zwiększeniu, natomiast w 2022 r. nastąpił spadek. Wydatki również stopniowo wzrastały z wyjątkiem 2019 r. W 2022 roku dochody ogółem wynosiły ponad 76 mln zł, przy czym wydatki kształtowały się na poziomie ponad 91 mln zł. Wynik budżetu był zatem ujemny i wynosił około -15 mln zł. Analizując jednak potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2023-2034, suma w prognozowanym okresie wyniesie ponad 120 mln zł.

Ryc. 2 Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Miasta i Gminy Buk na lata 2023-2034

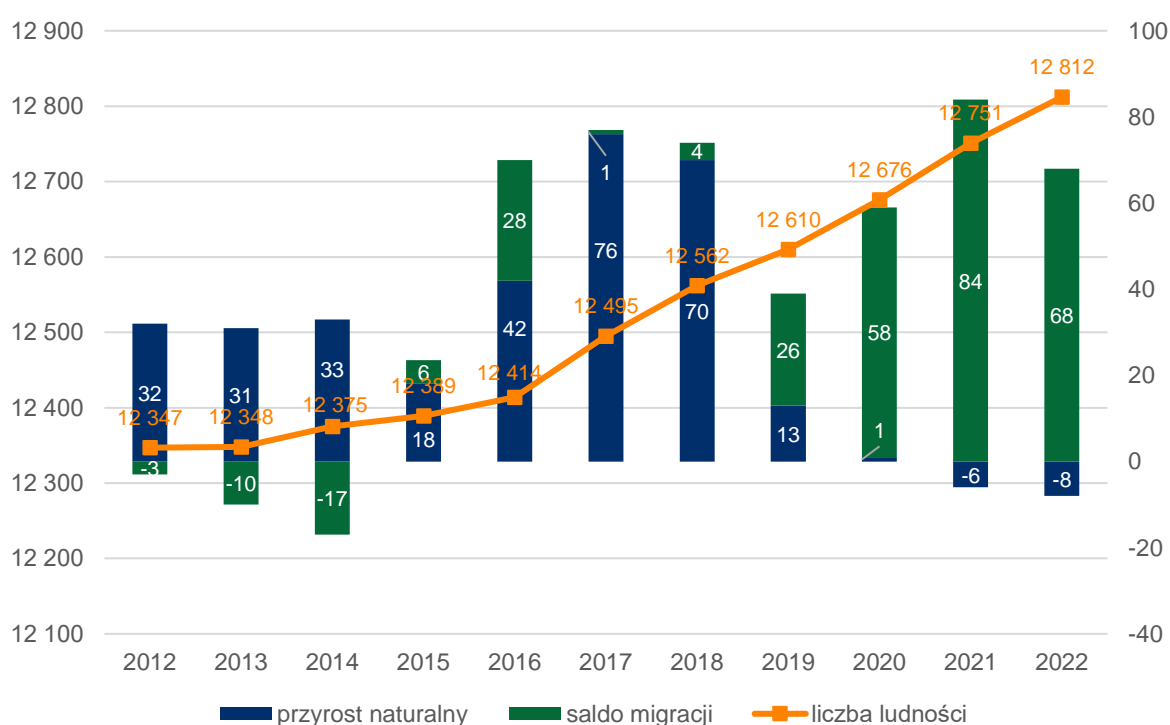
Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr LIV/486/2023 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XLVIII/426/2022 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Buk na lata 2023-2039.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Największy potencjał rozwojowy jednostki samorządowej stanowią jej mieszkańcy i ich działania oraz podejmowane inicjatywny na rzecz wspólnego dobra i rozwoju Gminy. Korzystnym trendem dla rozwoju Miasta i Gminy Buk jest widoczny w ostatnich latach wzrost liczby ludności Gminy. W latach 2012-2022 liczba mieszkańców wzrosła o 465 osób (od 12 347 mieszkańców w 2012 roku do 12 812 w 2022 roku). Wpływ na zwiększanie się liczby ludności ma głównie dodatnie saldo migracji (przewaga liczby osób osiedlających się w Gminie niż ją opuszczających), notowane szczególnie w latach 2019-2022. Wcześniejsze lata charakteryzowały się z kolei wysokimi wartościami przyrostu naturalnego (przewagą liczby urodzeń nad liczbą zgonów). Znaczącego wzrostu salda migracji w ostatnich latach należy upatrywać m.in. w postępującym procesie suburbanizacji, polegającym na migracji mieszkańców centrum Poznania do miejscowości podmiejskich. Proces ten widoczny był w ostatnich latach ze znacznym natężeniem głównie wśród gmin sąsiadujących z miastem. Z uwagi na dobre warunki komunikacyjne, a także fakt, że część gmin podpoznańskich nie posiada większych rezerw terenowych ograniczając możliwości dalszego napływu ludności, przewiduje się stopniowy wzrost atrakcyjności Miasta i Gminy Buk dla potencjalnych nowych mieszkańców. Aby jeszcze bardziej zwiększyć atrakcyjność osiedleńczą omawianej jednostki samorządowej, należy zwrócić szczególną uwagę na rozwój infrastruktury i usług społecznych, które będą dodatkową zachętą do zamieszkania w Gminie Buk, przy okazji poprawiając jakość życia obecnych mieszkańców.

Ryc. 3 Zmiany demograficzne w Mieście i Gminie Buk w latach 2012-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Programując rozwój Gminy na kolejne lata, należy mieć na uwadze postępujący proces starzenia się społeczeństwa, ponieważ niesie on za sobą szereg konsekwencji, szczególnie w zakresie gospodarki lokalnej, zastępowalności pokoleń na rynku pracy oraz

obciążenie systemu finansów publicznych. Obserwuje się dość szybki wzrost osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym niższym wzroście osób w wieku przedprodukcyjnym. Zwiększający się udział seniorów wiąże się z koniecznością zwiększenia dostępu do usług skierowanych do tej grupy społecznej: usług opiekuńczych, różnorodnych form aktywizacji i spędzania czasu wolnego.

Analiza prognozy ludności opracowanej przez GUS na lata 2023-2060 wskazuje, że tendencje demograficzne wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym będą dalej postępowały. Dla powiatu poznańskiego przewiduje się największy wzrost liczby ludności. Również władze Miasta i Gminy Buk będącej w 2 pierścieniu gmin otaczających Poznań, spodziewają się coraz większego przyływu ludności.

Zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3, np. w formie żłobka, może stanowić istotny czynnik wpływający na atrakcyjność Miasta i Gminy Buk jako miejsca zamieszkania dla potencjalnych mieszkańców. Na terenie analizowanej jednostki istnieje 1 tego typu placówka publiczna oraz 1 prywatna. Istnieje również możliwość skorzystania z Bukowskiego Świadczenia Żłobkowego mającego na celu częściowe pokrycie kosztów pobytu dziecka z placówce niepublicznej. Obserwuje się trend związany z chęcią szybkiego powrotu na rynek pracy przez młodych rodziców, co wskazuje na rosnące potrzeby zapewniania opieki żłobkowej na terenie gmin.

Na terenie Miasta i Gminy Buk działa 7 placówek przedszkolnych. Najdłużej otwarte placówki działają do godziny 17. Natomiast najmniej korzystnymi z punktu widzenia atrakcyjności dla młodych rodziców są oddziały przedszkolne, czynne jedynie do godziny 13, co dyskwalifikuje opiekunów, którzy pracują w wymiarze 8 godzin dziennie i nie mogą pozwolić sobie na zatrudnienie opiekunki bądź znalezienie innej pomocy w odbiorze dzieci z przedszkola. Największą placówką pod względem liczby prowadzonych oddziałów oraz i uczęszczających dzieci jest Przedszkole im. Krasnala Hałabały w Buku. W odpowiedzi na potrzeby rodziców rozbudowano Przedszkole nr 2 „Złoty Kogucik” w Niepruszewie, dzięki czemu we wrześniu 2023 r. utworzono tam kolejne 2 oddziały.

Gmina Buk jest organem prowadzącym dla 4 szkół podstawowych: Szkoły Podstawowej im. Bohaterów Bukowskich w Buku (745 uczniów, 30 oddziałów), Szkoły Podstawowej im. dr. Lecha Siudy w Szewcach (121 uczniów, 8 oddziałów), Szkoły Podstawowej im. O. Ignacego Cieślaka w Dobieżynie (150 uczniów, 8 oddziałów), Szkoły Podstawowej im. dr. Wandy Błęńskiej w Niepruszewie (171 uczniów, 9 oddziałów). W szkołach na terenie Gminy nie funkcjonują klasy dwujęzyczne, sportowe, integracyjne. Jedynie placówka w Niepruszewie posiada pracownię językową. Brak tego typu rozwiązań wpływa pośrednio na chęć nauki oraz wyniki edukacyjne dzieci i młodzieży. Wszelkie pomoce naukowe, sale językowe czy sale przystosowane do nauki przedmiotów ścisłych dają uczniom większe możliwości do praktycznej nauki, ale również pozwalają nauczycielom przystępnie i atrakcyjnie przekazywać wiedzę. Wyniki egzaminów ósmoklasistów w 2023 roku kształtowały się poniżej średniej uczniów z powiatu poznańskiego. Dodatkowo szkoła w Dobieżynie zmagają się z brakiem obiektów sportowych. Część uczniów z terenu gminy (218 w 2022 r.) uczęszcza do placówek na terenie innych gmin.

Miasto i Gmina Buk jest również podmiotem prowadzącym Branżową Szkołę I Stopnia w Buku. Prowadzony jest zmianowy system nauki: tydzień nauki w szkole oraz tydzień praktyk zawodowych. Placówka kształci młodzież w wielu kierunkach, co może mieć

wpływ na możliwość znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, a w konsekwencji do osiedlenia się i założenia tu rodziny.

Głównymi podmiotami działającymi w zakresie kultury i sportu na terenie Miasta i Gminy Buk są: Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka i Kino Miasta i Gminy Buk oraz Ośrodek Sportu i Rekreacji w Buku. Jednostki te posiadają bogatą ofertę zajęć dla mieszkańców oraz są organizatorami wydarzeń kulturalnych i sportowych. Wydarzeniami cieszącymi się dużą popularnością i wyróżniającymi Miasto i Gminę Buk na tle innych jednostek są m.in.: Koncert Nadziei, Europejskie Noce Muzeów, Przystanek Buk, Spacer z Kulturą, Koncerty Muzyki Kameralnej, Dogtrekking. Dostępny jest kalendarz przedstawiający wszystkie nadchodzące wydarzenia, co zwiększa możliwości oraz zachęca mieszkańców do aktywnego brania udziału w życiu lokalnej społeczności.

Miasto i Gmina Buk jest członkiem 8 związków i stowarzyszeń międzygminnych. Aktywnie działa również wiele organizacji pozarządowych, w tym dbające o bezpieczeństwo Ochotnicze Straże Pożarne (OSP). Aktywną działalność prowadzą także Koła Gospodyń Wiejskich, Kółka Rolnicze oraz kluby sportowe. Należy kontynuować wspieranie aktywności organizacji. Dostarczają one mieszkańcom szeroki zakres usług w zakresie sportu, kultury, a także rekreacji, zdrowia itd.

Opieka zdrowotna dla mieszkańców Miasta i Gminy Buk realizowana jest w oparciu o trzy przychodnie lekarskie. W przychodni Almed przyjmują lekarze rodzinni i specjaliści w ramach NFZ oraz specjaliści przyjmujący prywatnie. Przychodnia współpracuje również z Ośrodkiem Pielęgniarskim Melius. Przychodnia Lekarza Rodzinnego Vigilax w ramach umowy NFZ świadczy usługi w ramach podstawowej opieki zdrowotnej oraz opieki specjalistycznej w zakresie chirurgii i reumatologii. Dostępni są również lekarze w ramach prywatnych gabinetów specjalistycznych. Centrum Medyczne Vilax jest Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej oferującym podstawową oraz specjalistyczną opiekę medyczną prywatnie oraz w ramach NFZ. Na terenie analizowanej jednostki realizowana jest również prywatna praktyka lekarska oraz stomatologiczna. Pomimo funkcjonujących placówek, dostrzega się niewystarczającą dostępność do usług medycznych na terenie Miasta i Gminy Buk. Niezbędny jest rozwój usług medycznych, aby zapewnić mieszkańcom dobrą jakość życia.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Buku realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej oraz podejmuje działania mające na celu usamodzielnienie osób i rodzin, a także ich integrację ze środowiskiem. W ramach jego działań funkcjonuje Dom Dziennego Pobytu dla seniorów „Pogodna Jesień” oraz Świetlica Środowiskowa „Strefa Wyobraźni”.

Polityka mieszkaniowa na terenie Miasta i Gminy Buk oparta jest m.in. o zapisy Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta i Gminy Buk na lata 2020-2024. W Programie zaplanowano politykę czynszową Gminy, która powinna zmierzać do takiego kształtowania stawek czynszu, które zapewniłyby utrzymanie zasobów mieszkaniowych na dotychczasowym lub wyższym poziomie. Wpływy z czynszów stopniowo powinny pokrywać nie tylko koszty bieżącego utrzymania budynków, ale również zapewnić środki na remonty bieżące.

4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Buk przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza do wypełnienia za pomocą narzędzia on-line (wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik 2 do opracowania). Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenie priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Respondenci składali odpowiedzi od 29 maja do 19 czerwca 2023 roku.

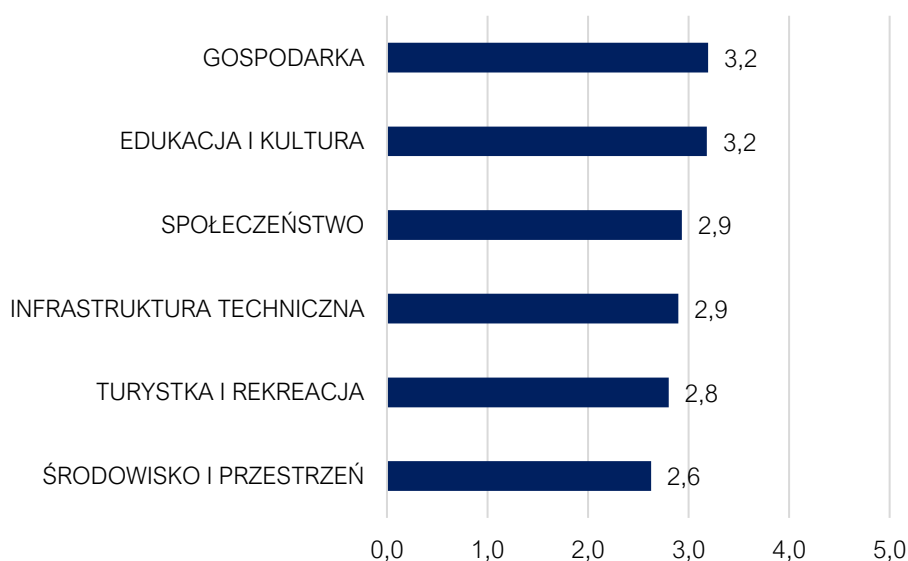
Ankietowani odpowiadali na pytania z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 270 ankiet.

Ponad połowę respondentów stanowiły kobiety - 56,7%, mężczyźni stanowili 32,2% ankietowanych, a 11,1% nie chciała ujawniać płci. Pod względem wieku mieszkańców, największa grupa ankietowanych była w przedziale wiekowym od 36 do 45 lat (34,4%) i od 26 do 35 lat (27,0%).

Zdecydowaną większość (68,5%) stanowiły osoby pracujące, 13,7% ankietowanych to uczniowie/studenci, niemal 9% stanowili przedsiębiorcy. Około 3% osób określało się jako emeryt/rencista. Najmniejszą grupę stanowiły osoby bezrobotne (2,2%) oraz rolnicy (1,1%).

4.1. Ocena sytuacji Gminy

W Mieście i Gminie Buk w skali od 1 do 5, mieszkańcy **najkorzystniej** oceniają funkcjonowanie samorządu w zakresie **gospodarki** oraz **edukacji i kultury** (średnia ocena wynosiła 3,2), z kolei **najmniej korzystnie** obszar **środowisko i przestrzeń** (średnia ocena wynosiła 2,6).

Ryc. 4 Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

W każdym z obszarów respondenci odpowiadali na szczegółowe pytania pozwalające określić stan istniejący poszczególnych elementów funkcjonowania Gminy. Najwyżej i najniżej ocenione elementy w każdym z badanych obszarów zestawione zostały w tabeli poniżej.

Najwyżej spośród wszystkich pytań oceniony została działalność kina i biblioteki działających na terenie Gminy oraz dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (średnia z ocen 3,8). Natomiast **najniższą** średnią ocenę otrzymał dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,7).

Tab. 1 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

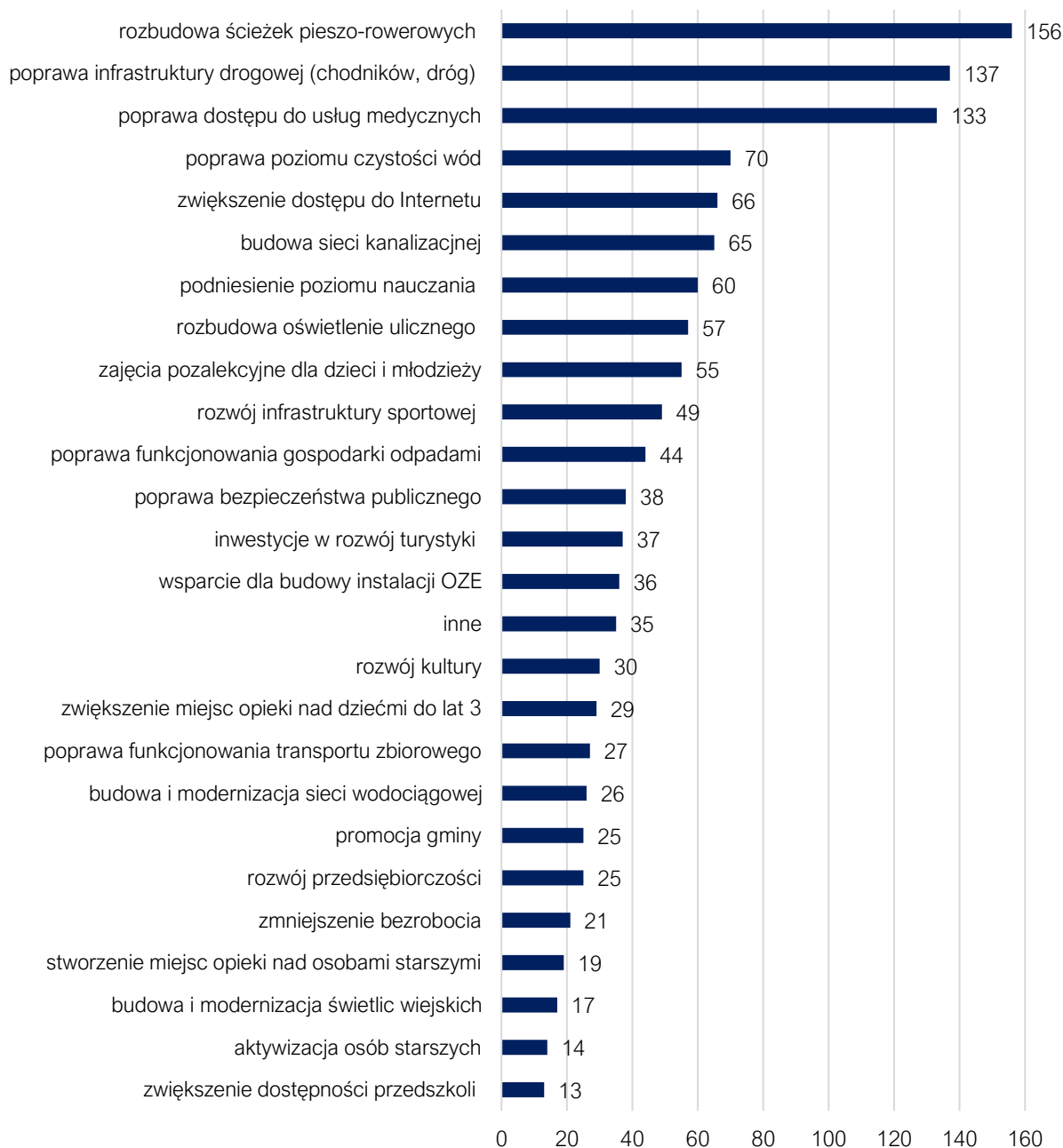
	NAJLEPIEJ OCENIANE:	NAJGORZEJ OCENIANE:
SPOŁECZEŃSTWO	Wsparcie osób starszych oferowane przez Gminę	Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
GOSPODARKA	Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy	Poziom konkurencyjności pomiędzy przedsiębiorstwami na rynku lokalnym
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ	Estetyka swojej Gminy	Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	Jakość sieci gazowej	Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych
TURYSTYKA I REKREACJA	Działalność klubów sportowych na terenie gminy	Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej
EDUKACJA I KULTURA	Działalność kina i biblioteki działających na terenie gminy	Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Miasta i Gminy. Mieszkańcy poproszeni zostali o zaznaczenie 5 elementów, które według nich powinny zostać poprawione w pierwszej kolejności. Zdecydowanie najczęściej wskazywaną odpowiedzią była **rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych**, którą wskazało 156 ankietowanych. Następnym priorytetem, który wskazało 137 osób była **poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)**. Równie dużo ankietowanych (133) wskazało na **poprawę dostępu do usług medycznych**. Wśród 5 najczęściej wskazywanych odpowiedzi znalazły się również: **poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych** (70 odpowiedzi) oraz **zwiększenie dostępu do Internetu** (66 odpowiedzi). Na poniższej rycinie zamieszczony został szczegółowy wykres przedstawiający poruszone wyżej aspekty, a także inne elementy, o których ocenę poproszeni zostali respondenci.

Ryc. 5 Główne priorytety rozwoju Miasta i Gminy Buk według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Ostatnim pytaniem zadaniem w ankiecie była prośba o wskazanie, co według mieszkańców mogłoby stać się **wizytówką Miasta i Gminy Buk**, a tym samym elementem promującym ją i wyróżniającym w regionie. Pytanie to było w formie otwartej, a więc respondenci mieli możliwość samodzielnego wpisania odpowiedzi. Wśród najczęściej pojawiających się odpowiedzi wyróżnić można: Rynek, historię miasta, zabytki, tereny inwestycyjne, drogi oraz rozwiniętą sieć ścieżek rowerowych, a także Jezioro Niepruszewskie, czystość i zieleń.

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- 1) diagnozę strategiczną Miasta i Gminy Buk;
- 2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Miasta i Gminy Buk oraz ze źródeł zewnętrznych;
- 3) wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w dniach od 29 maja do 19 czerwca 2023 roku;
- 4) informacje uzyskane podczas wywiadu pogłębionego z przedstawicielami Miasta i Gminy Buk.

Analizę SWOT dla Miasta i Gminy Buk przedstawia poniższe zestawienie.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Bliskość węzła autostrady A2 ułatwia transport towarów i przyciąga firmy do lokalnego parku przemysłowego. • Korzystne położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych, co przyciąga inwestorów oraz ułatwia mieszkańcom szybki dostęp do Poznania i innych miast w regionie. • Przynależność do aglomeracji poznańskiej, dostęp do rozległego rynku pracy, edukacji i kultury. • Bogate dziedzictwo kulturowe. • Niskie bezrobocie świadczące o dostępności ofert na rynku pracy. • Dostęp do różnych form transportu: dobra komunikacja drogowa, jak i kolejowa. • Dobre warunki glebowo-klimatyczne, warunkujące rozwój rolnictwa. • Gminna strefa inwestycyjna umożliwiająca rozwój gospodarczy. • Brak ograniczeń przestrzennych wynikających z występowaniem obszarowych form ochrony przyrody. • Wysoki stopień zwodociągowania obszaru Miasta i Gminy Buk. • Obecność Branżowej Szkoły I Stopnia, umożliwiająca naukę zawodu i znalezienie pracy na terenie Gminy. • Aktywna działalność Gminy w zakresie rozwoju OZE. • Aktywnie działające organizacje pozarządowe i grupy mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> • Braki w kanalizacji sanitarnej Gminy, skutkujące zagrożeniami zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb oraz obniżające jakość życia na obszarze gminy. • Brak bogatej oferty obiektów noclegowych, gastronomicznych, usługowych pomimo atrakcyjnego terenu pod względem turystyczno-wypoczynkowym. • Niski udział powierzchni Gminy objęty MPZP, co w konsekwencji może prowadzić do chaosu urbanistycznego. • Brak wystarczającej ilości ścieżek i dróg rowerowych na terenie Gminy, utrudniający wykorzystanie roweru jako środka transportu i rekreacji. • Rosnące natężenie ruchu na drogach lokalnych m.in. w związku z rozwojem strefy ekonomicznej. • Bariery przestrzenne wynikające z przebiegu autostrady oraz torów kolejowych. • Zmniejszający się udział subwencji oświatowej w kosztach funkcjonowania systemu oświaty w Gminie. • Niewystarczający poziom dostępności usług medycznych. • Wysoki udział użytków rolnych ogranicza możliwości rozwoju mieszkaniowego i przemysłowego (grunty kategorii III).

- Podejmowanie działań w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy.
- Dodatnie saldo migracji, co świadczy o atrakcyjności gminy i chęci osiedlenia się na jej terenie.
- Bogata oferta kulturalna i sportowa: Działające instytucje kulturalne i sportowe, takie jak Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka i Kino, Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz organizacja różnorodnych wydarzeń kulturowych i sportowych będących atrakcją dla mieszkańców i turystów.
- Rozwój przedszkoli, dający rodzicom możliwość powrotu do pracy.

- Niepełne uzbrojenie terenów inwestycyjnych może ograniczać przyciąganie nowych inwestorów.
- Zła jakość sieci wodociągowej
- Coraz większy udział osób starszych w populacji.
- Niskie wyniki edukacyjne.
- Brak wystarczającej liczby obiektów sportowych dobrej jakości.
- Zły stan wód Jeziora Niepruszewskiego.
- Brak samodzielnych siedzib organizacji pozarządowych lub ich niezadawalający stan.
- Ujemny wynik budżetu może ograniczać możliwości inwestycyjne i rozwój infrastruktury.
- Niewystarczające zaspokojenie potrzeb związanych z zapewnieniem miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz chęci szybkiego powrotu rodziców na rynek pracy.

SZANSE

- Zmieniające się przepisy prawne w zakresie planowania przestrzennego, przygotowanie Planu ogólnego może pomóc w uregulowaniu przestrzeni i zapobieżeniu chaotycznemu rozproszeniu zabudowy.
- Zwiększająca się świadomość w zakresie ochrony środowiska i prawidłowej gospodarki odpadami.
- Dalszy rozwój strefy inwestycyjnej (powstanie nowych, atrakcyjnych i zróżnicowanych miejsc pracy, wpływy z podatków, rozwój infrastruktury, napływ ludności).
- Planowane inwestycje w infrastrukturę, takie jak budowa obwodnicy Niepruszewa i obwodnicy północnej Buku, mogą poprawić dostępność i atrakcyjność regionu.
- Napływ kapitału ludzkiego i gospodarczego z Poznania i innych regionów może stworzyć potencjał rozwojowy dla lokalnej gospodarki i społeczności.

ZAGROŻENIA

- Pogłębiające się zmiany klimatyczne wpływające na każdą dziedzinę życia mieszkańców, w tym przede wszystkim zdrowie i rolnictwo.
- Postępujący trend starzenia się społeczeństwa, skutkujący m.in. negatywnymi konsekwencjami dla gospodarki.
- Niepewność społeczna i gospodarcza związana z sytuacją geopolityczną oraz wojną w Ukrainie.
- Ucieczka osób młodych z obszarów wiejskich do większych miast.
- Traktowanie Miasta i Gminy Buk jedynie jako sypialni Poznania.
- Zmniejszenie się stopnia pokrycia wydatków na oświatę subwencją oświatową, zmuszająca Gminę do przeznaczenia większych środków własnych w dziale edukacji, skutkująca mniejszymi możliwościami finansowania w innych działach gospodarki.
- Konkurencja z terenami leżącymi bliżej Poznania o inwestorów i turystów może stanowić wyzwanie dla rozwoju gminy.

**CZĘŚĆ II:
STRATEGICZNE KIERUNKI
ROZWOJU MIASTA I GMINY BUK**

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację Miasta i Gminy. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie strategicznym stworzono misję oraz wizję Miasta i Gminy Buk, które stanowią drogowskaz dla wyznaczania celów strategicznych.

Misja jest to element strategii, który ukazuje najważniejsze kierunki rozwoju Gminy. Koncentruje się ona na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom Gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedź na pytanie co jest naszym priorytetem.

Uwzględniając przyjęte założenia **misja Miasta i Gminy Buk** brzmi następująco:

Miasto i Gmina Buk wykorzystując przewagi lokalizacyjne stwarza korzystne warunki do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego z zachowaniem dziedzictwa kulturalno-historycznego. Samorząd bazując na lokalnych potencjałach, funkcjonujących strefach gospodarczych i walorach przyrodniczych, dąży do tego, aby Miasto i Gmina były przyjaznym i bezpiecznym miejscem dla wszystkich mieszkańców i przedsiębiorców.

W procesie powstawania dokumentu istotne jest również stworzenie **wizji**, czyli obrazu Gminy, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Wizja ukazuje Miasto i Gminę Buk w perspektywie strategicznej, zmienionej poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez władze celów.

Wizja obrazuje stan docelowy Miasta i Gminy Buk w 2033 roku, ukazuje aspiracje władz i mieszkańców, a także jednoczy społeczność lokalną wokół określonej idei.

Wizja Miasta i Gminy Buk brzmi następująco:

Miasto i Gmina Buk w 2033 roku to wygodne i atrakcyjne miejsce do życia od niemowlaka do seniora, będące bezpieczne pod względem społecznym, komunikacyjnym, ekologicznym i energetycznym. Trwający systematyczny rozwój lokalnej gospodarki, zapewnia nowe miejsca pracy, co w połączeniu z nowoczesnym budownictwem mieszkaniowym skutkuje wzrostem liczebności Gminy. Mieszkańcy w każdym wieku mogą znaleźć atrakcyjne formy spędzania czasu wolnego, w oparciu o nowoczesną bibliotekę, kino, izbę muzealną, zintegrowane systemy ścieżek rowerowych oraz miejsca odpoczynku, rekreacji i sportu. W Gminie występuje równowaga pomiędzy czystym środowiskiem, z parkami miejskimi, terenami zieleni i czystym Jeziorem Niepruszewskim na czele, a rozwojem gospodarczym i powstawaniem kolejnych stref inwestycyjnych. Bukowski rynek stanowi miejsce spotkań, integracji, handlu lokalnego i szerokiej dostępności usług.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Miasta i Gminy Buk, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu Gminy opisanego w wizji rozwoju, określono 3 cele strategiczne, które osiągnięte zostaną poprzez realizację celów operacyjnych. Cele strategiczne i odpowiadające im cele szczegółowe zaprezentowano w tabeli poniżej.

CELE STRATEGICZNE		
CEL I:	CEL II	CEL III
<p>MIASTO I GMINA BUK MIEJSCEM Z ROZWINIĘTĄ INFRASTRUKTURĄ I CZYSTYM ŚRODOWISKIEM</p>	<p>MIASTO I GMINA BUK PRZYJAZNA PRZEDSIĘBIORCOM I ROZWIJAJĄCA SIĘ TURYSTYCZNIE</p>	<p>MIASTO I GMINA BUK OTWARTA NA POTRZEBY MIESZKAŃCÓW</p>
CELE OPERACYJNE		
<p>I.I. Infrastruktura sprzyjająca rozwojowi i bezpieczeństwu Miasta i Gminy Buk.</p> <p>I.II. Zrównoważony rozwój przestrzenny.</p> <p>I.III. Aktywna ochrona środowiska.</p>	<p>II.I. Wysoki potencjał inwestycyjny oraz zrównoważone rolnictwo.</p> <p>II.II. Promocja atrakcyjności kulturowej i inwestycyjnej Miasta i Gminy Buk.</p> <p>II.III. Turystyka oparta na dziedzictwie kulturowym oraz rekreacji.</p>	<p>III.I. Dostęp do wysokiej jakości usług medycznych oraz społecznych.</p> <p>III.II. Edukacja na wysokim poziomie oraz wspieranie rozwoju uczniów i nauczycieli.</p> <p>III.III. Rozbudowana oferta kulturalna oraz sportowa realizowana na terenie obiektów o wysokim standardzie.</p>

PRZESTRZEŃ

Cel strategiczny w wymiarze przestrzennym zakłada, iż Miasto i Gmina Buk stanie się miejscem z rozwiniętą infrastrukturą i czystym środowiskiem. Należy pamiętać, że atrakcyjność przestrzeni jest zależna od wielu czynników. Aby cel ten został zrealizowany zaplanowano szereg kierunków działań przyporządkowanych do 3 celów operacyjnych, które zestawiono w tabeli na kolejnej stronie.

Pierwszy cel skoncentrowany jest na poprawie dostępności oraz jakości infrastruktury technicznej Miasta i Gminy Buk, co ma na celu zwiększenie jakości życia mieszkańców oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów na jej terenie. Kierunki wskazują na modernizację istniejącej sieci wodociągowej oraz rozwój sieci kanalizacyjnej. Wysoka jakość dróg i infrastruktury towarzyszącej odgrywa kluczową rolę w rozwoju każdej Gminy, wpływając zarówno na bezpieczeństwo, jak i komfort życia mieszkańców. Zauważa się potrzebę rozwoju w zakresie infrastruktury towarzyszącej, takiej jak ścieżki rowerowe, chodniki oraz również systemów bezpieczeństwa. Istnieje także widoczna potrzeba rozbudowy organizacji transportu zbiorowego, aby umożliwić mieszkańcom swobodne przemieszczanie się po regionie. Płynny ruch na obszarze Gminy wprowadzi również likwidacja barier przestrzennych. Powyżej wymienione komponenty odgrywają niezwykle istotną rolę w codziennym funkcjonowaniu społeczności lokalnej.

Drugi cel operacyjny zwraca uwagę na zrównoważony rozwój przestrzenny. W celu prowadzenia racjonalnej polityki przestrzennej, konieczne jest opracowanie odpowiednich dokumentów planistycznych. Planuje się wprowadzenie większej ilości terenów inwestycyjnych oraz przeznaczonych pod mieszkalnictwo mieszkaniowe jednorodzinne oraz wielorodzinne. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego ułatwią rozwój sieci osadniczej, co może być atutem do osiedlenia się na terenie Miasta i Gminy Buk. Rozwój mieszkalnictwa pozytywnie wpłynie również na rozwój przedsiębiorczości, ponieważ przybędzie pracowników. Dodatkowo, priorytetem dla Gminy jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego. Przekształcenie rynku sprawi, że mieszkańcy zyskają przestrzeń do spotkań i integracji.

Ostatni cel operacyjny skupia się na ochronie środowiska poprzez adaptację do postępujących zmian klimatu. Korzystanie z naturalnych oraz odnawialnych źródeł energii ma ogromny wpływ na czystość powietrza. Wprowadzanie tego typu rozwiązań ma znaleźć zastosowanie zarówno w budynkach użyteczności publicznej, jak i w gospodarstwach domowych. Natomiast rozwój niebieskiej i zielonej infrastruktury pozwoli na retencjonowanie wód. Ważnym kierunkiem nie tylko dla środowiska, ale również dla rozwoju Gminy ma utrzymywanie w dobrym stanie wód Jeziora Niepruszewskiego. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz wsparcie finansowe ma usprawnić wprowadzanie zmian.

Szczegółowy opis celów operacyjnych, kierunków działań oraz rezultatów i ich wskaźników, znajduje się w tabelach na kolejnych stronach.

CEL STRATEGICZNY I: MIASTO I GMINA BUK MIEJSCEM Z ROZWIĘTĄ INFRASTRUKTURĄ I CZYSTYM ŚRODOWISKIEM

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów
<p>I.1. Infrastruktura sprzyjająca rozwojowi i bezpieczeństwu Miasta i Gminy Buk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Współpraca z PKP oraz WZDW przy budowie wiaduktów kolejowych oraz obwodnic Buku i Niepruszewa w celu usprawnienia komunikacji i bezpieczeństwa ruchu drogowego. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym m.in. poprzez: zainstalowanie systemu wysepek, wprowadzenie odcinkowego pomiaru prędkości lub fotoradarów. Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego Dobieżyn Północ wraz z niezbędną infrastrukturą. Budowa i modernizacja chodników oraz sieci ścieżek i dróg pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, połączonych z istniejącą infrastrukturą (połączenie miasta Buk z ościennymi sołectwami m.in. z Niepruszewem). Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (np. rozbudowa oczyszczalni ścieków, budowa SUW, wymiana istniejącej sieci z azbestocementu). Tworzenie infrastruktury sprzyjającej korzystającym z transportu publicznego, utrzymanie oraz rozwój komunikacji 	<p>Poprawa bezpieczeństwa drogowego i komfortu przemieszczania się wewnątrz i na zewnątrz Gminy dzięki wysokiej jakości infrastrukturze drogowej i przydrożnej oraz komunikacji publicznej.</p> <p>Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców przemieszczających się z wykorzystaniem ciągów pieszo-rowerowych.</p> <p>Zmniejszenie częstotliwości awarii na sieci wodociągowej dzięki prowadzonej modernizacji.</p> <p>Poprawa funkcjonowania gospodarki ściekowej na terenie Gminy oraz zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego.</p> <p>Służby ratownicze posiadające możliwości i narzędzia służące ochronie bezpieczeństwa mieszkańców i środowiska</p> <p>Poprawa dostępności do budynków użyteczności publicznej dla osób</p>	<ul style="list-style-type: none"> Długość wybudowanych/zmodernizowanych dróg (km). Długość wybudowanych/zmodernizowanych chodników (km). Długość wybudowanych ścieżek i dróg pieszo-rowerowych (km). Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km). Udział mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej (%). Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej (km). Udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej (%). Przepustowość oczyszczalni ścieków (m³/d). Środki przekazane na doposażenie jednostek OSP (zł).

	<p>zbiorowej w tym we współpracy z innymi jednostkami.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa infrastruktury OSP (budowa i modernizacja strażnic) oraz doposażenie jednostek OSP w sprzęt. • Poprawa dostępności cyfrowej. • Usunięcie barier architektonicznych (np. poprzez zamontowanie wind, podjazdów w budynkach użyteczności publicznej, usunięcie progów, krawężników). • Rozbudowa monitoringu i nowych systemów bezpieczeństwa. 	<p>z niepełnosprawnościami oraz szczególnymi potrzebami.</p> <p>Zwiększenie bezpieczeństwa na terenie Miasta i Gminy Buk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba budynków bez barier architektonicznych (szt.).
<p>I.II. Zrównoważony rozwój przestrzenny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (ograniczenie rozpraszania zabudowy). • Wyznaczanie terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej. • Opracowanie Planu ogólnego odpowiadającego wyzwaniom rozwojowym Miasta i Gminy. • Zwiększenie obszaru terenów aktywności gospodarczej. • Podejmowanie działań w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy (m.in. rewitalizacja rynku wraz z historycznym układem urbanistycznym Buku). • Wsparcie przy podziale i scalaniu gruntów na potrzeby realizacji inwestycji celu publicznego. 	<p>Zagospodarowywanie przestrzeni w sposób tworzący harmonijną całość, uwzględniający w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.</p> <p>Zwiększenie powierzchni obszarów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne oraz wielorodzinne.</p> <p>Wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udział powierzchni Gminy objętej obowiązującymi MPZP (%). • Powierzchnia terenów wyznaczonych pod zabudowę oraz inwestycje (ha). • Postępy prac nad Planem ogólnym (forma opisowa). • Liczba zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (szt.).

I.III. Aktywna ochrona środowiska.

- Dążenie do określenia możliwości wykorzystania, a w konsekwencji wykorzystywanie energii geotermalnej m.in. do ogrzewania budynków użyteczności publicznej.
- Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy i ich promocja wśród społeczeństwa.
- Działania na rzecz ograniczenia niskiej emisji (programy dotacyjne do wymiany pieców, do budowy fotowoltaiki).
- Retencjonowanie wód opadowych poprzez rozwój błękitno-zielonej infrastruktury.
- Zalesienie nieużytków, tworzenie zielonych enklaw.
- Poprawa czystości, jakości i funkcjonowania parków i terenów zieleni.
- Rekultywacja Jeziora Niepruszewskiego począwszy od usunięcia źródeł skażeń.
- Odbudowa stawów na terenie gminy w celu magazynowania wody (zbiorniki ppoż.), a także eliminowanie źródeł ich zanieczyszczania.
- Działalność edukacyjna w zakresie zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców m.in. w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, odpadami porolniczymi, prawidłowego odprowadzania ścieków bytowych, retencji wód opadowych, a także skutków zdrowotnych i środowiskowych stosowania złej jakości opału.

Wysoka efektywność energetyczna i zwiększenie samowystarczalności energetycznej Gminy dzięki pozyskiwaniu energii z odnawialnych źródeł.

Utrzymanie dobrej jakości powietrza oraz brak występujących przekroczeń zanieczyszczeń w powietrzu, dzięki wykorzystywaniu nowoczesnych i ekologicznych źródeł ciepła.

Zmiana nawyków społecznych na bardziej proekologiczne i wsparcie mieszkańców w przechodzeniu na ekologiczne źródła energii, w tym odnawialne.

Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej i zachowanie odpowiednich stosunków wodnych.

Adaptacja do zmian klimatu i zwiększenie odporności na klęski żywiołowe oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom powodzi i suszy.

Zwiększenie powierzchni zielonej i niebieskiej infrastruktury, a także poziomu zagospodarowania wód opadowych i roztopowych również na terenach prywatnych.

- Liczba zainstalowanych urządzeń OZE w sektorze publicznym (szt.).
- Liczba wymienionych źródeł ciepła przy wsparciu Gminy (szt.).
- Poziom zanieczyszczenia pyłami PM10 i PM2,5 (µm).
- Powierzchnia wprowadzonych zadrzewień (ha).
- Liczba powstałych obiektów małej retencji wodnej (szt.).
- Liczba przeprowadzonych działań rekultywacyjnych (szt.)
- Liczba przeprowadzonych akcji z zakresu edukacji ekologicznej (szt.).

GOSPODARKA

Miasto i Gmina Buk charakteryzuje się dobrym położeniem komunikacyjnym oraz bogatym dziedzictwem kulturowym. W odpowiedzi na wyzwania gospodarcze, zaplanowano 3 cele operacyjne powiązane z jej atutami, które znajdują się na kolejnych stronach.

Podstawowym zadaniem w ramach pierwszego celu operacyjnego jest rozwój przedsiębiorczości na terenie Miasta i Gminy Buk oraz zrównoważone rolnictwo. Gmina dąży do zwiększenia liczby firm działających na jej obszarze, szczególnie poprzez tworzenie korzystnych warunków dla ich budowy oraz wspierania inicjatyw z sektora turystyki. Rozwinięcie tej sfery gospodarki przyniesie większe wpływy do budżetu gminy oraz stworzy więcej atrakcyjnych miejsc pracy dla mieszkańców bez konieczności pracy na terenie innych jednostek administracyjnych. Co więcej, wsparcie przedsiębiorczych postaw oraz ułatwienie rozpoczęcia ścieżki kariery ma odbywać się już na etapie rozpoczęcia szkoły ponadpodstawowej.

Drugi cel operacyjny obejmuje wielokanałową promocję walorów Gminy, która ma mieć pośredni wpływ na rozwój gospodarczy oraz turystyczny na terenie Gminy. Promowanie cyklicznych wydarzeń na szerszą skalę ma zachęcić większe grono turystów do odwiedzenia Miasta i Gminy Buk. Materiały promocyjne pomogą w przekazywaniu informacji na temat atrakcji znajdujących się na jej terenie oraz zachęcą do skorzystania z oferty gastronomicznej i noclegowej. Kształtowanie pozytywnego wizerunku Gminy ma nie tylko skupiać się na ruchu turystycznym, lecz również zachęcać do zainwestowania, zamieszkania i pracowania na jej terenie.

Bogate dziedzictwo kulturowe oraz walory przyrodnicze stwarzają potencjał do rozwoju agroturystyki oraz turystyki rekreacyjnej. Zaplanowane działania obejmują wsparcie dla dziedzictwa lokalnego i rozwoju kultury. Rozwój infrastruktury turystycznej nie jest atutem jedynie dla osób odwiedzających gminę, lecz również umożliwia mieszkańcom różnorodne spędzanie wolnego czasu.

Szczegółowy opis celów operacyjnych, kierunków działań oraz rezultatów i ich wskaźników, znajduje się w tabelach na kolejnych stronach.

CEL STRATEGICZNY II: MIASTO I GMINA BUK PRZYJAZNA PRZEDSIĘBIORCOM I ROZWIJAJĄCĄ SIĘ TURYSTYCZNIE

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów
II.1. Wysoki potencjał inwestycyjny oraz zrównoważone rolnictwo.	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój istniejących i tworzenie nowych obszarów inwestycyjnych. • Rozwój infrastruktury (kanalizacja deszczowa, sieć wodno-kanalizacyjna, energia, światłowód) w obszarze terenów inwestycyjnych. • Utworzenie w Gminie podmiotu skupiającego przedsiębiorców i pomagającego w rozwoju, będącego platformą wymiany doświadczeń i rozwiązywania problemów. • Wsparcie inicjatyw tworzenia i rozwoju agroturystyki. • Organizacja transportu zbiorowego pracowników do stref inwestycyjnych. • Stworzenie i realizacja wraz ze Szkołą Branżową I stopnia w Buku programu edukacyjnego, stymulującego postawy przedsiębiorcze oraz wprowadzenie systemu zachęt dla przedsiębiorców, aby chcieli szkolić młodzież. • Utworzenie lokalnego targowiska, na którym realizowana będzie sprzedaż bezpośrednia od rolników oraz sprzedaż produktów lokalnych. • Realizacja programów w zakresie odbioru odpadów powstałych w rolnictwie, w tym 	<p style="text-align: center;">Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, przyciągającej nowych przedsiębiorców.</p> <p>Wzrost poziomu przedsiębiorczości na terenie Gminy i tym samym kapitału inwestycyjnego.</p> <p style="text-align: center;">Trwały rozwój firm oraz wprowadzanie na rynek wysokiej jakości produktów.</p> <p>Wzrost gospodarczy w wyniku zwiększającej się liczby przedsiębiorstw działających w różnych dziedzinach.</p> <p style="text-align: center;">Rozwój agroturystyki na terenie Gminy.</p> <p>Wzrost liczby mieszkańców chcących podjąć pracę na terenie Gminy Buk.</p> <p style="text-align: center;">Wykwalifikowana młodzież, będąca konkurencją na rynku pracy dla ludności z sąsiadujących gmin.</p> <p style="text-align: center;">Produkcja wysokiej jakości bezpiecznej żywności i ograniczenie strat i marnotrawienia żywności.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.). • Liczba członków podmiotu skupiającego przedsiębiorców (os.). • Stopień bezrobocia na terenie Gminy (%). • Liczba pracowników zatrudnianych przez przedsiębiorstwa na terenie Gminy (os.) • Liczba wystawców na lokalnym targowisku (szt.) • Liczba zrealizowanych programów w zakresie gospodarowania odpadami powstałymi w rolnictwie (szt.).

	<p>folii, opakowań po nawozach czy środkach ochrony roślin.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie innowacji w rolnictwie, w tym wsparcie w modernizacji i restrukturyzacji małych gospodarstw rodzinnych. 	<p>Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska ze źródeł rolniczych dzięki nowoczesnemu rolnictwu, uprawom ekologicznym oraz prawidłowej utylizacji odpadów.</p>	
<p>II.II. Promocja atrakcyjności kulturowej i inwestycyjnej Miasta i Gminy Buk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kontynuacja i poszerzenie oferty wydarzeń kulturowych i sportowych wyróżniających Miasto i Gminę Buk (m.in. Przystanek Buk, Otwarty Zabytek, Koncert Noworoczny, Dni Gminy Buk, Dożynki Gminne, Festiwal Muzyki Kameralnej). • Stworzenie broszury informacyjnej skupiającej lokalne atrakcje turystyczne oraz punkty gastronomiczne. • Utworzenie strony promocyjnej terenów inwestycyjnych. • Prowadzenie kampanii promocyjnych gminy (filmy, wydarzenia, konkursy) pod kątem turystyki krajoznawczej i ekoturystyki. • Kształtowanie pozytywnego wizerunku Gminy jako miejsca, w którym warto żyć, prowadzić działalność gospodarczą oraz wypoczywać. • Promocje lokalnej twórczości kulturalnej i tradycji rzemieślniczej, a także dążenie do wypromowania produktu lokalnego. • Opracowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami. • Poszerzenie współpracy oraz rozwój sieci gmin partnerskich. 	<p>Wzrost rozpoznawalności Gminy dzięki wykorzystywaniu jej zasobów kulturowych i dziedzictwa lokalnego.</p> <p>Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej na terenie Gminy, w oparciu o nowoczesną infrastrukturę rekreacyjną, sportową i wypoczynkową, spełniającą oczekiwania odwiedzających Gminę i jej mieszkańców oraz sprzyjającej nawiązywaniu i pogłębianiu relacji i kontaktów społecznych.</p> <p>Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie lokalnych tradycji i historii Gminy.</p> <p>Zachęcenie do zainwestowania przez nowych przedsiębiorców oraz deweloperów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturowych i sportowych na terenie Miasta i Gminy (szt.). • Liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych Gminy (szt.). • Liczba obiektów wymienionych w broszurach (szt.). • Liczba odsłon strony internetowej (szt.). • Liczba zabytków objętych Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami.

II.III. Turystyka oparta na dziedzictwie kulturowym oraz rekreacji.

- Działanie na rzecz rozwoju turystyki rekreacyjnej m.in. w oparciu o Jezioro Niepruszewskie.
- Rozwój zaplecza turystycznego, w szczególności sektora usług hotelarskich i gastronomicznych.
- Utworzenie bazy camperowej odpowiadającej aktualnym potrzebom turystów nad jeziorem w Niepruszewie, przy zachowaniu wymagań dotyczących ochrony środowiska oraz w zgodzie z potrzebami mieszkańców miejscowości.
- Utworzenie nowego miejsca dla Izby Muzealnej Ziemi Bukowskiej.
- Stworzenie ścieżek i szlaków turystycznych pieszych oraz rowerowych w oparciu o zabytkowy układ miasta i zabytki.
- Krzewienie wśród mieszkańców postaw tożsamości lokalnej i poszanowania dla tradycji i dziedzictwa kulturowego.
- Modernizacja i rozbudowa siedziby i obiektów PTTK.
- Tworzenie murali nawiązujących do historii i dziedzictwa kulturowego Gminy.

Stworzenie bogatej oferty turystycznej, zachęcającej turystów do krótszego i dłuższego wypoczynku na terenie Gminy.

Zagospodarowanie linii brzegowej Jeziora Niepruszewskiego tworząc konkurencję dla innych ośrodków wypoczynkowych nad jeziorami w regionie.

- Liczba miejsc noclegowych oraz obiektów gastronomicznych na terenie Gminy (szt.).
- Liczba miejsc w bazie camperowej (szt.).
- Liczba turystów korzystająca z bazy noclegowej (os.).
- Długość utworzonych ścieżek i szlaków turystycznych na terenie Miasta i Gminy (km).
- Liczba powstałych murali (szt.).

SPOŁECZOŚĆ

Cel strategiczny w obszarze społecznym zakłada, że Miasto i Gmina Buk będzie miejscem otwartym na potrzeby społeczne poprzez wysokiej jakości i szeroką ofertę społeczną, kulturalną, edukacyjną i zdrowotną. Jakość życia mieszkańców zależy w dużej mierze od dostępności oferty społeczno-kulturalnej. Aby sprostać tym wyzwaniom, konieczna jest rozbudowana oferta skierowana do różnych grup społeczności Gminnej. Poprawa jakości wymaga również inwestycji w infrastrukturę społeczną i techniczną. Ważnym aspektem w osiągnięciu tego celu jest także aktywność i otwartość mieszkańców.

Pierwszy cel operacyjny skupia się w szczególności na dostępie do usług medycznych i społecznych. Opieka zdrowotna to bardzo ważny aspekt życia mieszkańców, w szczególności biorąc pod uwagę rosnący odsetek osób w wieku emerytalnym. Na zdrowie mieszkańców można wpłynąć poprzez organizację transportu dla osób ze szczególnymi potrzebami, prowadzenie programów profilaktycznych, promocji zdrowia oraz tworzenie warunków do rozwoju opieki specjalistycznej. Gmina będzie dążyć do zapobiegania wykluczeniu społecznemu oraz zachęcać do wszelakich aktywności oraz zapewniać odpowiednią opiekę. Dodatkowo, priorytetem jest zapewnienie opieki nad najmłodszymi mieszkańcami (dziećmi do lat 3), aby umożliwić rodzicom powrót do pracy.

Podstawą rozwoju jednostek jest wysoki poziom edukacji. Jakość kształcenia ma wpływ nie tylko na przyszłość młodych mieszkańców, ale także wpływa na funkcjonowanie i rozwój gospodarczy i jednostki. Filarem osiągania wysokich wyników jest dobra jakość infrastruktury i wyposażenie szkół oraz wykształcona, rozwijająca się kadra. Szkoły powinny być również miejscem rozwijającym pasję młodzieży np. poprzez zajęcia pozalekcyjne.

Ostatni cel operacyjny zwraca uwagę na istotę rozwoju oferty kulturalnej i sportowej dla każdej grupy społecznej, opierając się o istniejącą infrastrukturę, a także ich rozbudowę. Ważne jest dalsze wspieranie i zaangażowanie organizacji pozarządowych. Zaplecze lokalowe o dobrym standardzie podnosi jakość oferowanych usług. Przedstawione kierunki działań mają na celu wzbogacenie życia społeczności lokalnej, integrację mieszkańców, a także promowanie aktywnego stylu życia.

Szczegółowy opis celów operacyjnych, kierunków działań oraz rezultatów i ich wskaźników, znajduje się w tabelach na kolejnych stronach.

CEL STRATEGICZNY III: MIASTO I GMINA BUK OTWARTA NA POTRZEBY MIESZKAŃCÓW

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia rezultatów
<p>III.1. Dostęp do wysokiej jakości usług medycznych oraz społecznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja dowozu do placówek opieki zdrowotnej dedykowanego osobom ze szczególnymi potrzebami. • Tworzenie warunków do rozwoju podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. • Rozwój i budowa nowych placówek opieki nad dziećmi do lat 3. • Zwiększenie dostępu oraz poszerzenie oferty usług opiekuńczych, opieki specjalistycznej i rehabilitacji. • Zwiększenie dostępności do usług w zakresie zdrowia psychicznego dla dzieci i dorosłych. • Rozwój sieci świetlic terapeutycznych i środowiskowych w Gminie. • Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami i promocja zdrowia, w tym aktywnego trybu życia. • Wspieranie przez gminę programów nieobowiązkowych szczepień oraz programów profilaktyki zdrowotnej i badań przesiewowych, we współpracy z podmiotami medycznymi. • Poprawa warunków lokalowych Ośrodka Pomocy Społecznej i Dziennego Domu Pobytu „Pogodna Jesień” poprzez przeniesienie jednostek do nowej siedziby. 	<p>Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej.</p> <p>Poszerzenie oferty specjalistycznych konsultacji i badań diagnostycznych.</p> <p>Zapewnienie możliwości szybkiej kontynuacji aktywności zawodowej dla młodych rodziców.</p> <p>Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych i niesamodzielnych.</p> <p>Ułatwiony dostęp do specjalistów psychiatrycznych i psychologów.</p> <p>Stworzenie miejsc aktywności i integracji dla różnych grup społecznych.</p> <p>Redukcja problemów związanych z uzależnieniami oraz wzrost świadomości zdrowotnej społeczności lokalnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z dojazdu do lekarza specjalisty (os.). • Liczba dostępnych lekarzy (os.). • Liczba specjalizacji dostępnych w placówkach medycznych (szt.). • Liczba dostępnych miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3. • Liczba placówek świadczących usługi wsparcia rodziny (szt.). • Liczba nowych miejsc w placówkach opiekuńczych i socjalnych (szt.). • Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych (os.). • Liczba realizowanych programów profilaktycznych (szt.).

	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych. • Wyrównywanie szans społecznych i przeciwdziałanie marginalizacji mieszkańców tzw. obszarów popegreerowskich. • Stworzenie warunków (wsparcie lokalowe i organizacyjne) do rozwoju wolontariatu na terenie Gminy. 	<p>Zwiększenie ilości miejsc oraz lepsze warunki obsługi osób potrzebujących wsparcia socjalnego.</p> <p>Aktywizacja mieszkańców i poprawa warunków życia na obszarach wiejskich.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z programów profilaktycznych (os.). • Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych dotyczących zdrowia i uzależnień (szt.). • Liczba wyremontowanych i nowych mieszkań komunalnych i socjalnych (szt.). • Liczba realizowanych projektów aktywizacyjnych na obszarach wiejskich (szt.).
<p>III.II. Edukacja na wysokim poziomie oraz wspieranie rozwoju uczniów i nauczycieli.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój i modernizacja placówek przedszkolnych i szkolnych. • Poszerzenie bazy specjalistycznej w placówkach edukacyjnych (np. psycholog, pedagog, logopeda). • Kontynuacja wsparcia oraz zwiększenie oferty dla uczniów uzdolnionych oraz zmagających się z trudnościami w nauce. • Organizacja zajęć pozalekcyjnych pozwalających na rozwijanie pasji i zainteresowań. • Utworzenie stołówek szkolnych oferujących zdrowe posiłki dla uczniów. • Zapewnienie efektywnego nauczania języków obcych. 	<p>Zwiększenie możliwości powrotu na rynek pracy dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym.</p> <p>Poprawa jakości bazy oświatowej, metod nauczania oraz rozwój kompetencji nauczycieli umożliwiających edukację na wysokim poziomie.</p> <p>Zadbanie o zdrowie psychiczne i fizyczne dzieci i młodzieży.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba poddanych modernizacji lub doposażonych placówek oświatowych (szt.). • Liczba odbywających się zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży (szt.). • Wyniki egzaminów ósmoklasisty.

	<ul style="list-style-type: none"> • Wymiana międzynarodowa dzieci i młodzieży z gminami partnerskimi. • Wsparcie rozwoju kompetencji nauczycieli poprzez stworzenie systemu szkoleń i programu motywacyjnego. • Doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne, w celu podwyższenia poziomu nauczania. 	<p>Wyrównanie szans edukacyjnych uczniów z problemami w nauce.</p> <p>Zapewnienie ciekawej i rozwijającej dodatkowo umiejętności oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży zgodnie z ich zainteresowaniami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczniów objętych systemem stypendialnym (os.). • Liczba zorganizowanych wymian międzynarodowych dla dzieci i młodzieży z gminami partnerskimi (szt.). • Liczba nauczycieli/opiekunów biorących udział w szkoleniach (os.).
<p>III.III. Rozbudowana oferta kulturalna oraz sportowa realizowana na terenie obiektów o wysokim standardzie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa i modernizacja instytucji kultury (MGOK, Biblioteka i Kino) oraz Parku Sokoła w celu stworzenia przyjaznej przestrzeni dla wszystkich grup społecznych. • Kontynuacja działań oraz poszerzenie oferty instytucji kultury dla wszystkich grup wiekowych. • Remonty i modernizacja obiektów sportowych, uporządkowanie ich funkcjonalności m.in. Stadion Miejski w Buku. • Budowa infrastruktury do uprawiania sportów zimą (orlik oraz hala pneumatyczna). • Utworzenie otwartych stref aktywności spełniających wszelkie standardy, umożliwiających trenowanie i organizacje zawodów (tworzenie nowych i modernizacja istniejących boisk do różnych dyscyplin sportowych m.in. do gry w siatkówkę plażową) oraz zwiększenie dostępności obiektów sportowo-rekreacyjnych dla zewnętrznych użytkowników. 	<p>Wzrost zainteresowania mieszkańców odbywającymi się na terenie Gminy wydarzeniami w oparciu rozwiniętą infrastrukturę i szeroką ofertę.</p> <p>Zwiększenie integracji społeczności lokalnej.</p> <p>Zaangażowania mieszkańców w życie i rozwój Gminy.</p> <p>Zwiększenie stopnia świadomości mieszkańców w zakresie dbałości o zdrowie fizyczne oraz walka z chorobami cywilizacyjnymi poprzez aktywność fizyczną.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba oferowanych zajęć przez MGOK, Bibliotekę oraz OSiR (szt.). • Liczba uczestników zajęć organizowanych przez jednostki kultury (os.). • Liczba zajęć sportowych dostępnych na terenie Gminy oraz ich uczestników (szt.). • Liczba odwiedzin gminnej strony internetowej (szt.). • Dochody z opłat za korzystanie infrastruktury sportowej

- Zaprojektowanie i wdrażanie polityki integracyjnej środowisk wielokulturowych.
- Dalsze wspieranie i zaangażowanie organizacji pozarządowych – powierzanie szerszego spektrum zadań własnych gminy organizacjom pozarządowym (zwłaszcza w takich obszarach jak: ochrona socjalna osób niepełnosprawnych, aktywizacja osób starszych i/lub ze stwierdzoną niepełnosprawnością, kultura, historia lokalna, społeczności lokalne) oraz stworzenie warunków lokalowych.

Wpływ z opłat za wynajem obiektów sportowych.

przez zewnętrznych odbiorców (zł).

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Buk oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Miasto i Gmina Buk jest gminą miejsko-wiejską położoną w zachodniej części powiatu poznańskiego, w województwie wielkopolskim. Graniczy z 6 gminami: od zachodu z Gminą Opalenica (powiat nowotomyski), od północy z Gminą Duszniki (powiat szamotulski) oraz Gminą Tarnowo Podgórne (powiat poznański), od wschodu z Gminą Dopiewo (powiat poznański) oraz Gminą Stęszew (powiat poznański), od południa z Gminą Granowo (powiat grodziski). Powierzchnia Gminy Buk wynosi 91 km². Cały obszar podzielony jest na 11 sołectw. Siedzibą Gminy jest miasto Buk, które cechuje się największą intensywnością zabudowy. Natomiast najbardziej rozwiniętymi terenami wiejskimi są: Wielka Wieś, Niepruszewo, Dobieżyn. Dominujący udział w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy mają tereny rolnicze, zajmują ponad 84% powierzchni, z czego część stanowią grunty III klasy, podlegające ochronie. Natomiast lasy zajmują jedynie 3,7%, sprawiając, że jest to jedna z najmniej zalesionych gmin województwa wielkopolskiego. Potencjał do rozwoju gospodarczego dostrzega się dzięki przebiegającej autostradzie A2 oraz węzłowi „Buk”, który jest zlokalizowany na północy Gminy. Kolejnym udogodnieniem komunikacyjnym jest przebieg linii kolejowej. Niestety autostrada i kolej oprócz wielu zalet, stanowią również ograniczenia przestrzenne, które utrudniają przemieszczanie się na terenie jednostki. Cenny przyrodniczo obszar w granicach Gminy Buk stanowią tereny Jeziora Niepruszewskiego. Należy mieć na uwadze walory kulturowe Miasta i Gminy Buk. Posiada ona bogatą historię, czego potwierdzeniem są liczne zabytki. Do dziś zachowany jest historyczny układ miasta pochodzący z XIII w.

Na terenie Miasta i Gminy Buk polityka przestrzenna opiera się na zapisach zawartych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które uchwalono przez Radę Miasta i Gminy Buk w 2019 roku (Uchwała Nr XII/96/2019 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 29 października 2019 roku w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Buk) z późniejszymi zmianami w 2022 roku (Uchwała nr XLIV/380/2022 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 30 sierpnia 2022 r.) oraz 2023 roku (Uchwała nr LVII/518/2023 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 24 października 2023 r.). W treści tego dokumentu podkreślony jest charakter rolniczy gminy oraz rozwijająca się funkcja mieszkaniowa, przemysł oraz sektor usługowy. Głównymi zasadami kształtowania przestrzeni, które mają za zadanie zachowanie ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju są:

- racjonalny rozwój funkcji mieszkaniowej,
- rozwój terenów przemysłowych w oddzieleniu od zabudowy mieszkaniowej,
- rozwój i aktywizacja usług,
- rozwój i aktywizacja funkcji turystycznych, krajoznawczych, z wykorzystaniem obszarów cennych przyrodniczo, z zachowaniem wymogów ochrony środowiska przyrodniczego,
- rozwój i dostosowanie do potrzeb infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,
- rozwój i modernizacja rolnictwa na terenach wiejskich.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są aktami prawa miejscowego. Na podstawie informacji pochodzącej z końca 2022 roku na obszarze Gminy obowiązywało 39 planów miejscowych, obejmując planami powierzchnię 6,01 ha. Wynika z tego, że pokrywają zaledwie 6,63% powierzchni Gminy. Głównie są one zlokalizowane w obrębie Miasta Buk oraz okolicach parku przemysłowego.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy musi uwzględniać występujące na obszarze Gminy obszary zagrożenia powodzią, w tym obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Miasto i Gmina Buk znajduje się (na podstawie map zagrożenia powodziowego sporządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie):

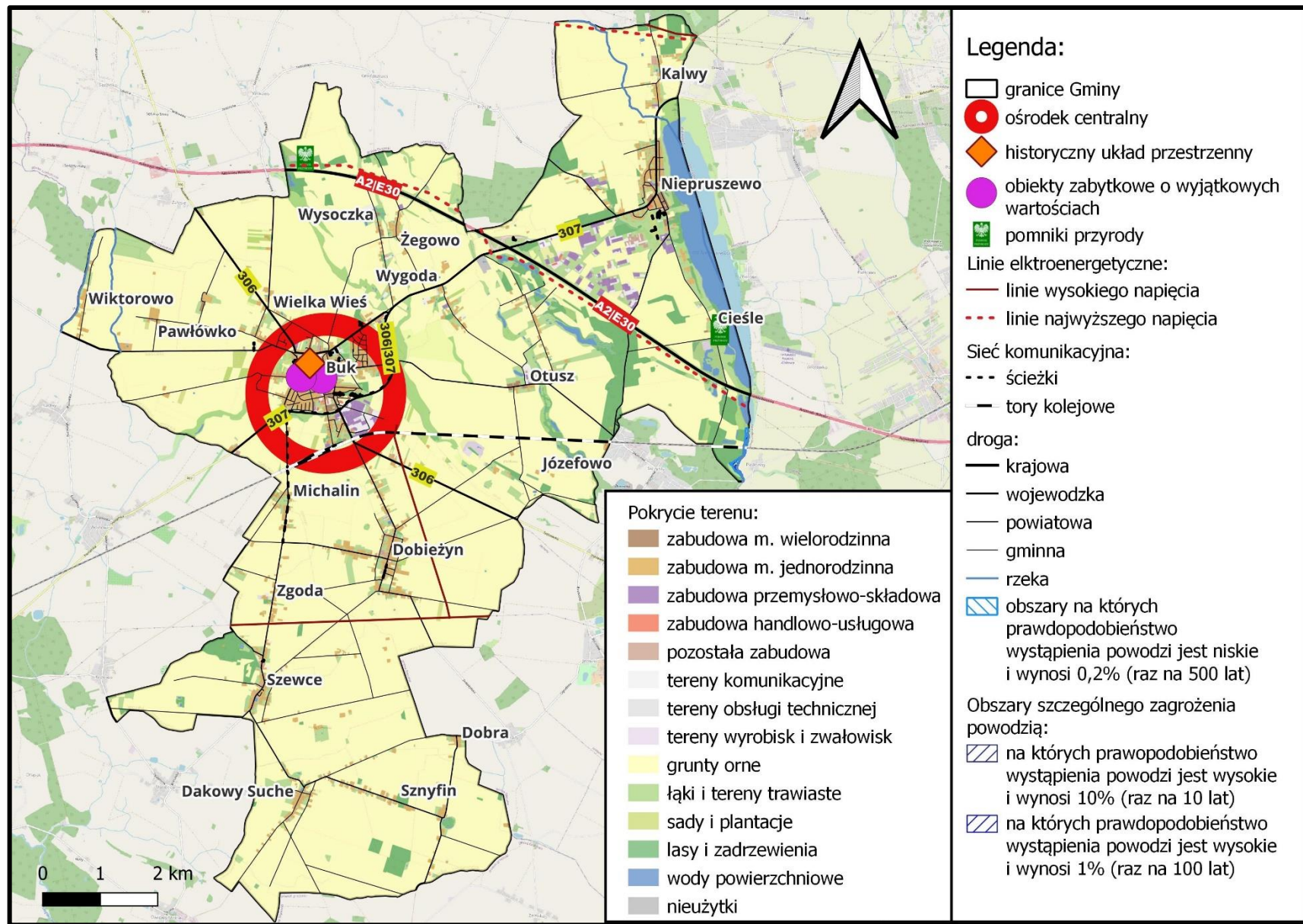
- a) częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. a Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi $p=1\%$,
- b) częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. b Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi $p=10\%$,
- c) częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi $p=0,2\%$,

Miasto i Gmina Buk położona jest:

- w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej,
- w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej,
- częściowo na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej oraz silnie zagrożonym,
- w całości na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

W łącznym zestawieniu Miasto i Gmina Buk klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą. Wszelkie działania należy realizować z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Mapa poglądowa przedstawiająca strukturę funkcjonalno-przestrzenną znajduje się na kolejnej stronie. Mapa modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi załącznik nr 4 do Strategii.

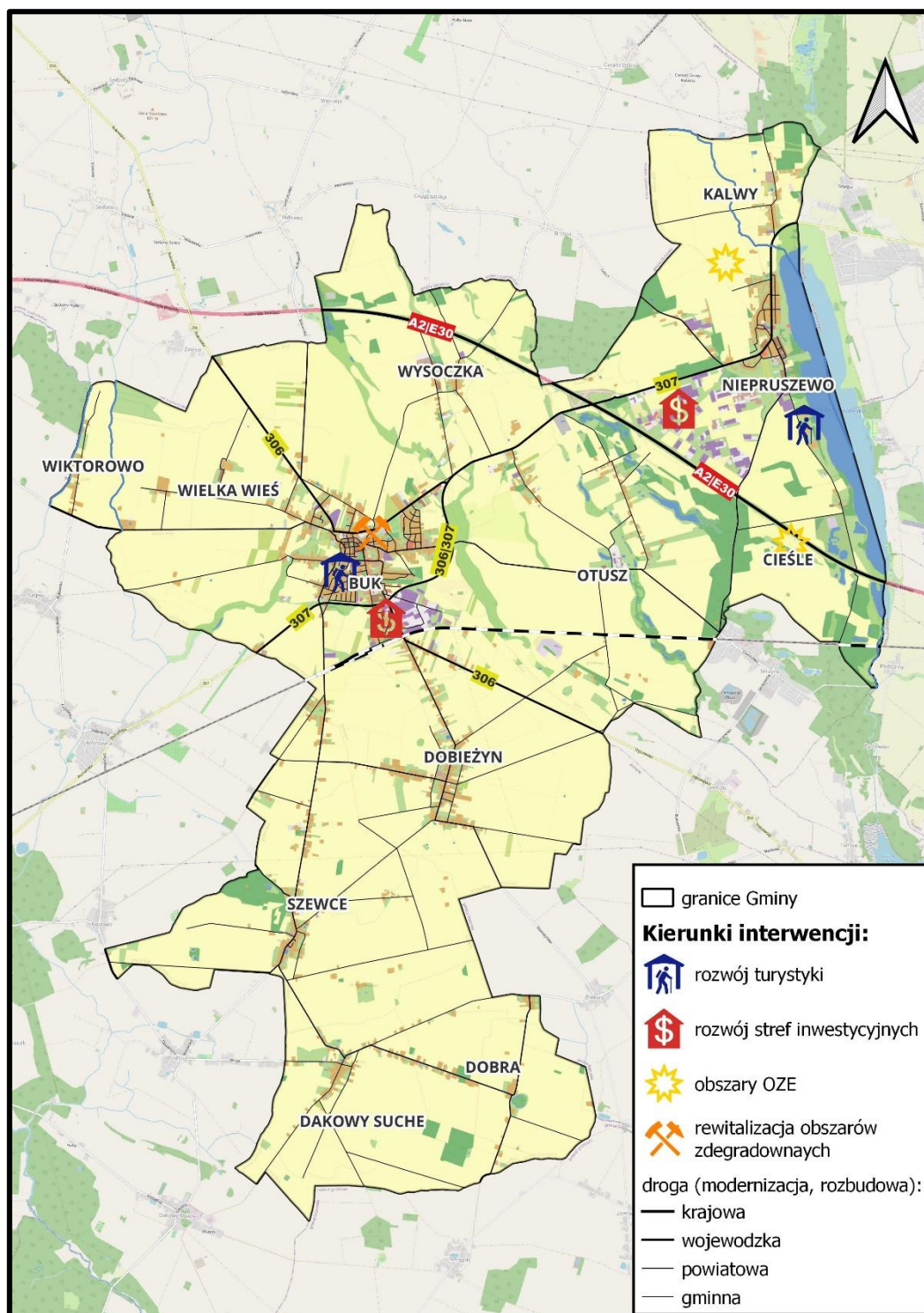

Ryc. 6 Poglądowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Buk

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k oraz danych PGW Wody Polskie.

Ustalenia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033 obowiązują na terenie całej jednostki samorządu terytorialnego. Poszczególne cele operacyjne i kierunki działań będą realizowane zgodnie z aktualnymi potrzebami i uwarunkowaniami w poszczególnych miejscowościach. Część kierunków działań będzie realizowana ze szczególnym natężeniem w konkretnych obszarach Gminy np. w granicach ośrodka centralnego, który stanowi Miasto Buk, czy też okolicach Jeziora Niepruszewskiego.

Ryc. 7 Kierunki interwencji dla Miasta i Gminy Buk

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k

Obszar z przewagą funkcji mieszkalno-usługowej

Główne kierunki interwencji mające szczególne znaczenie dla obszaru:

- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (np. rozbudowa oczyszczalni ścieków, budowa SUW, wymiana istniejącej sieci z azbestocementu).
- Tworzenie infrastruktury sprzyjającej korzystającym z transportu publicznego, utrzymanie oraz rozwój komunikacji zbiorowej w tym we współpracy z innymi jednostkami.
- Poprawa dostępności cyfrowej.
- Usunięcie barier architektonicznych (np. poprzez zamontowanie wind, podjazdów w budynkach użyteczności publicznej, usunięcie progów, krawężników).
- Rozbudowa monitoringu i nowych systemów bezpieczeństwa.
- Zwiększenie obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (ograniczenie rozpraszania zabudowy).
- Wyznaczanie terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej.
- Podejmowanie działań w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy (np. rewitalizacja rynku wraz z historycznym układem urbanistycznym Buku).
- Tworzenie warunków do rozwoju podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.
- Rozwój i budowa nowych placówek opieki nad dziećmi do lat 3.
- Zwiększenie dostępu oraz poszerzenie oferty usług opiekuńczych, opieki specjalistycznej i rehabilitacji.
- Zwiększenie dostępności do usług w zakresie zdrowia psychicznego dla dzieci i dorosłych.
- Rozwój sieci świetlic terapeutycznych i środowiskowych w Gminie.
- Poprawa warunków lokalowych Ośrodka Pomocy Społecznej i Dziennego Domu Pobytu „Pogodna Jesień” poprzez przeniesienie jednostek do nowej siedziby.
- Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych.
- Rozwój i modernizacja placówek przedszkolnych i szkolnych.
- Poszerzenie bazy specjalistycznej w placówkach edukacyjnych (np. psycholog, pedagog, logopeda).

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Zachowanie historycznej tkanki i struktury przestrzennej.
- Kultywowanie tradycji handlowych rynku.
- Kształtowanie wizerunku miasta i gminy.
- Zachowanie „żywego centrum miasta”.
- Przekształcanie istniejących placów i skwerów na przestrzenie przyjazne mieszkańcom i turystom.
- Kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych.
- Dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej (mediów miejskich).
- Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, komunikacja zbiorowa, infrastruktura piesza i rowerowa, węzeł przesiadkowy).
- Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy dla budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego.

Obszar z przewagą funkcji rolniczej

Główne kierunki interwencji mające szczególne znaczenie dla obszaru:

- Wsparcie przy podziale i scalaniu gruntów na potrzeby realizacji inwestycji celu publicznego.
- Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy i ich promocja wśród społeczeństwa.
- Zalesienie nieużytków, tworzenie zielonych enklaw.
- Wsparcie inicjatyw tworzenia i rozwoju agroturystyki.
- Realizacja programów w zakresie odbioru odpadów powstałych w rolnictwie, w tym folii, opakowań po nawozach czy środkach ochrony roślin.
- Wspieranie innowacji w rolnictwie, w tym wsparcie w modernizacji i restrukturyzacji małych gospodarstw rodzinnych.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego oraz krajobrazu.
- Kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej.
- Zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej.
- Realizacja programu zalesień gruntów najsłabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych.
- Zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej.
- Kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową w sołectwach.

Obszar z planowanym rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnych

Główne kierunki interwencji mające szczególne znaczenie dla obszaru:

- Budowa i modernizacja chodników oraz sieci ścieżek i dróg pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, połączonych z istniejącą infrastrukturą (połączenie miasta Buk z ościennymi sołectwami m.in. z Niepruszewem).
- Działanie na rzecz rozwoju turystyki rekreacyjnej m.in. w oparciu o Jezioro Niepruszewskie.
- Rozwój zaplecza turystycznego, w szczególności sektora usług hotelarskich i gastronomicznych.
- Utworzenie bazy camperowej odpowiadającej aktualnym potrzebom turystów nad jeziorem w Niepruszewie, przy zachowaniu wymagań dotyczących ochrony środowiska oraz w zgodzie z potrzebami mieszkańców miejscowości.
- Stworzenie ścieżek i szlaków turystycznych pieszych i rowerowych w oparciu o zabytkowy układ miasta oraz zabytki.
- Remonty i modernizacja obiektów sportowych, uporządkowanie ich funkcjonalności m.in. Stadion Miejski w Buku.
- Budowa infrastruktury do uprawiania sportów zimą (Orlik oraz hala pneumatyczna).

- Utworzenie otwartych stref aktywności spełniających wszelkie standardy, umożliwiających trenowanie i organizację zawodów (tworzenie nowych i modernizacja istniejących boisk do różnych dyscyplin sportowych m.in. do gry w siatkówkę plażową) oraz zwiększenie dostępności obiektów sportowo-rekreacyjnych dla zewnętrznych użytkowników.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Wykorzystanie potencjału przyrodniczego do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego (sport, rekreacja, wypoczynek, turystyka),
- Podnoszenie walorów użytkowych oraz komercjalizacja funkcji turystycznej, z wykorzystaniem zasobu historycznego jako najważniejszego komponentu,
- Działania na rzecz rozwoju turystyki weekendowej, rowerowej, rekreacyjnej na terenie Gminy.

Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego Miasto i Gmina Buk została uznana za obszar o wysokim poziomie urbanizacji, zróżnicowanych funkcjach jednostek osadniczych, obszarem bogactw zasobów kopalin (gaz ziemny towarzyszący ropie naftowej) oraz miejscem, gdzie występuje bogactwo obszarów i obiektów zabytkowych. Istotna dla regionu jest Kostrzyńsko-Słubicka SSE. Gmina i Miasto Buk należy do następujących obszarów interwencji: obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych, obszary ochrony gleb dla celów produkcji, obszary ochrony krajobrazów kulturowych.

Rozwój polityki przestrzennej Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego został określony poprzez 7 celów. Są one spójne z celami zagospodarowania województwa oraz z ustaleniami Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego. Rekomendacje dla Miasta i Gminy wynikające z Planu zagospodarowania przestrzennego POM dla wyznaczonych celów brzmią następująco:

I Rozwój funkcji metropolitalnych:

Obszar o wysokich predyspozycjach dla rozwoju funkcji biznesu – tereny zlokalizowane wokół węzła autostrady.

II Kształtowanie zielonego pierścienia metropolii:

Zielony pierścień Miasta i Gminy Buk składa się z terenów otwartych – obszaru rolniczej przestrzeni produkcyjnej, łąk i pastwisk, obrzeży Jeziora Niepruszewskiego z terenami przeznaczonymi pod zabudowę rezydencjalną, kompleksów i wysp leśnych, terenów osadniczych. Pierścień przecina autostradą A2. Jedną z zasad wspierającą kształtowanie zielonego pierścienia metropolii jest zachowanie dotychczasowych funkcji użytkowania terenów rolnych i leśnych.

III Kształtowanie spójnego systemu przyrodniczego:

Kluczowym elementem systemu przyrodniczego są płyty leśne oraz korytarze dolin rzecznych. Obszary te pełnią funkcję wspomaganie i zasilania systemu przyrodniczego. Należy chronić te tereny i zapobiegać presji inwestycyjnej.

IV Rozwój efektywnego systemu komunikacyjnego:

Rozwój komunikacji POM ma się opierać na modelu pierścieniowo pasmowym. Układ pasmowy zapewnia dobry dostęp do Poznania w relacjach zewnętrznych i wewnętrznych, natomiast układ pierścieniowy rozprowadza ruch w centrum oraz na terenach podmiejskich. Realizacja pierścieniowo-pasmowego modelu komunikacji stanowi jedno z zadań wspierających rozwój efektywnego systemu komunikacji. Sieć powiązań komunikacyjnych na terenie Miasta i Gminy Buk typu głównego mają tworzyć: odcinek drogi A2 klasy A, drogi i odcinki dróg nr 306 i 307 klasy G, obwodnica drogowa miejscowości Niepruszewo, zewnętrzny pierścień drogowy dalekiego zasięgu, linia kolejowa nr 3 (E20). Natomiast sieć powiązań komunikacyjnych typu uzupełniającego będą stanowić: drogi i odcinki dróg nr 306 i 307 klasy G, zewnętrzny pierścień drogowy dalekiego zasięgu, obwodnica drogowa miejscowości Buk. Drogi i odcinki dróg nr: 1870P, 2496P, 2497P, 2500P, 2739P są siecią powiązań komunikacyjnych typu podstawowego.

V Rozwój zintegrowanego systemu transportu:

Pod względem stref funkcjonowania transportu zbiorowego Miasto i Gmina Buk należy do strefy II obsługi koleją o częstotliwości połączeń co 30 minut oraz strefy III obsługi koleją o częstotliwości połączeń od 30 do 60 minut z udziałem komunikacji autobusowej. Zlokalizowany jest węzeł przesiadkowy Buk.

VI Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego:

Bezpieczeństwo na terenie Gminy realizują się poprzez ochronę bezpośrednią 2 ujęć wody w miejscowości Kalwy oraz głównego zbiornika wód podziemnych nr 144 Dolina kopalna Wielkopolska. Oprócz zagadnień związanych z ochroną i racjonalnym korzystaniem z zasobów wody następuje rozwój efektywnych systemów infrastruktury technicznej oraz ochrona przed zagrożeniami naturalnymi i antropogenicznymi. Elementy systemu infrastruktury technicznej w granicach jednostki stanowią: linia elektroenergetyczna 400 kV Plewiska – Krajnik, linia elektroenergetyczna 110 kV Plewiska – Duszniki, linia elektroenergetyczna 110 kV Plewiska – Buk, linia elektroenergetyczna 110 kV Buk – Opalenica, gazociągi wysokiego ciśnienia DN 200, SRP Buk GPZ, gazociągi kopalniane.

VII Efektywna struktura osadnicza:

Rozwój efektywnych struktur osadniczych realizuje się poprzez stosowanie zasad polityki przestrzennej ustalonych dla POM. Miasto i Gmina Buk stanowi strefy Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego. Jest strefą zewnętrzną – strefa równoważenia rozwoju oraz stanowi zielony pierścień metropolii (wschodnia część gminy).

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców Miasta i Gminy Buk. Dodatkowo są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

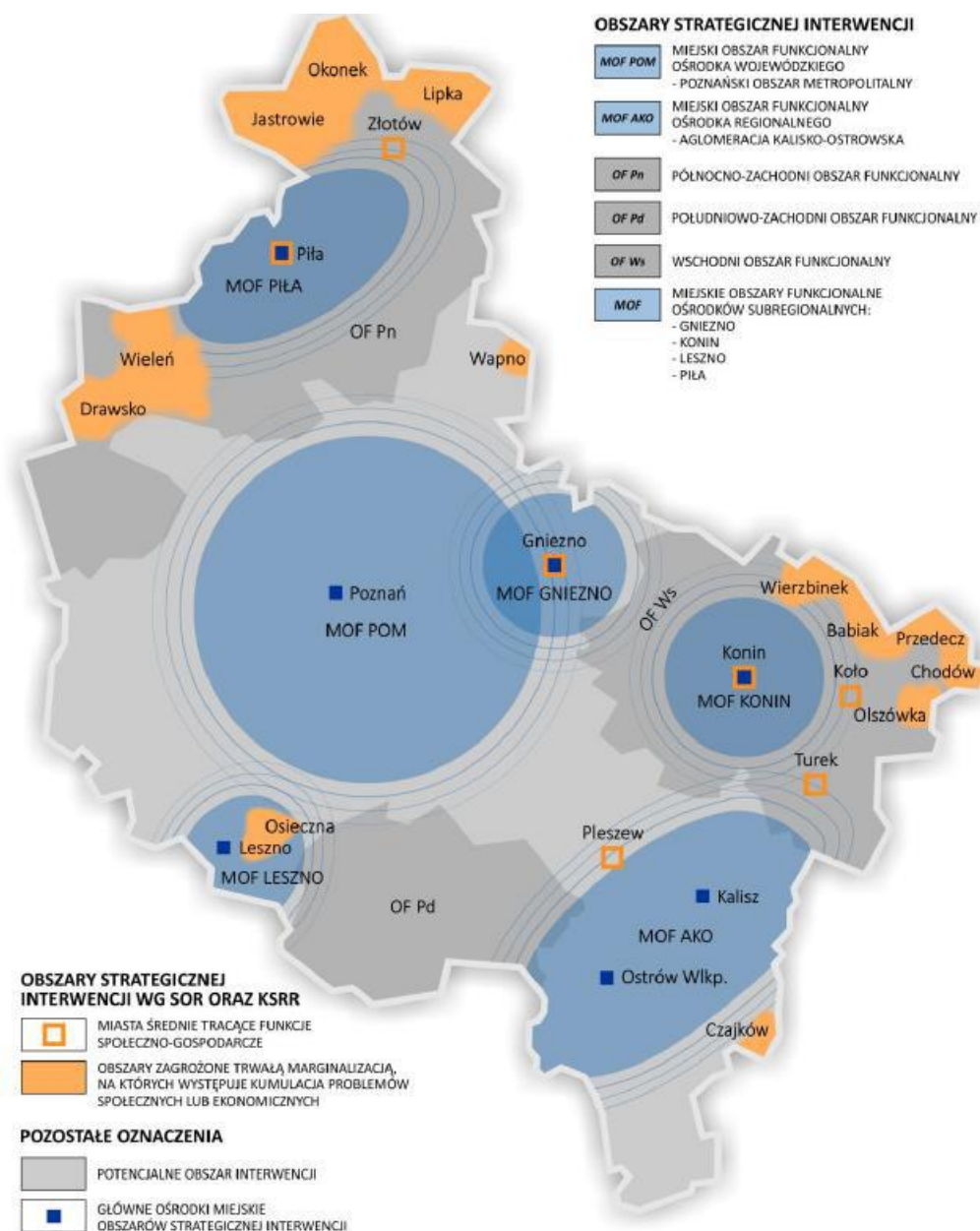
1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców.
2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu.
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski.
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem.

W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wskazano również obszary strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Projektowanie interwencji przebiegać będzie zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej, w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Miasto i Gmina Buk zakwalifikowana została do Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego (MOF POM). Jest to obszar o najintensywniejszej sile oddziaływania miasta centralnego na otoczenie, w którym zaobserwować można wyraźne powiązania funkcjonalno-przestrzenne. Jest on również głównym elementem struktury przestrzennej Wielkopolski. Skoncentrowany jest tu główny potencjał rozwojowy regionu, co przekłada się na jego konkurencyjność zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym, a także wpływa stabilizująco na strukturę osadniczą regionu. Z jednej strony Obszar ten wyróżnia się doskonałą dostępnością komunikacyjną, silnym potencjałem gospodarczym, bogatym dziedzictwem kulturowym i turystycznym, zaawansowanym sektorem naukowo-badawczym i akademickim, niskim poziomem bezrobocia oraz atrakcyjnym rynkiem

pracy, a z drugiej występują na nim zagrożenia komunikacyjne, środowiskowe i społeczne. Powyższe cechy kreują kluczowe kierunki działań mających na celu wzmocnienie i kształtowanie funkcji rozwoju funkcji metropolitalnych w tym obszarze.

Ryc. 8 Obszary strategicznej interwencji w województwie wielkopolskim

Źródło: Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033 ze Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku oraz z kluczowymi kierunkami działań wyznaczonymi dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego – Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego w Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.

Tab. 2 Spójność Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033 ze Strategią Rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2030 ROKU	KLUCZOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA POZNAŃSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY BUK NA LATA 2024-2033
<p>Cel strategiczny 1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców</p> <p>1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu</p> <p>1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia</p> <p>1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • budowanie atrakcyjnego wizerunku POM wśród inwestorów i turystów oraz działania na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej wśród kadry wysoko wykwalifikowanej • rozwój funkcji metropolitalnych, w tym konferencyjnych i kongresowych • podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność • zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, przedsiębiorstw sektora TIK, m.in. przez doradztwo, działania sieciujące i kooperację, wsparcie procesów rozwojowych przedsiębiorstw i/lub ich pracowników • rozwój społeczeństwa informacyjnego • rozwój sektora B+R, w tym rozwój infrastruktury B+R, wsparcie w realizacji innowacyjnych projektów badawczo-rozwojowych poznańskich uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych oraz innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększenie efektywności kapitałowej opracowań innowacyjnych przez komercjalizację wiedzy i technologii oraz ich implementowanie do gospodarki regionalnej • rozwój IOB, współpracy sieciowej 	<p>Cel strategiczny II: Miasto i Gmina Buk przyjazna przedsiębiorcom i rozwijająca się turystycznie.</p> <p>II.I. Wysoki potencjał inwestycyjny oraz zrównoważone rolnictwo.</p> <p>II.II. Promocja atrakcyjności kulturowej i inwestycyjnej Miasta i Gminy Buk.</p> <p>Cel strategiczny III: Miasto i Gmina Buk otwarta na potrzeby mieszkańców.</p> <p>III.II. Edukacja na wysokim poziomie oraz wspieranie rozwoju uczniów i nauczycieli.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój sektorów kreatywnych (działalności gospodarczej związanej z kulturą i technologią, łączących działalność artystyczną z przedsiębiorczością) opartych na akademickich, lokalnych zasobach ludzkich • podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy jako narzędzia przeciwdziałającego emigracji zarobkowej • podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy, wsparcie rozwoju infrastruktury edukacyjnej wysokiej jakości, upowszechnienie kształcenia ustawicznego • wsparcie rzemiosła przez rozwój edukacji, produkcji i usług związanych z tym sektorem, wykorzystanie potencjału Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu • wspieranie rozwoju POM jako ośrodka akademickiego zdolnego do konkurowania na arenie międzynarodowej • podnoszenie jakości życia ludzi młodych stanowiących potencjał (zasoby pracy) dla rozwoju gospodarki kreatywnej i innowacyjnej 	
<p>Cel strategiczny 2: Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m.in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania • rozwój turystyki przez wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego 	<p>Cel strategiczny I: Miasto i Gmina Buk miejscem z rozwiniętą infrastrukturą i czystym środowiskiem. I.II. Zrównoważony rozwój przestrzenny.</p>

<p>2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • polityka integracji obcokrajowców ze społecznością lokalną, w tym promowanie wśród migrantów czynnego udziału w społeczeństwie obywatelskim • działania na rzecz dopasowania oferty usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, m.in. budowa wysoko wyspecjalizowanych ośrodków świadczenia usług zdrowotnych (np. Ośrodek Protonoterapii, Centrum Diagnostyczne Instytutu Genetyki Człowieka Polskiej Akademii Nauk, Centralny Zintegrowany Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego) • upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców POM • zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie POM usług społecznych oraz budowa/modernizacja placówek je świadczących 	<p>Cel strategiczny II: Miasto i Gmina Buk przyjazna przedsiębiorcom i rozwijająca się turystycznie.</p> <p>II.II. Promocja atrakcyjności kulturowej i inwestycyjnej Miasta i Gminy Buk.</p> <p>II.III. Turystyka oparta na dziedzictwie kulturowym oraz rekreacji.</p> <p>Cel strategiczny III: Miasto i Gmina Buk otwarta na potrzeby mieszkańców.</p> <p>III.I. Dostęp do wysokiej jakości usług medycznych oraz społecznych.</p> <p>III.III. Rozbudowana oferta kulturalna oraz sportowa realizowana na terenie obiektów o wysokim standardzie.</p>
<p>Cel strategiczny 3: Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski</p> <p>3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa</p> <p>3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski</p> <p>3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, utworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego, w tym rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (m.in. w układzie pierścieniowym), poznańskiego węzła kolejowego (w tym usunięcie wąskiego gardła na odcinku Poznań Wschód – Poznań Główny; budowa dodatkowego korytarza kolejowego), budowa północno-wschodniej obwodnicy Poznania, inwestycje dotyczące ulicy 	<p>Cel strategiczny I: Miasto i Gmina Buk miejscem z rozwiniętą infrastrukturą i czystym środowiskiem.</p> <p>I.I. Infrastruktura sprzyjająca rozwojowi i bezpieczeństwu Miasta i Gminy Buk.</p> <p>I.III. Aktywna ochrona środowiska.</p>

	<p>Obornickiej w Poznaniu i Suchym Lesie, budowa/modernizacja dróg (m.in. S 5, S 11, DK nr 92, DW nr 430, nr 434)</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w oparciu o partnerstwa międzygminne, powiatowo-gminne o charakterze pozamiejskim i innymi poziomami samorządu terytorialnego w obszarze metropolitalnym oraz zmniejszenie jego emisyjności • zapobieganie kongestii na drogach POM przez rozbudowę bezkolizyjnego układu drogowego, budowę mostów i wiaduktów, węzłów przesiadkowych • rozbudowa sieci tras tramwajowych na obszarze miasta Poznania • zagęszczenie sieci dróg i ścieżek rowerowych, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia odcinków już istniejących, w tym pomiędzy sąsiadującymi jednostkami samorządu terytorialnego • wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji • ograniczenie niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego i negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców, wdrożenie programów poprawy efektywności energetycznej budynków • przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów	
--	---	--

	<p>środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony bioróżnorodności na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • działania na rzecz racjonalnej gospodarki odpadami – promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym • zwiększenie zdolności retencyjnej POM i zagospodarowanie wód opadowych 	
<p>Cel strategiczny D: 4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wzmocnianie i kreowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania • rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych • promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz kontynuacja procesów włączania organizacji pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych do prac programowych w rozwoju ZIT MOF Poznania • przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego • koordynowanie polityk przestrzennych samorządów lokalnych POM oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych usług, w tym e-usług (np. Metropolitalna Platforma Danych, Metropolitalny System Informacji Przestrzennej) 	<p>Cel strategiczny I: Miasto i Gmina Buk miejscem z rozwiniętą infrastrukturą i czystym środowiskiem. I.I. Infrastruktura sprzyjająca rozwojowi i bezpieczeństwu Miasta i Gminy Buk. I.II. Zrównoważony rozwój przestrzenny.</p> <p>Cel strategiczny II: Miasto i Gmina Buk przyjazna przedsiębiorcom i rozwijająca się turystycznie. II.I. Wysoki potencjał inwestycyjny oraz zrównoważone rolnictwo.</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.

6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg realizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, ewaluację i w razie konieczności – aktualizację.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2024-2033. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Burmistrz Miasta i Gminy Buk, Rada Miasta i Gminy Buk oraz pracownicy Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu.

W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać będzie zatem uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych corocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółwić zapisy Strategii.

Wdrażając Strategię, samorząd Miasta i Gminy Buk będzie dbał o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu poznańskiego).

W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Monitoring będzie odbywał się przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. Tabela będzie zawierała przykładowe wskaźniki stopnia realizacji poszczególnych zadań. Odpowiednie uzupełnienie tabeli pozwoli na sprawdzenie tego czy i w jakim stopniu zaplanowane działanie zostało zrealizowane. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części wykonano założony cel operacyjny, a dalej strategiczny. Monitoring przeprowadzany będzie co 2 lata od roku przyjęcia Strategii i tym samym rozpoczęcia wdrażania jej założeń.

Po wdrożeniu Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Punktem bazowym, do oparcia wyników, będzie przeprowadzona w 2023 roku ewaluacja ex-ante (Diagnoza

sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Miasta i Gminy Buk). Celem ewaluacji ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrażania Strategii, w tym wielkości zaangażowanych środków oraz skuteczności i efektywności podjętych działań. Wynikiem oceny końcowej powinny być wskazania odnośnie do dalszej polityki rozwoju Miasta i Gminy Buk oraz zdefiniowane czynniki, przyczyniające się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Strategii.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Burmistrz zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy, występuje do Rady Miasta i Gminy z wnioskiem o jego zmianę.

Ewentualna aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Buk będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się wtedy zapisy z art. 10f ust. 1-4 ustawy o samorządzie gminnym.

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Miasto i Gmina Buk na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. w ramach **Funduszy Europejskich dla Wielkopolski 2021-2027**;
- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (**PS WPR 2023-2027**);
- ogólnopolskie programy operacyjne;
- programy rządowe, w tym m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych, Polski Ład oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 będzie głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie wielkopolskim w okresie budżetowym 2021-2027.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak:

- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- **FS** – Fundusz Spójności,
- **EFS+** – Europejski Fundusz Społeczny+.

Do programów krajowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

- **FEnIKS** – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
- **FENG** – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
- **FERS** – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- **FERC** – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy, 7
- **PTFE** – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
- **FEPŻ** – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Buk na lata 2024-2033. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych jednostek Urzędu Miasta i Gminy Buk oraz jednostek organizacyjnych Miasta i Gminy Buk.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem poznańskim, aglomeracją poznańską oraz województwem wielkopolskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Miasta i Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiającą spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Miasta i Gminy.

Tabela na kolejnej stronie przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2024-2033 na podstawie uchwały Nr LIV/486/2023 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XLVIII/426/2022 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Buk na lata 2023-2039. W analizowanych latach łączne dochody wyniosą ponad 874,7 mln zł, z czego dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych ponad 145,6 mln zł i podatku od nieruchomości około 215,0 mln zł. Łączne wydatki wyniosą natomiast niemal 862,6 mln zł.

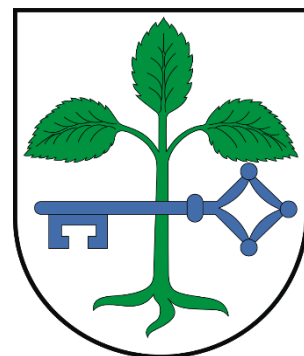
Tab. 3 Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii

	Dochody		w tym:		Wydatki	Rozchody
	ogółem	PIT	podatek od nieruchomości	ogółem		
2024	95 101 068,00	12 868 212,00	18 580 802,00	92 070 677,84	3 030 390,16	
2025	81 596 642,00	13 267 127,00	19 656 807,00	78 767 121,40	2 829 520,60	
2026	79 209 608,00	13 598 805,00	20 135 727,00	77 144 917,55	2 064 690,45	
2027	80 948 686,00	13 993 170,00	20 719 663,00	78 117 746,00	2 830 940,00	
2028	82 752 697,00	14 398 972,00	21 320 533,00	79 176 457,00	3 576 240,00	
2029	85 041 772,00	14 802 143,00	21 917 508,00	81 841 772,00	3 200 000,00	
2030	87 310 900,00	15 201 801,00	22 509 281,00	83 810 900,00	3 500 000,00	
2031	89 641 295,00	15 612 250,00	23 117 032,00	86 116 413,00	3 524 882,00	
2032	91 945 968,00	16 018 168,00	23 718 075,00	89 900 162,00	2 045 806,00	
2033	94 310 562,00	16 434 640,00	24 334 745,00	90 485 562,00	3 825 000,00	
Ogółem	874 738 565,40	145 605 904,00	214 972 884,00	862 594 634,19	30 096 529,21	

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały Nr LIV/486/2023 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XLVIII/426/2022 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Buk na lata 2023-2039.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej
Miasta i Gminy Buk

Diagnoza sytuacji przestrzennej,
gospodarczej i społecznej
Miasta i Gminy Buk

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY	60
1.1. Informacje ogólne.....	60
1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	62
1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe	66
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	71
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy.....	71
2.2. Infrastruktura i środowisko	76
<i>Infrastruktura drogowa</i>	76
<i>Urządzenia sieciowe</i>	77
<i>Gospodarka odpadami</i>	79
<i>Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska</i>	81
2.3. Stan finansów samorządowych	82
<i>Wykonanie budżetu</i>	82
<i>Struktura dochodów i wydatków</i>	84
<i>Potencjał inwestycyjny</i>	87
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	88
3.1. Demografia	88
3.2. Kapitał społeczny	95
<i>Przedszkola i żłobki</i>	95
<i>Szkoły podstawowe</i>	97
<i>Kultura i sport</i>	101
<i>Bezpieczeństwo publiczne</i>	104
<i>Otoczenie wewnętrzne Gminy</i>	105
<i>Otoczenie zewnętrzne Gminy</i>	108
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	109

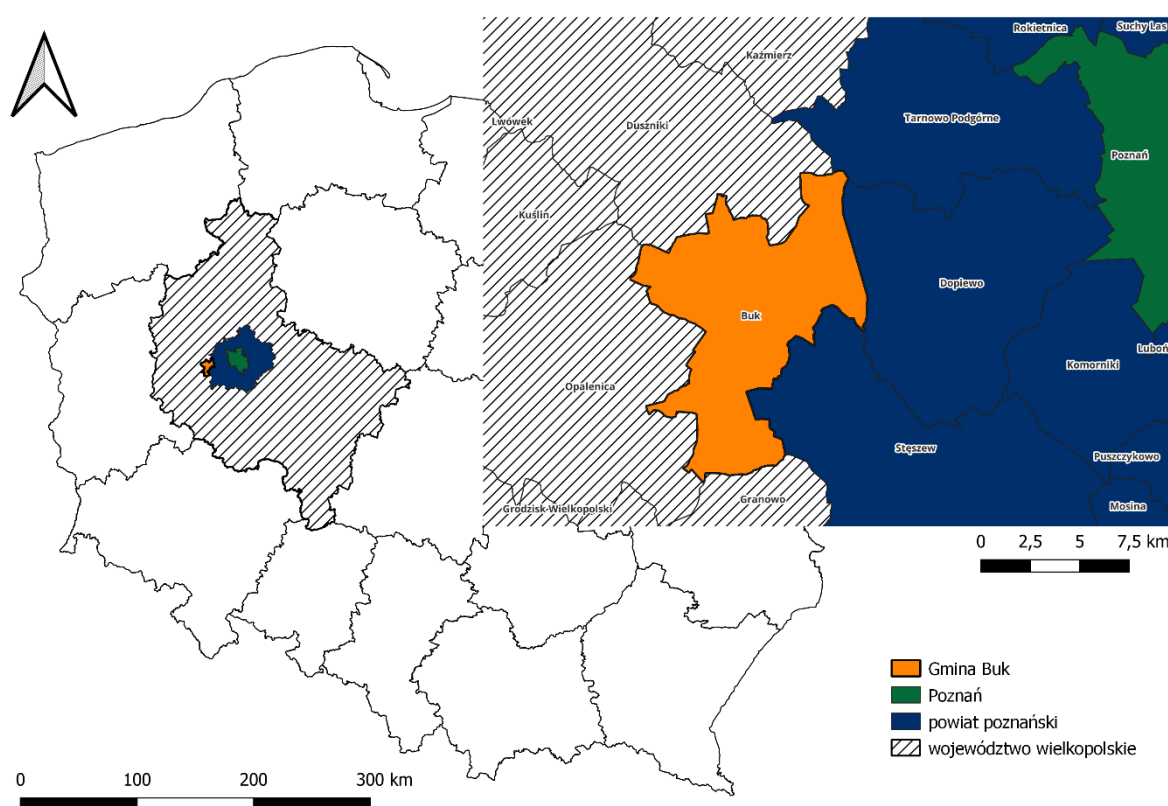
CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne

Gmina Buk, będąca gminą miejsko-wiejską, położona jest w zachodniej części powiatu poznańskiego, w województwie wielkopolskim, przy granicy z powiatem szamotulskim, nowotomyskim oraz grodziskim. Zgodnie z danymi GUS na koniec 2022 roku, Gminę zamieszkiwało 12 812 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosiła 141,4 os./km².

Gmina Buk wchodzi w skład aglomeracji poznańskiej, jednak od ośrodka centralnego (miasto Poznań) dzielą ją sąsiadujące gminy. Graniczy z sześcioma innymi jednostkami samorządu terytorialnego, z których 3 również należą do powiatu poznańskiego:

- od zachodu z Gminą Opalenica (pow. nowotomyski),
- od północy z Gminą Duszniki (pow. szamotulski) oraz Gminą Tarnowo Podgórne (pow. poznański),
- od wschodu z Gminą Dopiewo (pow. poznański) oraz Gminą Stęszew (pow. poznański),
- od południa z Gminą Granowo (pow. grodziski).

Ryc. 9. Położenie Gminy Buk na tle gmin sąsiadujących i powiatu poznańskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Powierzchnia Gminy Buk wynosi 91 km², co stanowi 4,8% powierzchni powiatu poznańskiego oraz 0,3% województwa wielkopolskiego. Użytki rolne stanowią 84,2% powierzchni, a powierzchnia lasów zajmuje 3,7%, co sprawia, że Buk jest jedną z najmniej zalesionych gmin w województwie. W granicach omawianego obszaru znajduje się fragment zlewni rzeki Mogilnicy Wschodniej wraz z Trupiną, przepływające przez miasto Buk oraz fragment zlewni Samicy Stęszewskiej. Przy wschodniej granicy Gminy znajduje się Jezioro Niepruszewskie.

Siedzibą Gminy jest miasto Buk, które jest jednym z najstarszych historycznie miast Wielkopolski. Miejscowość pełni m.in. funkcje administracyjne, mieszkaniowe, usługowe oraz przemysłowe. Obszar Gminy podzielony jest na 11 sołectw: Cieśle, Dakowy Suche, Dobieżyn, Dobra – Sznyfin, Kalwy, Niepruszewo, Otusz, Pawłówko – Wiktorowo, Szewce, Wielka Wieś, Wysoczka – Żegowo – Wygoda. Miasto Buk zamieszkuje 5497 osób, co stanowi 44% liczby mieszkańców Gminy. Natomiast największymi sołectwami pod względem liczby mieszkańców są Wielka Wieś, Niepruszewo oraz Dobieżyn. Wykaz sołectw wraz z odpowiadającą im liczbą ludności (wg danych Urzędu Miasta i Gminy na dzień 31.12.2022 r.), znajduje się w poniższej tabeli.

Tab. 4. Wykaz sołectw Gminy Buk

L.p.	Nazwa sołectwa	Liczba mieszkańców
1	Cieśle	60
2	Dakowy Suche	427
3	Dobieżyn	1351
4	Dobra – Sznyfin	222
5	Kalwy	202
6	Niepruszewo	1446
7	Otusz	503
8	Pawłówko – Wiktorowo	92
9	Szewce	783
10	Wielka Wieś	1543
11	Wysoczka – Żegowo – Wygoda	330
Razem		6959

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy.

Łączna długość sieci komunikacyjnej na terenie Gminy wynosi 262,73 km. W jej skład wchodzi autostrada (8,8 km), drogi wojewódzkie (20,1 km), powiatowe (39,8 km) oraz gminne (115,6 km).

Na atrakcyjność Gminy wpływ ma jej usytuowanie na skrzyżowaniu głównych szlaków komunikacyjnych. Węzeł autostrady A2 o nazwie „Buk” znajduje się na północy Gminy w odległości 3 km od miasta. Autostrada umożliwia również szybkie połączenie z drogami ekspresowymi S5 i S11.

Przez teren Gminy przebiega magistralna międzynarodowa linia kolejowa E20 (Berlin – Poznań – Warszawa – Terespol – Moskwa). Na jej terenie znajdują się dwa dworce kolejowe (Buk oraz Otusz), położone a trasie Poznań Główny – Zbąszynek.

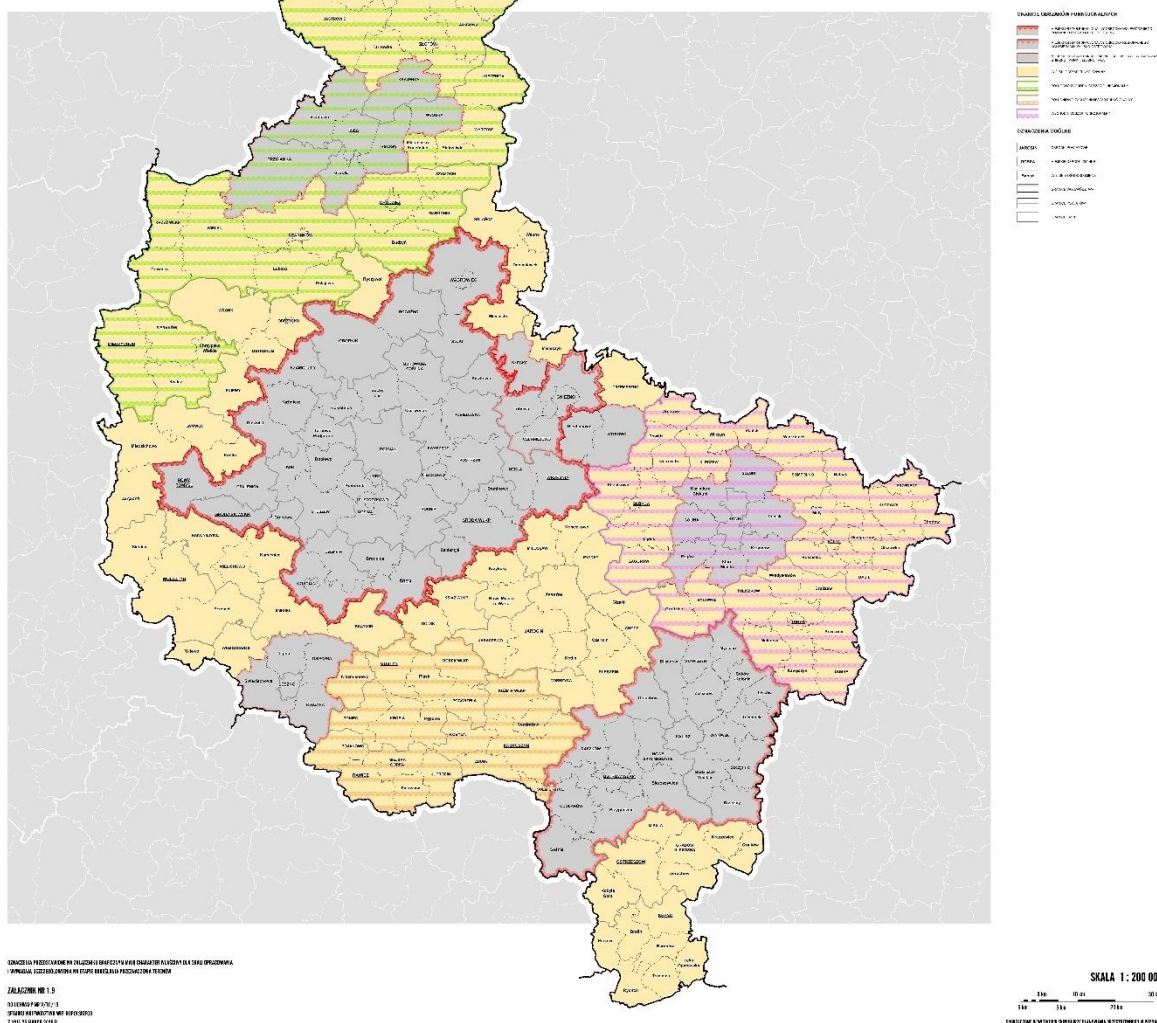
Usługi transportowe na terenie Gminy organizowane są przez związek powiatowo-gminny Wielkopolski Transport Regionalny.

Dodatkowym atutem jest odległość od Portu Lotniczego „Ławica” w Poznaniu, który znajduje się 21 km od granic Gminy. Zatem podróż na najbliższe lotnisko zajmuje 25 minut.

1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+, przyjętym uchwałą nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r., na obszarze województwa zostały wyróżnione następujące obszary funkcjonalne:

- Miejskie obszary funkcjonalne:
  - Ośrodka wojewódzkiego – Poznański Obszar Metropolitalny,
  - Ośrodków regionalnych – Aglomeracja Kalisko-Ostrowska,
  - Ośrodków subregionalnych – Gniezno, Konin, Leszno, Piła,
- Wiejski obszar funkcjonalny,
- Obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali regionalnej:
  - Południowo-Zachodni Obszar Funkcjonalny,
  - Północno-Zachodni Obszar Funkcjonalny,
  - Wschodni Obszar Funkcjonalny.

Ryc. 10. Granice miejskich obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+

Siedziba władz powiatu poznańskiego – Poznań, zyskał status ośrodka metropolitalnego ze względu na rolę jaką pełni w systemie osadniczym kraju oraz procesach społeczno-gospodarczych Wielkopolski. W związku z powyższym jako obszar o znaczeniu ponadregionalnym w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+, Poznań wraz z funkcjonalnie powiązanim z nim otoczeniem, w którego skład wchodzi również Miasto i Gmina Buk, tworzy Poznański Obszar Metropolitalny.

Dodatkowo Gmina Buk zalicza się do następujących obszarów interwencji:

- Obszary Wiejskie Uczestniczące w Procesach Rozwojowych – tereny te mają szczególne znaczenie dla rozwoju całej Wielkopolski. Biorą udział w najbardziej dynamicznych procesach rozwojowych. Bliskie sąsiedztwo z najważniejszymi

ośrodkami regionu powoduje, że gminy te podlegają bezpośredniemu oddziaływaniu potencjału rozwojowego. Oprócz pozytywnego wpływu niesie to również za sobą szereg negatywnych konsekwencji: zjawisko suburbanizacji, zjawisko zatracania pierwotnych funkcji wiejskich, konflikty społeczne i kulturowe oraz zjawisko kongestii, spowodowane zwiększonym ruchem.

- Obszary ochrony gleb dla celów produkcji rolnej – mają na celu zabezpieczenie i utrzymanie obszaru odpowiedniego dla rolnictwa, które stanowi kluczowe źródło dochodu, miejsca pracy dla znacznej liczby mieszkańców Wielkopolski oraz zapewnią bezpieczeństwo żywnościowe regionu. Ważne jest ograniczenie presji inwestycyjnej na tereny wykorzystywane rolniczo, co pomaga w uniknięciu negatywnych skutków urbanizacji. Zachowanie otwartych przestrzeni rolniczych jest niezbędne dla zachowania równowagi w środowisku. Działania wspierające ochronę gleb przyczyniają się do zrównoważonego wykorzystania przestrzeni, a także stanowią narzędzie ochrony innych walorów, takich jak krajobrazy czy obszary rekreacyjne, które są istotne dla regionu Wielkopolski.
- Obszary ochrony krajobrazów kulturowych – stanowią istotny element przestrzeni krajobrazowej, reprezentujący dziedzictwo historyczne i wpływający na jakość życia lokalnych społeczności. Ochrona tego dziedzictwa oraz zrównoważone zarządzanie krajobrazem przyczyniają się do harmonijnego rozwoju, zwiększając atrakcyjność miast, miasteczek i obszarów wiejskich. Kulturowe bogactwo województwa wielkopolskiego ma wpływ na kształtowanie tożsamości narodowej i regionalnej poprzez wykorzystanie historii, zabytków i tradycji.

Przestrzeń Gminy Buk kształtowana jest na podstawie jej uwarunkowań przyrodniczych oraz położenia. Tereny rolnicze mają dominujący udział w zagospodarowaniu przestrzennym wsi, szczególnie widoczne jest to w południowej części Gminy. Grunty rolne klasy III położone w części obrębów geodezyjnych Gminy podlegają ochronie, co ogranicza możliwości inwestycyjne. Natomiast rozwój północnej części jednostki kreuje przebieg autostrady A2, gdzie powstał Park Przemysłowy „Buk”.

Siedziba Gminy - miasto Buk cechuje się największą intensywnością zabudowy. Tereny w okolicy ul. Przemysłowej i Dobieżyńskiej pełnią funkcje przemysłową. Ogrody działkowe przy ul. Św. Rocha pełnią funkcję uzupełniającą w stosunku do terenów zielonych, które są niezwykle istotne na terenie miast. Zieleń miejska oprócz funkcji estetycznej posiada wiele zalet, pozwala utrzymać zrównoważony rozwój, poprawia funkcjonowanie ekosystemu miast oraz umożliwia mieszkańcom na obcowanie z naturą. Z punktu widzenia kulturowo-historycznego najcenniejszym obszarem Buku jest układ urbanistyczny miasta z XIII wieku.

Wśród struktur przestrzennych na terenie wsi w Gminie można wyróżnić wielodrożnice, ulicówki, widlice oraz rzędówki. Układy te są szczególnie widoczne w najbardziej rozwiniętych wsiach, którymi są: Wielka Wieś, Niepruszewo oraz Dobieżyn.

Polityka przestrzenna na terenie Gminy Buk oparta jest o ustalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Buk (Uchwała Nr XII/96/2019 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 29 października 2019 roku w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Buk) z późniejszymi zmianami w 2022 roku (Uchwała nr XLIV/380/2022 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 30 sierpnia 2022 r.) oraz 2023 roku (Uchwała nr LVII/518/2023 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 24 października 2023 r.).

Aktami prawa miejscowego w zakresie planowania przestrzennego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na terenie Gminy Buk na koniec 2022 roku obowiązywało 39 planów miejscowych, które dotyczyły obszaru o powierzchni 6,01 ha. Z powyższego wynika, że miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego pokrywają 6,63% powierzchni Gminy.

Brak planowania przestrzennego w oparciu o plany miejscowe na szerszą skalę, powoduje konieczność kształtowania przestrzeni Gminy na podstawie wydawanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2017-2021 w Gminie Buk oraz w powiecie poznańskim. Zauważyć można, że średnio 6% decyzji wydawanych w powiecie poznańskim na przestrzeni analizowanych lat dotyczy badanego obszaru. Liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy zmieniała się na przestrzeni analizowanych lat, jedynie w 2020 i 2021 r. ich liczba wynosiła tyle samo (153 wydanych decyzji), najmniejszą liczbę odnotowano w roku 2018 (101 wydanych decyzji) natomiast największą w 2017 roku (167 decyzji). Aby porównać sytuację w omawianym zakresie na tle powiatu poznańskiego, skorzystano ze wskaźnika obrazującego liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Dopiero zastosowanie niniejszego wskaźnika pokazuje natężenie wydawania tzw. „WZ” w Gminie Buk. Na podstawie poniższej tabeli można zauważyć, że średni wskaźnik dla Gminy jest niemal w każdym roku około 2-krotnie wyższy niż wskaźnik dla powiatu.

Tab. 5. Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2017-2021

		2017	2018	2019	2020	2021
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	Buk	167	101	142	153	153
	powiat	2979	2433	2355	1993	2218
Decyzje o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	Buk	13,29	8,01	11,20	12,00	11,94
	powiat	7,63	6,09	5,48	4,57	5,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Niski udział planów miejscowych w całkowitej powierzchni Gminy i tym samym korzystanie z alternatywy w postaci decyzji o warunkach zabudowy, może w przyszłości utrudniać władzom samorządowym racjonalną politykę przestrzenną. Rodzi to niebezpieczeństwo chaotycznego rozproszenia i lokalizacji zabudowy oraz inwestycji, czego skutkiem będzie utrata ładu przestrzennego.

1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski J. Kondrackiego, Gmina Buk położona jest w zasięgu makroregionu Pojezierze Wielkopolskie, mezoregionu Pojezierze Poznańskie.

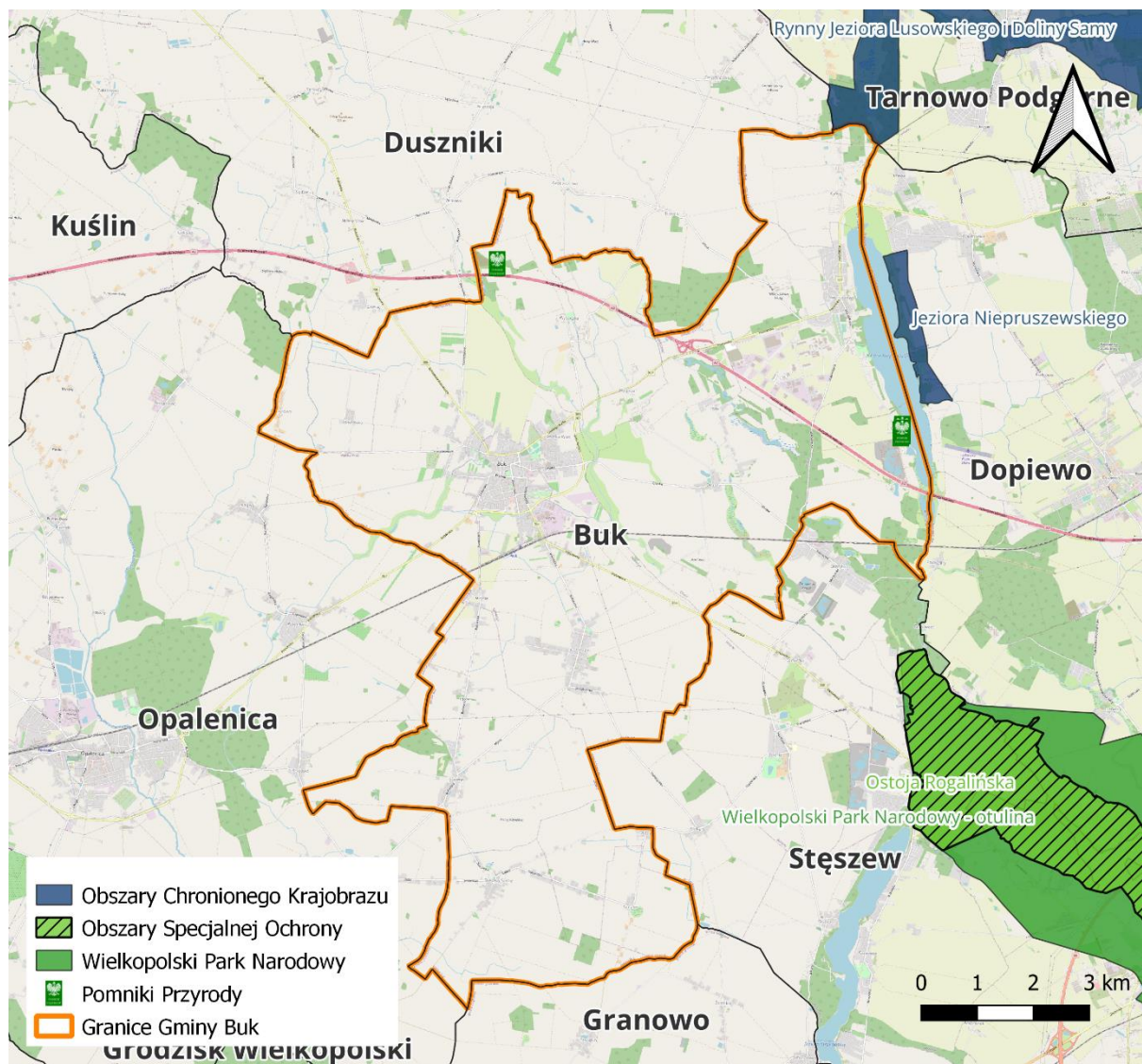
Z punktu widzenia hydrograficznego Gmina Buk należy do obszaru dorzecza Odry oraz regionu wodnego Warty. Na terenie Gminy występują fragmenty zlewni cząstkowych: Mogilnicy Wschodniej (RW6000161856849) z rzeką Trupiną oraz Samicy Stęszewskiej (RW6000161856969), które wchodzi w skład zlewni Kanału Mosińskiego. Charakteryzują się zmiennymi przepływami, będąc w ścisłym związku z warunkami klimatycznymi.

Jeziro Niepruszewskie znajdujące się na wschodzie gminy, na granicy Gminy Buk i Dopiewo jest naturalnym, polodowcowym zbiornikiem wodnym. Usytuowane jest w rymie polodowcowej. Ma wydłużony kształt o wymiarach 4,9 km długości i 0,7 km szerokości. Woda z reguły przydatna do kąpiel, jednak zdarzają się zakwity sinic, co uniemożliwia korzystanie z kąpielisk.

Na terenie Gminy Buk nie występują obszarowe formy ochrony przyrody. Najbliżej położonymi obszarami objętymi ochroną są Obszary Chronionego Krajobrazu: Rynny Jeziora Lusowskiego i Doliny Samy oraz Jeziora Niepruszewskiego. Z kolei w sąsiadującej od wschodu Gminie Stęszew znajdują się obszary Natura 2000 - Obszary Specjalnej Ochrony: Ostoja Rogalińska oraz otulina Wielkopolskiego Parku Narodowego.

Na terenie Gminy znajduje się 5 pomników przyrody:

- Platan klonolistny - *Platanus xacerifolia* – park dworski w Cieślach;
- Dąb szypułkowy - *Quercus robur* – park dworski w Cieślach;
- Dąb szypułkowy - *Quercus robur* – park dworski w Cieślach;
- Kasztanowiec zwyczajny - *Aesculus hippocastanum* – park dworski w Cieślach;
- „Wysoczka” - Dąb szypułkowy - *Quercus robur*.

Ryc. 11. Formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy Buk

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Walory kulturowe gminy można postrzegać m.in. przez pryzmat historii regionu oraz związanych z nią zabytków. Pierwsze wzmianki o Buku w udokumentowanych źródłach pochodzą z 1257 r. Przed 1257 rokiem (prawdopodobnie w latach 1247/1248) miasto zostało lokowane na prawie magdeburskim przez księcia Przemysła I. Do dziś zachował się układ miasta z XIII w., który składa się z centralnie zlokalizowanego kwadratowego rynku. Z jego narożników wychodzą prostopadłe ulice, otoczone ul. Mury, która stanowi zarys dawnych obwarowań miejskich. Od XIV do XVIII w. miasto było własnością biskupów poznańskich, którzy posiadali w Buku swoją rezydencję. W XV i XVI w. nastąpił znaczny rozwój gospodarczy, wówczas Buk wymieniany był jako jedno z najbardziej znaczących miast Wielkopolski. Po II rozbiorze Polski w 1793 r. Gmina stała się częścią zaboru pruskiego. Za sprawą utworzenia Księstwa Warszawskiego (1807–1815) na krótki okres wrócił pod polskie panowanie. W 1943 r. zmieniono nazwę na Buchenstadt. Po wyzwoleniu w 1945 r. miasto zaczęło zyskiwać na znaczeniu. W latach 60. wybudowano fabryki, co przyczyniło się do rozwoju mieszkalnictwa oraz ośrodka przemysłowo-usługowego.

Do najcenniejszych obiektów wartych zobaczenia, które wpływają na potencjał turystyczny Gminy należy zaliczyć obiekty opisane poniżej.

Sanktuarium Matki Bożej Bukowskiej Literackiej w Buku – wzniesione po założeniu miasta w XIII wieku, prawdopodobnie pierwotnie drewniane. Pierwszy kościół murowany w obecnym miejscu konsekrował w 1418 roku biskup Andrzej Łaskarz z Gosławic. Budowla posiadała jedną z najwyższych wież w Wielkopolsce. W 1608 roku podniesiono go do rangi kolegiaty. Kościół wielokrotnie rozbudowywano, w XVII wieku posiadał cztery kaplice. Obraz Matki Boskiej Literackiej został wspomniany po raz pierwszy w 1430 roku jako cudowny. W 1806 roku zawalenie wieży spowodowało znaczne zniszczenia świątyni. Z katastrofy budowlanej ocalała kaplica z cudownym obrazem, który na czas budowy przeniesiono do kościoła św. Krzyża. Gotycki kościół całkowicie rozebrano, a w jego miejscu wystawiono nową świątynię w stylu neoklasycystycznym. Autorem projektu był znany architekt Karl Fryderyk Schinkel. Od 2015 roku pełni funkcję Diecezjalnego Sanktuarium Matki Bożej Bukowskiej Literackiej.

Kościół pw. św. Krzyża – został zbudowany w 1760 roku na przedmieściu Buku o nazwie Konary. Zastąpił wcześniejszy kościół św. Wojciecha, pierwszy raz wspomniany w związku z pożarem w 1515 roku. W latach 1608-1609 został rozbudowany i odrestaurowany, lecz w XVIII wieku został zburzony. Obecna świątynia jest trzecią wersją na tym miejscu i jest ważnym elementem miasta. Przypuszcza się, że wcześniej w tym miejscu istniało grodzisko z towarzyszącą mu osadą. Dopiero po lokacji Buku na prawie magdeburskim miasto przeniesiono kilkaset metrów dalej, na miejsce obecnego rynku. Kościół wybudowany z drewna modrzewiowego w 1760 roku, jest przykładem dojrzałego baroku. Zaprojektowany na planie krzyża greckiego, ma dodatkowe elementy architektoniczne takie jak zakrystia i kruchta. Charakteryzuje się pseudokopułą i wieżyczką na szczycie. W 2020 roku przeszedł renowację w ramach projektu odnowy 10 drewnianych kościołów w Archidiecezji Poznańskiej, częściowo współfinansowanego przez UE.

Neoromańska synagoga z 1897 r. w Buku – jest jedną z najlepiej zachowanych synagog w Wielkopolsce, wyróżniająca się swoją wyjątkową architekturą. Obecny budynek synagogi oraz pobliska szkoła talmudyczna, zbudowane z charakterystycznej czerwonej cegły, powstały w latach 10. XX wieku według projektu Alfreda Grottego. Synagoga zastąpiła wcześniejszą drewnianą bożnicę, zniszczoną w czasie Wiosny Ludów w 1848 roku. W wyniku gruntownego remontu przeprowadzonego w latach 2017-2018 synagogę przekształcono w wielofunkcyjną Salę Miejską. Obecnie służy ona jako miejsce ceremonii ślubnych, posiedzeń rady miejskiej oraz różnorodnych wydarzeń kulturalnych i artystycznych. Na jej antresoli znajduje się ekspozycja zabytków archeologicznych.

Okazała trójdzielna brama z dzwonnica z 1782 roku w Niepruszewie – prowadzi do kościoła parafialnego pw. św. Wawrzyńca. Wzniesiona z cegły i otynkowana. Zamknięta łukiem flankowanym dwoma wysokimi słupami z arkadowymi otworami,

w których znajdują się dzwony. Zwieńczona jest trójkątnym szczytem z otworem dla sygnaturki. Po jej obu stronach znajdują się boczne przejścia.

Pałac wraz z parkiem w Niepruszewie – późnoklasycystyczny pałac zbudowany po 1870 r. dla księcia Henryka von Reussa. Budynek wysoko podpiwniczony z dwoma kondygnacjami, wzniesiony na planie prostokąta. Przed wejściem głównym znajduje się duży, owalny podjazd. Wschodnia elewacja traktowana jest jako ogrodowa. Park krajobrazowy z pierwszej połowy XIX w. położony jest na terenie nachylonym w stronę jeziora. Drzewostan parku zmieszał się z naturalnym otoczeniem, przez co nie zachowały się pierwotne granice założenia. Do parku i pałacu prowadzi ozdobna brama wjazdowa prawdopodobnie z końca XIX w.

Ponadto w Gminie Buk można zobaczyć wiele innych obiektów, np.: Ratusz z 1897 roku, dawny pałac biskupów poznańskich (XVIII – XIX w.), gmach byłego sądu powiatowego i więzienia (pocz. XIX w.), Dom Katolicki z początków XX wieku, wieża ciśnień (pocz. XX w.) i wiele innych. W mieście znajduje się ścieżka spacerowa „Tajemnice starówki w Buku”. Ciekawą inicjatywą w celu zachęcenie turystów do zwiedzenia Gminy jest Znaczek Turystyczny. Znaczek stanowi pamiątkę oraz potwierdzenie pobytu w danym miejscu, jest to ogólnoeuropejska akcja kolekcjonerska.

Wśród walorów kulturowych na terenie Gminy Buk, istotne znaczenie mają zabytki, szczególnie te wpisane do rejestru zabytków. W wykazie zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków na dzień 30 czerwca 2023 r. (www.nid.pl) na terenie Gminy wskazanych jest 19 pozycji, w tym układ urbanistyczny miasta Buk.

Buk:

- historyczny układ urbanistyczny, nr rej.: 806/Wlkp/A z 8.02.1956
- kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa, 1838-46, nr rej.: 2482/A z 9.03.1931
- kościół cmentarny pw. Świętego Krzyża, szach., XVIII, nr rej.: 2501/A z 30.10.1953
- dzwonnica przy kościele cmentarnym, nr rej.: 144/A z 15.07.1968
- synagoga, ul. Mury 2, 2 poł. XIX, nr rej.: 2146/A z 1.02.1988
- szkoła talmudyczna, ul. Mury 4, 2 poł. XIX, nr rej.: 2146/A z 1.02.1988
- sąd, obecnie dom mieszkalny, pl. Reszki 5, pocz. XIX, nr rej.: 926/A z 24.02.1970
- szpital Świętego Ducha, obecnie dom mieszkalny, pl. Reszki 17, 1600, poł. XIX, nr rej.: 305/A z 17.10.1968
- pałac biskupi, obecnie dom mieszkalny, Rynek 1, poł. XIX, nr rej.: 927/A z 24.02.1970
- kanonia, obecnie dom mieszkalny, Rynek 24, 2 poł. XVIII, nr rej.: 925/A z 24.02.1970

Cieśle:

- zespół dworski:
  - dwór, 1930-34, nr rej.: 2059/A z 23.01.1986
  - park, 1 poł. XIX – XX, nr rej.: 1800/A z 18.08.1980
  - oficyna (stary dworek), 1 poł. XIX, nr rej.: 2631/A z 26.11.1998

Niepruszewo:

- kościół par. pw. św. Wawrzyńca, 1580, nr rej.: 2387/A z 10.03.1931
- brama-dzwonnica, 1782, nr rej.: 1581/A z 27.07.1974
- zespół pałacowy, nr rej.: 1414/A z 1.03.1973:
  - pałac, po 1870
  - park, 2 poł. XIX

Wielka Wieś:

- park dworski, 2 poł. XIX, nr rej.: 1801/A z 18.08.1980

Wysoczka:

- park, 2 poł. XIX, nr rej.: 1802/A z 18.08.1980

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego świadczy między innymi o poziomie jej przedsiębiorczości. Poniższa tabela przedstawia kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na obszarze powiatu poznańskiego oraz miasta Poznań w latach 2018-2022. Największą zmianę na terenie powiatu obserwuje się dla Poznania będącego rdzeniem Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, a wśród gmin powiatu poznańskiego dla Gminy Dopiewo (przyrost o 1 631 podmiotów gospodarczych na przestrzeni analizowanych lat). Najmniejszą różnicę odnotowano w Gminie Puszczykowo (przyrost o 156 podmiotów gospodarczych w przeciągu 4 lat). Najmniej podmiotów gospodarczych w 2022 roku zarejestrowanych było w Gminie Kleszczewo (1 495, co stanowiło 2,0% podmiotów gospodarczych w powiecie). Najwięcej podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w powiecie poznańskim znajduje się na terenie Gminy Swarzędz (9 081). W analizowanej Gminie Buk liczba ta wynosiła 2 089 (2,8% podmiotów w powiecie), a przyrost nowych przedsiębiorstw na przestrzeni lat 2018-2022 wynosił 257. Szczegółowe zmiany w liczbie podmiotów gospodarczych w analizowanych latach na terenie powiatu poznańskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

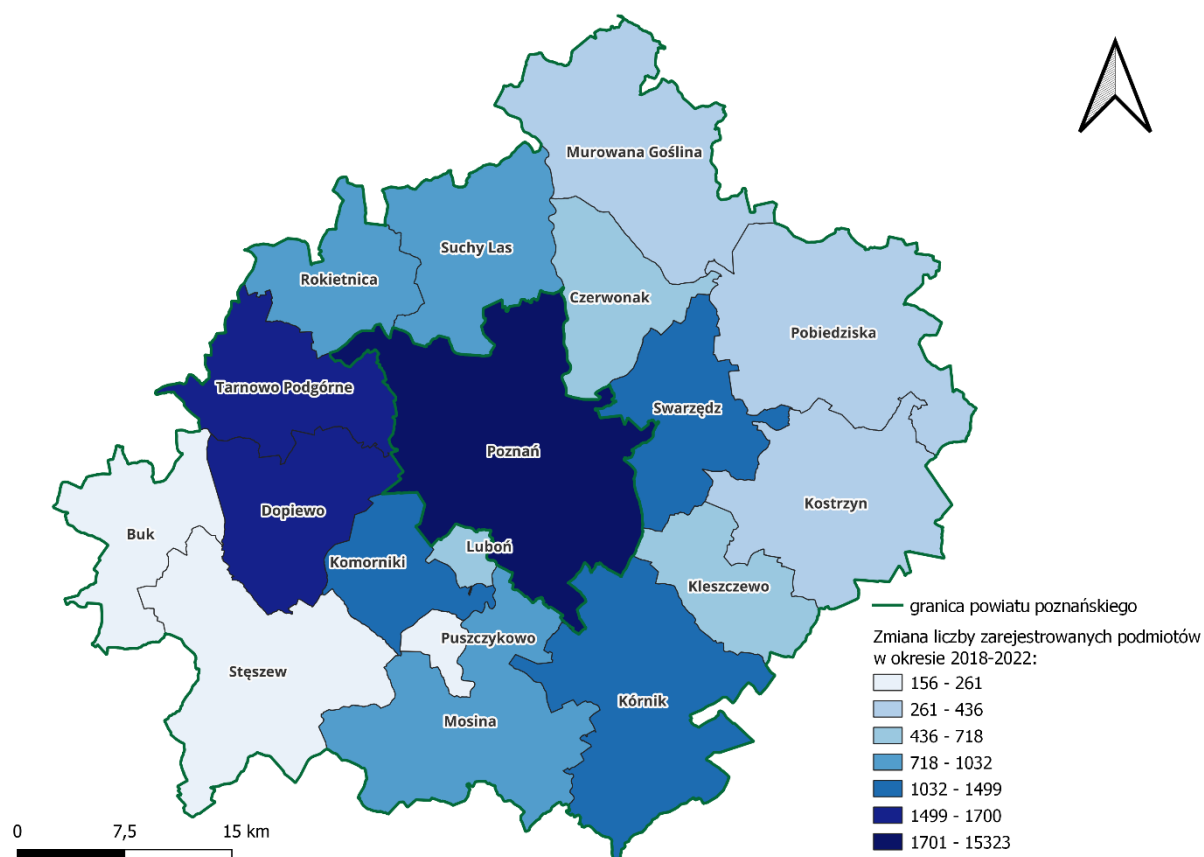
Tab. 6. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie poznańskim w latach 2018-2022

JST	2018		2022		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2018-2022
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
Poznań	111 670	-	126 993	-	15 323
Powiat poznański	61 776	100,0%	74 894	100,0%	13 118
Luboń	5 032	8,1%	5 716	7,6%	684
Puszczykowo	1 989	3,2%	2 145	2,9%	156
Buk	1 832	3,0%	2 089	2,8%	257
Czerwonak	3 484	5,6%	4 035	5,4%	551
Dopiewo	4 596	7,4%	6 227	8,3%	1 631
Kleszczewo	1 034	1,7%	1 495	2,0%	461
Komorniki	5 153	8,3%	6 408	8,6%	1 255
Kostrzyn	2 226	3,6%	2 599	3,5%	373
Kórnik	4 382	7,1%	5 879	7,8%	1 497
Mosina	4 557	7,4%	5 477	7,3%	920
Murowana Goślina	2 345	3,8%	2 607	3,5%	262
Pobiedziska	2 658	4,3%	3 043	4,1%	385
Rokietnica	2 872	4,6%	3 774	5,0%	902
Słuszcz	1 924	3,1%	2 181	2,9%	257

Suchy Las	4 112	6,7%	4 863	6,5%	751
Swarzędz	7 812	12,6%	9 081	12,1%	1 269
Tarnowo Podgórne	5 768	9,3%	7 275	9,7%	1 507

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Należy zauważyć, że omawiana jednostka samorządowa nie graniczy bezpośrednio z Poznaniem, co również ma wpływ na ten wynik. Na podstawie poniższej mapy można zauważyć, że przyrost nowych przedsiębiorstw w jednostkach nie graniczących z Poznaniem jest większy w gminach we wschodniej części powiatu poznańskiego (Murwana Goślina, Pobiedziska, Kostrzyn) niż w zachodniej części (Buk i Stęszew).

Ryc. 12. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie poznańskim w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy Buk funkcjonuje Park Przemysłowy „Buk” o powierzchni 206 ha. Znajduje się przy węźle autostrady A2, 10 km od zachodniej obwodnicy Poznania oraz 17 km od międzynarodowego portu lotniczego Ławica w Poznaniu. Wyposażony jest w infrastrukturę drogową, gazową, wodociągową i telekomunikacyjną, natomiast brakuje kanalizacji sanitarnej, a kanalizacja deszczowa wybudowana jest fragmentarycznie. Na jego obszarze w krótkim czasie powstało wiele obiektów przemysłowych i magazynowych dotyczących takich branż jak: chemiczna, logistyczna, spożywcza. Funkcjonują tutaj firmy z kapitałem polskim, amerykańskim, australijskim, belgijskim, duńskim, holenderskim, niemieckim i szwedzkim.

Zainwestowali tutaj między innymi Banken Polska, Building Plastics Polska, CID Line, Claas Polska, Connector, Davex, DBS Uniteg Gaming Industry, DSM, Elcom – Propack, Engcon Poland, Jakon, Royal-DSM, Goodman Osmerus /AMICA /Samsung, Hempel Manufacturing Poland, KIE, Kreis Pack, Lehmann Agrotechnika, Trans – Poz, Univeg Logistics Poland, Winkiel, Wool Star, Zink Power Buk, Green Factory, Dantex, Fortis Technology, FKK Moulds.

Największymi przedsiębiorstwami działającymi na terenie analizowanej jednostki pod względem ilości zatrudnianych osób oraz ilość odprowadzanych podatków do Gminy są: Arti Invest Sp. z o.o., Azurite Poland Propco Iv Sp. z o.o., Banken Polska Sp. z o.o., Berkimmo Polska Sp. z o.o., Dalpo Poland Sp. z o.o., Dsm Nutritional Products Sp. z o.o., Engecon Real Estate Ab, Green Factory Sp. z o.o., Guillin Polska Sp. z o.o., Hempel Paints (Poland) Sp. z o.o., Kera Awak Spółka z o.o., Patoma Sp. z o.o., PreveX Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe "Mik" Piosik Spółka Jawna, Vents Group Sp. z o.o., Wavin Polska Spółka Akcyjna, Zinkpower Buk. Sp. z o.o.

Wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Buk, najwięcej firm należy do sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle). Jest ich 557, co stanowi 27% wszystkich przedsiębiorstw na terenie Gminy. Następne w kolejności pod względem liczebności są firmy działające w sekcji: F (budownictwo) (326, co stanowi 16%), C (przetwórstwo przemysłowe) (233, co stanowi 11%), H (transport i gospodarka magazynowa) (191, co stanowi 9%).

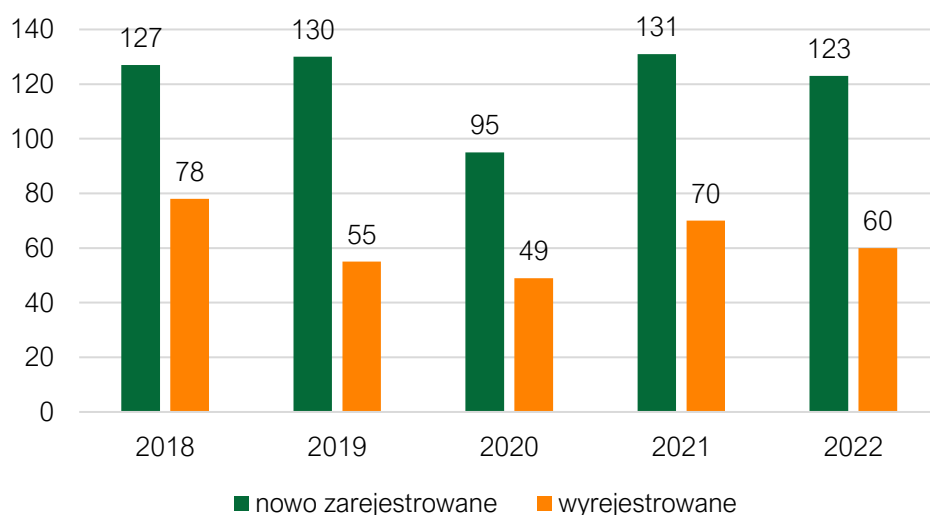
Tab. 7. Podmioty działające na terenie Miasta i Gminy Buk w 2022 roku

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	557	27%
SEKCJA F Budownictwo	326	16%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	233	11%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	191	9%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	146	7%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	122	6%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	96	5%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	81	4%
SEKCJA P Edukacja	58	3%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	56	3%
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	54	3%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	46	2%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	37	2%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	30	1%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	24	1%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	8	0%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8	0%

SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6	0%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

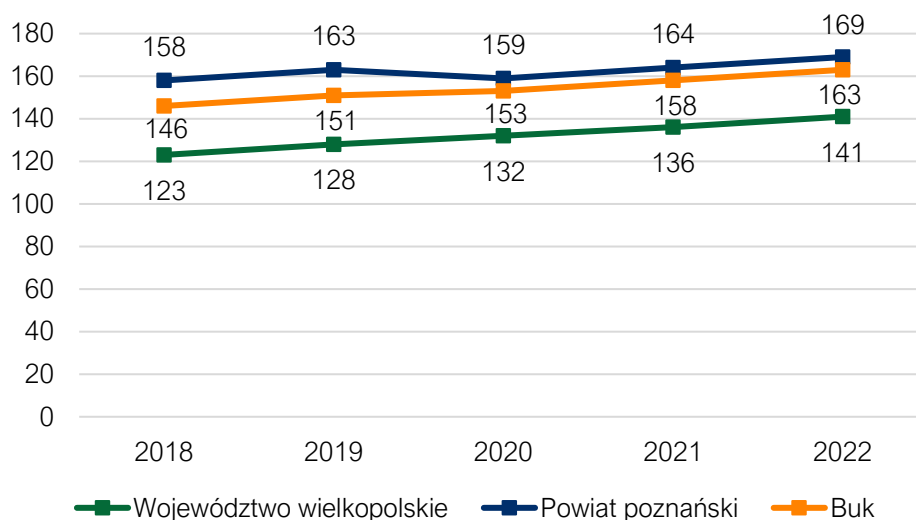
Poniższy wykres przedstawia porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON działających na terenie Gminy Buk. Analiza dotyczy zmian na przestrzeni lat 2018-2022. W latach 2018-2019 oraz 2021-2022 liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych utrzymywała się na podobnym poziomie (123-131). Natomiast w 2020 r. zarejestrowano najmniej podmiotów (95), co mogło być spowodowane niepewnością gospodarczą w zakresie skutków i rozwoju pandemii koronawirusa. Najwięcej wyrejestrowanych działalności odnotowano w 2018 roku (78), następnie do 2020 następował spadek liczby wyrejestrowanych firm i właśnie wtedy odnotowano ich najmniej (49). Kolejno liczba ta w 2021 r. ponownie wzrosła (70), a w następnym roku zmalała (60).

Ryc. 13. Porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2018-2022 działających na terenie Miasta i Gminy Buk

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poniższej rycinie przedstawiono kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Buk na tle powiatu poznańskiego i województwa wielkopolskiego. Zastosowanie tego wskaźnika pozwala na porównanie jednostek samorządowych różnych wielkości.

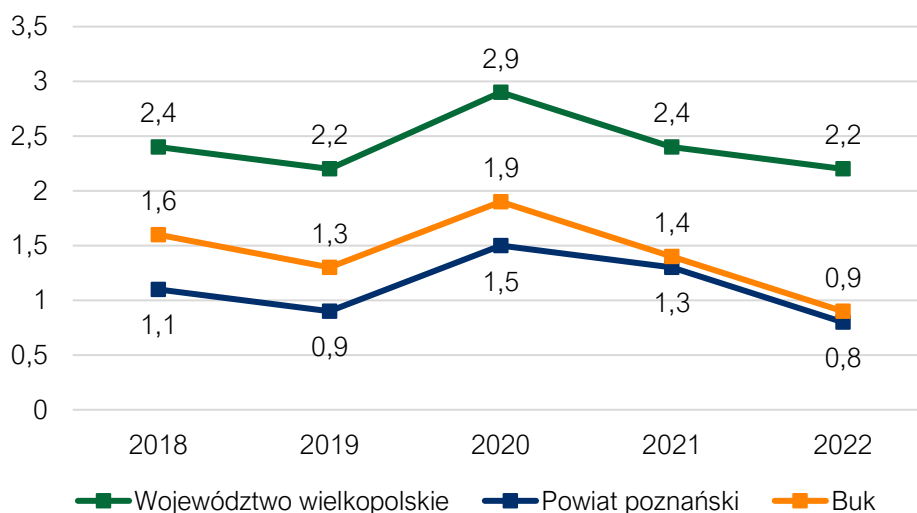
Ryc. 14. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Mieście i Gminie Buk na powiatu poznańskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wartość wskaźnika dla Gminy była we wszystkich analizowanych latach wyższa od wskaźnika dla województwa wielkopolskiego. Natomiast w porównaniu do powiatu poznańskiego wartości wskaźnika analizowanej Gminy są mniejsze, jednak nie odbiegają one znacząco. Ukazuje to, że liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Buk jest bliska średniemu wynikowi gmin powiatu poznańskiego. Dla Gminy Buk oraz województwa wielkopolskiego obserwuje się systematyczny wzrost wskaźnika na przestrzeni analizowanych lat, natomiast w powiecie poznańskim w 2020 r. nastąpił chwilowy spadek.

Rozwój gospodarczy jednostki samorządowej powiązany jest również z zachodzącymi zmianami na rynku pracy. Bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców ma dostęp do stabilnego zatrudnienia i satysfakcjonującej pracy.

Ryc. 15. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Mieście i Gminie Buk na tle powiatu poznańskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2018-2022 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powyższa rycina przedstawia kształtowanie się liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym zamieszkujących Gminę Buk. Dane te zestawiono z średnimi wartościami dla powiatu poznańskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2018-2022. Gmina Buk we wszystkich analizowanych latach odznaczała się niższym wskaźnikiem bezrobocia niż średnia dla województwa, jednak wyższym niż dla powiatu. Zmiany rok do roku we wszystkich jednostkach wykazywały się podobną dynamiką – w latach 2018-2019 udział osób bezrobotnych spadał (w 2019 roku w Gminie Buk wskaźnik wynosił 1,3%), po czym w roku 2020 wskaźnik wzrósł, a w następnych latach zaczął ponownie spadać. Zmiany w latach 2020-2021 mogły być w dużej mierze związane ze skutkami gospodarczymi globalnej pandemii COVID-19. Należy zauważyć, że wskaźnik bezrobocia w Gminie Buk w latach 2020-2022 gwałtownie spadł i jego wartość jest zbliżona do wskaźnika powiatu poznańskiego (Buk- 0,9%, powiat- 0,8%).

2.2. Infrastruktura i środowisko

Infrastruktura drogowa

Na terenie Gminy Buk sieć komunikacyjna opiera się o rozbudowany system dróg powiatowych i gminnych. Przez omawiany obszar przebiegają drogi wojewódzkie oraz autostrada, co świadczy o korzystnym położeniu transportowym i jest dużym atutem Gminy.

Długość dróg powiatowych w granicach Gminy Buk wynosi 39,8 km, natomiast dróg gminnych – 115,6 km. Przez północną część gminy przebiega odcinek autostrady A2 o długości 8,8 km, której węzeł o nazwie „Buk” zlokalizowany jest około 3 km od centrum miasta. Długość dróg wojewódzkich w obrębie badanej jednostki wynosi 20,1 km (droga wojewódzka 306 oraz 307). Pozostałe drogi mają łączną długość 78,4 km.

Na terenie Gminy zauważa się uciążliwość spowodowaną drogami wojewódzkimi, które wyróżniają się szczególnie dużym natężeniem ruchu. Wśród najistotniejszych inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej wskazuje się budowę obwodnicy Niepruszewa oraz obwodnicy północnej Buku, w celu zniwelowania wyżej podanego problemu, związanego z dużym natężeniem ruchu. Autostrada A2 (pomimo dużego atutu w postaci komunikacji w kierunku zachodnim (Świecko) oraz wschodnim (Warszawa)), w skali lokalnej tworzy barierę komunikacyjną i ogranicza dostęp do miejscowości Cieśle oraz dojazd do gminnego wysypiska śmieci w miejscowości Wysoczka, do którego dostęp możliwy jest drogą poprzez sąsiednią Gminę Duszniki.

Jak już wspomniano, przez teren Gminy Buk przebiega linia kolejowa, a stacja kolejowa znajduje się w miejscowości Buk oraz Otusz. Na jej obszarze funkcjonuje Poznańska Kolej Metropolitalna, która umożliwia szybkie i częste połączenie z Poznaniem. Linia kolejowa E20 dzieli Gminę na dwie części przez co sprawne poruszanie się po niej jest utrudnione (na drodze wojewódzkiej nr 306 oraz drogach powiatowych nr 2458P i 2497P).

Gmina jest organizatorem transportu publicznego, realizowanego przez związek powiatowo-gminny Wielkopolski Transport Regionalny. Funkcjonują trzy bezpłatne linie autobusowe, autobusy kursują od poniedziałku do piątku i są zsynchronizowane z rozkładem jazdy pociągów:

- **781 DOBRA – WYSOCZKA**, przez Sznyfin, Dakowy Suche, Szewce, Zgodę, Dobieżyn i Buk
- **782 BUK – KALWY**, przez Otusz i Niepruszewo.
- **783 WIKTOROWO – CIEŚLE**, przez Pawłówko, Buk, Wygodę, Wysoczkę i Niepruszewo.

W latach 2017-2022 obserwowane były znaczne różnice w wydatkach z budżetu Gminy dotyczące działu transport i łączność. W latach 2017-2020 kwoty te różniły się między sobą, jednak nie tak znacząco jak miało to miejsce w następnym roku. Kwoty mieściły się w przedziale od 4,1 do 7,7 mln zł. Znaczący wzrost wydatków w zakresie transportu i łączności nastąpił w 2021 roku, kiedy to na ten cel przeznaczono prawie 18,3 mln zł. Następnie w 2022 r. kwota ta spadła do około 11 mln zł. Analizując średnie wydatki budżetowe na przestrzeni lat 2017-2022, dział 600 – transport i łączność stanowił około 12% wszystkich wydatków.

Tab. 8. Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2017-2022 w Mieście i Gminie Buk (tys. zł)

DZIAŁ	2017	2018	2019	2020	2021	2022
600 – Transport i łączność	6 092,8	7 737,1	4 145,6	5 778,1	18 299,6	10 939,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Urządzenia sieciowe

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrywanie mieszkańców Gminy Buk (pobór, uzdatnianie, dystrybucję) w wodę i odprowadzanie ścieków komunalnych z jej terenu

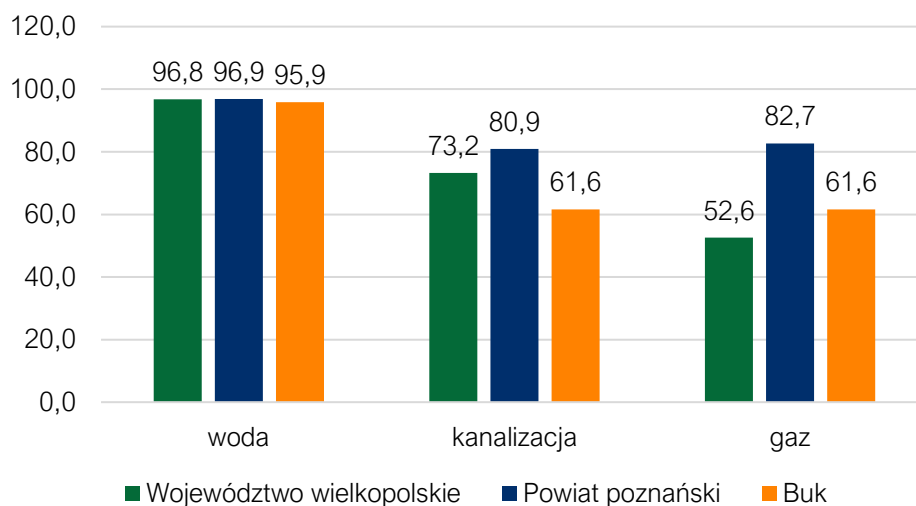
jest Zakład Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. w Buku, przy ul. Przemysłowej 10. Nie zauważa się problemów w zakresie dostępu do sieci wodociągowej. Najważniejszymi zaplanowanymi działaniami w zakresie rozwoju tej infrastruktury jest wymiana sieci z azbestocementu oraz likwidacja i wymiana starych przyłączy wodociągowych. Natomiast w zakresie sieci kanalizacyjnej trwa rozbudowa sieci między innymi w: Buku, Wielkiej Wsi, Niepruszewie.

Biorąc pod uwagę dane GUS za 2021 rok, dostęp do sieci wodociągowej miało 95,9% mieszkańców Gminy Buk. Jest to mniej niż wynosi wskaźnik zwodociągowania województwa wielkopolskiego (96,8%) i powiatu poznańskiego (96,9%). Szacunki Gminy na koniec 2022 r. mówią o wyższej dostępności do sieci wodociągowej, wynoszącej 99%.

Z kolei dostęp do sieci kanalizacyjnej zgodnie z danymi GUS w 2021 roku miało 61,6% mieszkańców Gminy, jest to mniej niż w skali województwa (73,2%) i powiatu (80,9%). W obrębie opracowywanego terenu znajdują się 3 oczyszczalnie ścieków: w Wielkiej Wsi przy ul. Grodzkiej, w Niepruszewie przy ul. Starowiejskiej oraz w Dobrej. Przy obecnym stanie oczyszczalnie są przepustowe, niestety w przypadku wzrostu liczby mieszkańców, nie będą one wystarczające.

Należy zwrócić uwagę, że udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej znacznie przewyższa udział osób korzystających z kanalizacji. Oznacza to, że pozostałe ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych lub przetwarzane w przydomowych oczyszczalniach ścieków. Gmina prowadzi system wsparcia dla mieszkańców, którzy są właścicielami nieruchomości w miejscu, gdzie nie przewiduje się budowy zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej, bądź podłączenie do istniejącego lub projektowanego systemu kanalizacyjnego jest niemożliwe z przyczyn technicznych lub ekonomicznych. Przyznawane są dopłaty do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Na terenie Gminy Buk według danych Gminy dostęp do sieci gazowej ma 71,2% mieszkańców. Operatorem tej sieci jest GEN OPERATOR Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Dorczyka 1 w Tarnowie Podgórnym. Zgodnie z danymi GUS w 2021 r. dostęp do sieci gazowej miało 61,6% mieszkańców Gminy, jest to więcej niż w skali województwa, gdzie wskaźnik wynosił 52,6%, jednak mniej niż w skali powiatu – 82,7%. Udział korzystających z instalacji sieciowych został przedstawiony na poniższym wykresie. Występuje duże zainteresowanie mieszkańców podłączeniem do sieci gazowej. Stale rozbudowuje się sieć gazową oraz buduje nowe przyłącza na terenie Gminy.

Ryc. 16. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Mieście i Gminie Buk w 2021 roku na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Głównymi operatorami odpowiedzialnymi za zapewnienie dostępu do Internetu w Gminie są: NETIA Spółka Akcyjna; ORANGE POLSKA S.A.; INEA Spółka z o.o.; POLKOMTEL Spółka z o.o.; MOBILE POLSKA S.A.; P4 Spółka z o.o.; UPC POLSKA Spółka z o.o.; FIBERUOST S.A. oraz RFC INTERNET Spółka z o.o. Ze względu na dużą konkurencję firm świadczących usługi w tym zakresie, trudno jest wskazać obszary wykluczone cyfrowo lub takie nie występują.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych. Miasto i Gmina Buk z dniem 1 stycznia 2022 r. zostało uczestnikiem Związku Międzygminnego „Centrum Zagospodarowania Odpadów – SELEKT” z siedzibą w Czempiniu (ul. Kościańskie Przedmieście 2B, 64-020 Czempień), który organizuje system gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gmin członkowskich. W 2022 r. w ramach umowy ze Związkiem, z nieruchomości objętych systemem odbioru zgodnie z prawem miejscowym tj. zamieszkałych i działek rekreacyjnych odpady odbierał Wykonawca wyłoniony w drodze postępowania przetargowego, zgodnie z Prawem zamówień publicznych tj. Eko-West Sp. z o.o. /podwykonawca ALKOM F.H.U. mgr inż. Henryk Sienkiewicz.

Właściciele nieruchomości zobowiązani są do selektywnego zbierania odpadów w podziale na frakcje:

1. **papier**, w tym tektura, odpady opakowaniowe z papieru i odpady opakowaniowe z tektury;

2. **tworzywa sztuczne**, w tym odpady opakowaniowe z tworzyw sztucznych, **metale**, w tym odpady opakowaniowe z metali, opakowania wielomateriałowe;
3. **szkło**, w tym odpady opakowaniowe ze szkła
4. **bioodpady**, w tym odpady zielone i kuchenne.

Odbiór papieru, tworzyw sztucznych i metali odbywa się nie rzadziej niż raz na cztery tygodnie. W przypadku szkła odbiór odbywa się nie rzadziej niż raz na osiem tygodni. Natomiast bioodpady odbiera się nie rzadziej niż raz na tydzień w okresie od kwietnia do listopada z nieruchomości wielolokalowych i nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie z nieruchomości jednorodzinnych, a w okresie od grudnia do marca nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie z nieruchomości wielolokalowych i nie rzadziej niż raz na cztery tygodnie z nieruchomości jednorodzinnych. **Odpady zmieszane** odbierane są z nieruchomości wielolokalowych nie rzadziej niż raz na tydzień oraz nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie z nieruchomości jednorodzinnych.

Dodatkowo nie rzadziej niż dwa razy do roku odbywa się odbiór: zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego; mebli i innych odpadów wielkogabarytowych oraz zużytych opon.

Na terenie Gminy Buk zlokalizowany jest Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) przy ul. Przemysłowej 10 w Buku.

W PSZOK przyjmowane są: zużyte baterie i akumulatory; chemikalia, w tym opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych; przeterminowane leki, odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych, w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi w szczególności igły i strzykawki; odpady budowlane i rozbiórkowe; lampy fluorescencyjne, żarówki i świetlówki; styropian opakowaniowy oraz wyżej wymienione odpady podlegające segregacji.

Regulamin utrzymania czystości i porządku określa również wymagane częstotliwości odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości niezamieszkałych, a także szczegółowe wytyczne co do worków i pojemników.

W listopadzie 2022 r. w Buku powstał punkt elektroodpadów dający dodatkową możliwość pozbycia się drobnych elektroodpadów takich jak: płyty CD, żarówki, tonery, telefony komórkowe i ładowarki.

W poniższej tabeli przedstawiono stan gospodarki odpadami w Gminie Buk w latach 2018-2022. Na przestrzeni analizowanych lat masa odpadów komunalnych wytworzonych na terenie Gminy zmieniała się. Od 2020 roku można zaobserwować, że ich masa spada. W 2022 roku wytworzono 5 079,62 Mg odpadów komunalnych, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiło 440 kg. Alarmujący jest brak stałej tendencji wzrostowej w zakresie udziału odpadów segregowanych – wynika z tego, że duża masa odpadów wyrzucana jest do kontenerów z odpadami zmieszanymi, niż do odpadów segregowanych. W ostatnich latach Gmina Buk osiągała wymagany poziom

przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów wynosił średnio 44%.

Tab. 9. Stan gospodarki odpadami w Mieście i Gminie Buk w latach 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)	11 646	11 549	11 713	11 672	11 635
Łączna masa zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:	5 873,47	4 852,32	6 011,14	5 417,52	5 079,62
<i>zmieszane</i>	3 155,62	3 155,80	3 113,46	2 848,30	2 832,47
<i>segregowane</i>	2 717,85	1 696,52	2 897,68	2 569,22	2 247,15
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów	46%	35%	48%	47%	44%
Masa zebranych odpadów na mieszkańca	0,50	0,42	0,51	0,46	0,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań.

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Postępujące zanieczyszczanie środowiska oraz wynikające z niego zmiany klimatyczne, będące skutkiem nadmiernej ekspansji człowieka na środowisko, zmuszają do podejmowania działań ograniczających jego degradację oraz służących poprawie jego komponentów. Działania te związane są w szczególności z ochroną powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb.

Gmina Buk prowadzi ewidencję źródeł ciepła. W granicach analizowanego obszaru zewidencjonowano 3 624 źródła ciepła, wśród których 1 489 (41,1%) dotyczyło źródeł ciepła na paliwo stałe (węgiel, miał, ekogroszek). Gaz dotyczył aż 2 023 (55,8%) źródeł ciepła. Energia elektryczna była źródłem ciepła w 51 przypadkach (1,4%), odnawialne źródła energii w 27 miejscach (0,8%), a sieć ciepłna w przypadku 16 punktów (0,4%).

Gmina w celu zwiększenia efektywności energetycznej obiektów publicznych, planuje m.in. termomodernizację Biblioteki i Kina Wielkopolanin.

Potencjał energii słonecznej jest równomiernie rozłożony na terenie całej Gminy. Dodatkowo większość terenu pokrywa się ze strefą korzystnych warunków wiatrowych. W obrębach: Kalwy, Cieśle i Niepruszewo wyznaczono strefy OZE w zakresie rozwoju fotowoltaiki.

Od 2023 r. istnieje możliwość składania wniosków o przyznanie specjalnych dotacji ze środków budżetu Miasta i Gminy Buk, mających na celu wsparcie projektów mających na uwadze ochronę zasobów wodnych na obszarze Gminy. Dotacje te przeznaczone są na inicjatywy związane z tworzeniem systemu zatrzymywania wód opadowych w miejscach ich powstawania. Szczegółowe wytyczne są określone w Uchwale Rady Miasta i Gminy Buk nr XLVI/407/2022 z dnia 25 października 2022 roku.

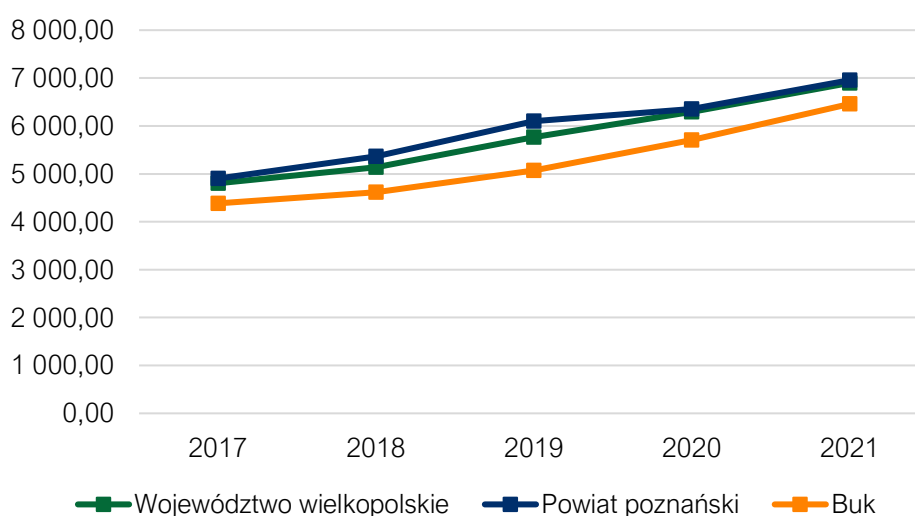
Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028 przyjętym Uchwałą Rady Miasta i Gminy Buk Nr XXVIII/249/2021 z dnia 27.04.2021 roku, głównym celem Gminy są działania związane z poprawą jakości powietrza. Prowadzone są kontrole w zakresie spalania niedozwolonych substancji w domowych kotłowniach. W ramach programu „Czyste powietrze” w Urzędzie Miasta i Gminy Buk funkcjonuje punkt konsultacyjny programu, w którym udzielana jest pomoc w wypełnieniu wniosku potencjalnym Beneficjentom. Jednostka udziela również dotacji celowej na dofinansowanie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ogrzewania na ekologiczne źródła ciepła z budżetu Miasta i Gminy.

2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

Dochody budżetu Gminy Buk na przestrzeni lat 2017-2021 corocznie ulegały zwiększeniu, z 54,6 mln zł w 2017 roku do 82,0 mln zł w 2021 roku. Na przestrzeni czterech lat nastąpił zatem wzrost o 27,4 mln zł. W 2022 roku dochody w stosunku do poprzedniego roku spadły o 5,9 mln zł i wyniosły 76,1 mln zł.

Poniższy wykres przedstawia dochody ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca w Gminie Buk na tle powiatu poznańskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2017-2021. Na przestrzeni badanego okresu wskaźnik dochodów na 1 mieszkańca corocznie wzrastał, zarówno w Gminie, jak i w powiecie i województwie. W 2017 roku na jednego mieszkańca w Gminie Buk przypadała kwota 4 384,23 zł, natomiast w 2021 była to już kwota 6 457,59 zł. Różnica więc wyniosła nieco ponad 2 tys. zł. Dochód na mieszkańca Gminy Buk w latach 2017-2021 był niższy zarówno w stosunku do województwa, jak i powiatu, gdzie wartości są do siebie bardzo zbliżone. Wspomniana różnica pomiędzy Gminą, a powiatem poznańskim była największa w 2019 roku i wyniosła ponad 1 tys. zł, natomiast w 2021 było to około 500 zł.

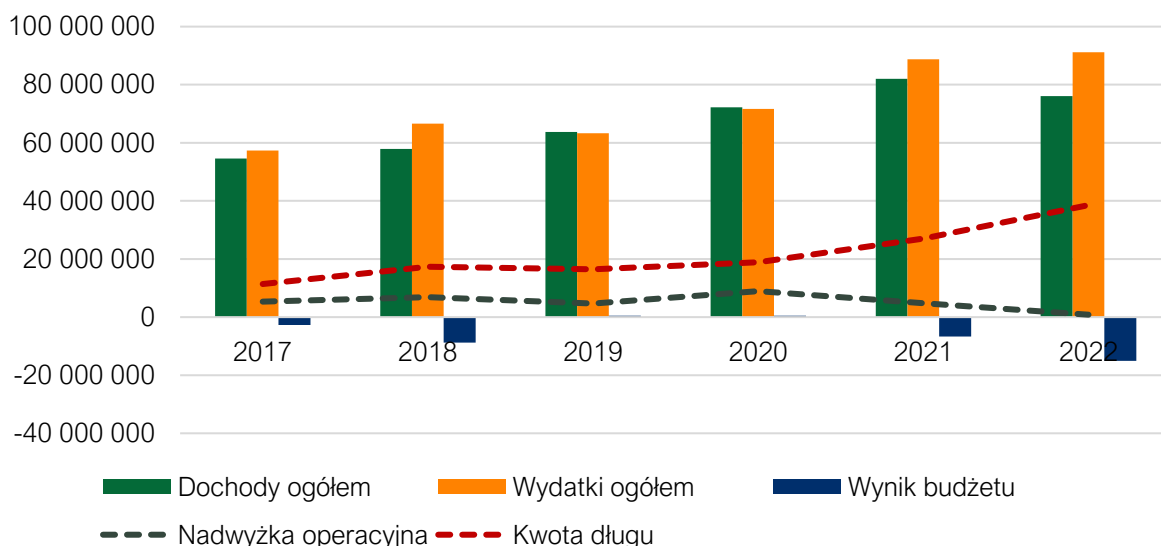
Ryc. 17. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Mieście i Gminie Buk na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród dochodów budżetowych najwyższy udział stanowią dochody bieżące (średnio 95% w latach 2017-2022). Widoczny wpływ na ich kształtowanie ma wysoki udział kwot pochodzących z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych, z podatku od nieruchomości, subwencji oraz dochodów z tytułu dotacji na cele bieżące. W 2021 roku widoczne jest zwiększenie dochodów majątkowych w dochodach ogółem, kiedy wyniosły one niemal 8,7 mln zł, stanowiąc prawie 11% dochodów ogółem. Warto zauważyć, że dochody majątkowe na przestrzeni lat 2018-2022 w niewielkiej części pochodzą z tytułu sprzedaży majątku, a w zdecydowanej większości stanowią je dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, co świadczy o zwiększaniu się skuteczności Gminy w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych.

Wraz ze wzrostem dochodów, zauważalny jest również wzrost wydatków, które zwiększały się systematycznie rok do roku, z wyjątkiem 2019 r., kiedy to nastąpił spadek o około 3,4 mln zł w stosunku do roku poprzedniego. Następnie w kolejnych latach obserwuje się ponowny wzrost wydatków. Wydatki ogółem w 2017 roku kształtowały się na poziomie 57,3 mln zł, natomiast w roku 2022 było to już 91,2 mln zł. Nastąpił więc wzrost o około 33,9 mln zł. Należy zatem zauważyć, że wydatki budżetu zwiększają się w większym stopniu niż dochody.

Na poniższym wykresie przedstawiono wykonanie budżetu Gminy Buk w latach 2017-2022. Analizując przedstawione dane potwierdza się stopniowy wzrost dochodów Gminy do 2021 r., a następnie spadek w 2022 r., a także jej stały wzrost wydatków z pominięciem 2019 r. Wyższa kwota środków stanowiących wydatki w stosunku do dochodów, spowodowała ujemny wynik budżetu w latach 2017-2018 oraz 2021-2022. Wyjątkiem w analizowanym 5 letnim okresie były lata 2019-2020. Najwyższy deficyt budżetowy w analizowanym okresie odnotowano w 2022 r. (-15,1 mln zł). Z wyjątkiem 2019 r. kwota długu stale zwiększała się. Wartość nadwyżki operacyjnej Gminy Buk charakteryzowała się dużą zmiennością w analizowanych latach, bez wyraźnego trendu, choć od 2020 roku obserwuje się coroczny spadek. Ze względu na duży deficyt budżetowy w 2022 roku kwota długu wzrosła do 38,5 mln zł, a nadwyżka operacyjna wyniosła nieco ponad 835 tys. zł.

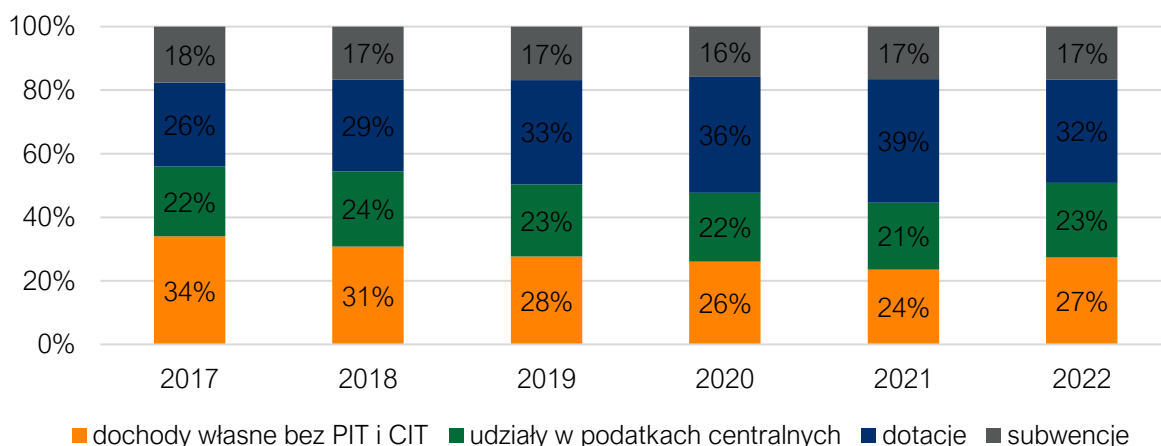
Ryc. 18. Wykonanie budżetu Miasta i Gminy Buk w latach 2017-2022 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Struktura dochodów i wydatków

Na dochody budżetowe jednostek samorządu terytorialnego składają się: dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa. Najważniejszą składową budżetu gminy są dochody własne, obejmujące przede wszystkim wpływy z podatków i opłat lokalnych. Dochody własne są kluczowe dla gminy, bowiem może ona wpływać na ich wysokość, m.in. poprzez określanie stawek podatkowych, wprowadzanie ulg i zwolnień czy umarzanie należności. Dzięki temu jednostka samorządowa może oddziaływać na lokalne podmioty gospodarcze, a tym samym kreować miejscową gospodarkę.

Poniższy wykres przedstawia strukturę dochodów budżetu Gminy Buk w latach 2017-2022. W latach 2017-2021 zauważalny był wzrost udziału dotacji oraz subwencji w budżecie Gminy (łącznie wynosiły 44% w 2017 r. wszystkich dochodów, a w 2021 było to 56%). Dochody własne w 2017 r. wynosiły najwięcej i stanowiły 34%, następnie spadały i w 2021 r. było to 24%. W 2022 r. nastąpiła zmiana tendencji i wzrosły one do poziomu 27%. Udział w podatkach centralnych utrzymywał się na podobnym poziomie przez analizowane lata, średnio było to około 23%. Czym dochody własne są wyższe, tym większe możliwości Gminy związane z kształtowaniem własnej struktury i wysokości dochodów. W latach 2017-2021 możliwości te zmniejszały się i Gmina zaczynała bardziej polegać na dotacjach i subwencjach, w 2022 r. sytuacja ta uległa zmianie, przy czym znany wpływ na to miało przeniesienie realizacji programu „Rodzina 500+” z gmin do ZUS, zmniejszając tym samym dochody gmin z tytułu dotacji w tym zakresie. Suma dochodów własnych i udziału w podatkach centralnych wzrosła i wynosiła 50%.

Ryc. 19. Struktura dochodów Miasta i Gminy Buk w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Pogłębiając analizę dochodów własnych do budżetu Gminy Buk, największy wpływ w zakresie dochodów podatkowych miał w latach 2017-2018 oraz 2020-2021 podatek od nieruchomości, wynoszący od około 12,1 mln zł w 2017 roku do 15,3 mln zł w 2022 roku. Natomiast w 2019 r. oraz 2022 r. był to udział w podatku PIT, wynoszącym 10,8 mln zł w 2017 r. oraz ponad 15,5 mln zł w 2022 r. Spośród pozostałych podatków, największy wpływ miał udział w podatku CIT (oscylujący w analizowanych latach w okolicach 0,87-2,97 mln zł). Pozostałe wpływy z podatków w kolejności od największych to: podatek od czynności cywilno-prawnych, podatek od środków transportowych, podatek rolny, wpływy z opłaty skarbowej, karta podatkowa, podatek leśny i dopiero na samym końcu wpływy z opłaty eksploatacyjnej. Szczegółowe kwoty przedstawione zostały w tabeli poniżej.

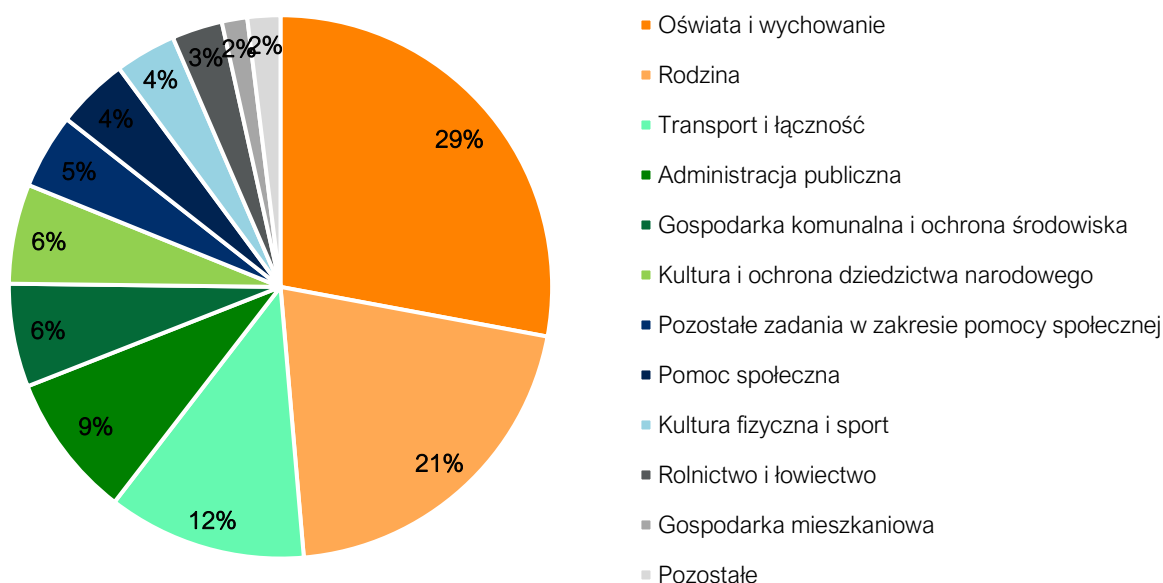
Tab. 10. Dochody podatkowe Miasta i Gminy Buk w latach 2017-2022 (zł)

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022
PIT	10 768 160,00	11 904 937,00	13 594 274,00	13 476 626,00	14 324 276,00	15 532 989,57
CIT	1 221 565,69	1 773 166,89	869 894,13	2 155 872,47	2 973 513,00	2 305 047,88
podatek rolny	802 711,24	799 181,94	801 576,78	771 575,42	783 004,98	786 580,86
podatek od nieruchomości	12 055 484,45	13 174 609,39	13 419 080,90	14 349 136,16	14 397 446,15	15 266 844,56
podatek leśny	9 526,70	9 898,40	9 752,00	9 859,40	9 658,20	10 495,00
podatek od środków transportowych	892 298,21	863 404,88	734 728,56	758 306,93	857 635,89	795 768,53
karta podatkowa	27 104,26	36 146,40	31 016,66	36 587,57	56 465,61	104 564,24
Podatek od czynności cywilnoprawnych	541 731,45	970 438,24	740 831,25	700 240,79	1 263 082,64	820 773,91
wpływy z opłaty skarbowej	54 607,91	51 024,50	54 150,50	66 406,00	90 078,00	88 390,98
Wpływy z opłaty eksploatacyjnej	2 972,07	2 726,46	2 690,61	24 813,24	1 105,73	35,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Biorąc pod uwagę średnie wydatki w latach 2017-2022, największy udział przypadają w działach: oświata i wychowanie (29%), rodzina (21%), transport i łączność (12%), administracja publiczna (9%), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (6%), kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (6%). Szczegóły ukazuje rycina poniżej.

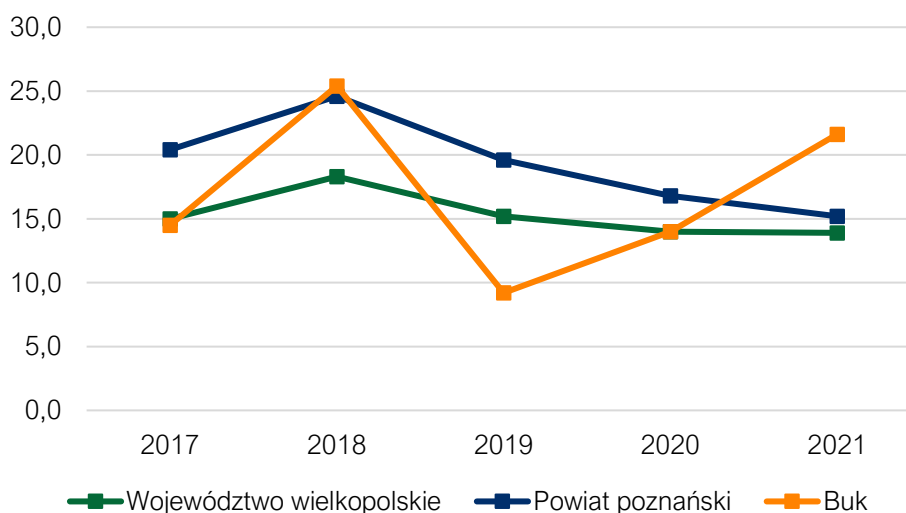

Ryc. 20. Uśredniona struktura wydatków Miasta i Gminy Buk w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Rycina poniżej przedstawia udział wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach Gminy Buk na tle powiatu poznańskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2017-2021. Z analizy wynika, że największy udział nakładów inwestycyjnych Gmina osiągnęła w roku 2018 (25,4%), następnie w roku 2021 (21,6%). Obie te wartości były wyższe od najwyższych wartości wskaźnika dla powiatu i województwa, co świadczy o dużej aktywności inwestycyjnej Gminy w tych latach. Z kolei w 2019 roku nastąpił zdecydowany spadek (9,2%), co stanowiło znacznie niższą wartość niż w tym samym roku w powiecie (19,6%) i województwie (15,2%). Szczegółowy rozkład wskaźnika w latach 2017-2021 przedstawia poniższa rycina.

Ryc. 21. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Mieście i Gminie Buk na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021

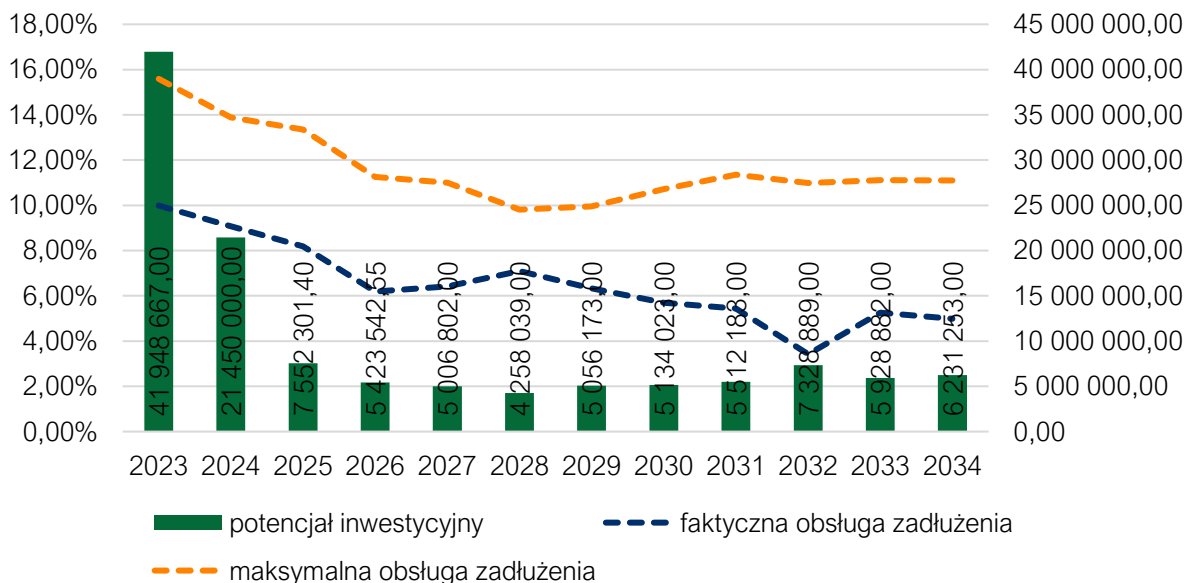
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Buk na lata 2023-2034 zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową Miasta i Gminy Buk (Uchwały Nr LIV/486/2023 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XLVIII/426/2022 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Buk na lata 2023-2039). Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Buk pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Wykres przedstawia również potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2023-2034. Wynika z tego, że w okresie przedstawionym na rycinie zsumowany potencjał inwestycyjny Gminy wyniesie ponad 120 mln zł. Należy mieć jednak na uwadze, że WPF najbardziej precyzyjnie odnosi się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny przedstawia również szacunkowe wartości.

Ryc. 22. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Miasta i Gminy Buk na lata 2023-2034

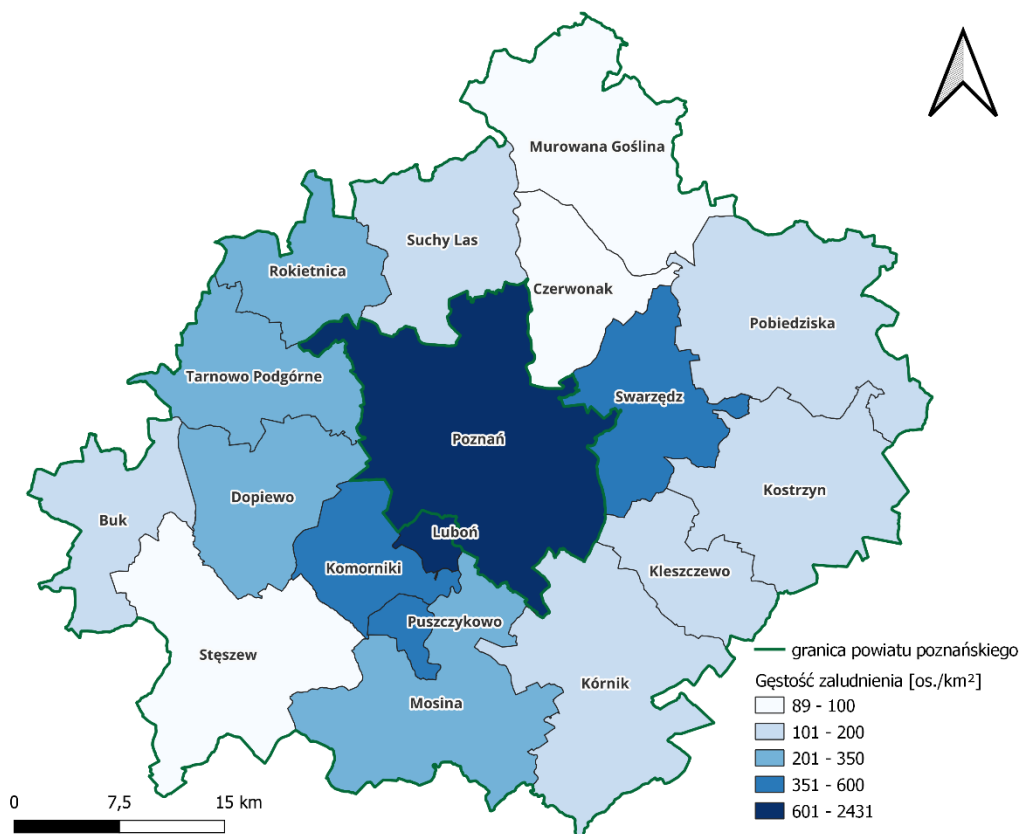
Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr LIV/486/2023 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XLVIII/426/2022 Rady Miasta i Gminy Buk z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Buk na lata 2023-2039.

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

Analiza demograficzna Gminy Buk przeprowadzona została na podstawie danych uzyskanych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, które mogą różnić się od danych gminnej ewidencji ludności ze względu na stosowanie innej metodyki obliczeń. W GUS bilanse liczby i struktury ludności w gminach opracowane są w oparciu o wyniki Narodowych Spisów Powszechnych z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym (urodzeniami i zgonami), migracjami ludności (na pobyt stały i czasowy) oraz przemieszczeniami związanymi ze zmianami administracyjnymi. Dane o zarejestrowanych urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego, dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a źródłem danych o zameldowaniach na pobyt stały w gminie jest rejestr PESEL (od 2006 roku). Mimo niewielkich rozbieżności pomiędzy gminną ewidencją a danymi GUS, analiza danych pozwala na zbadanie trendów i prognozowanych zmian w strukturze demograficznej.

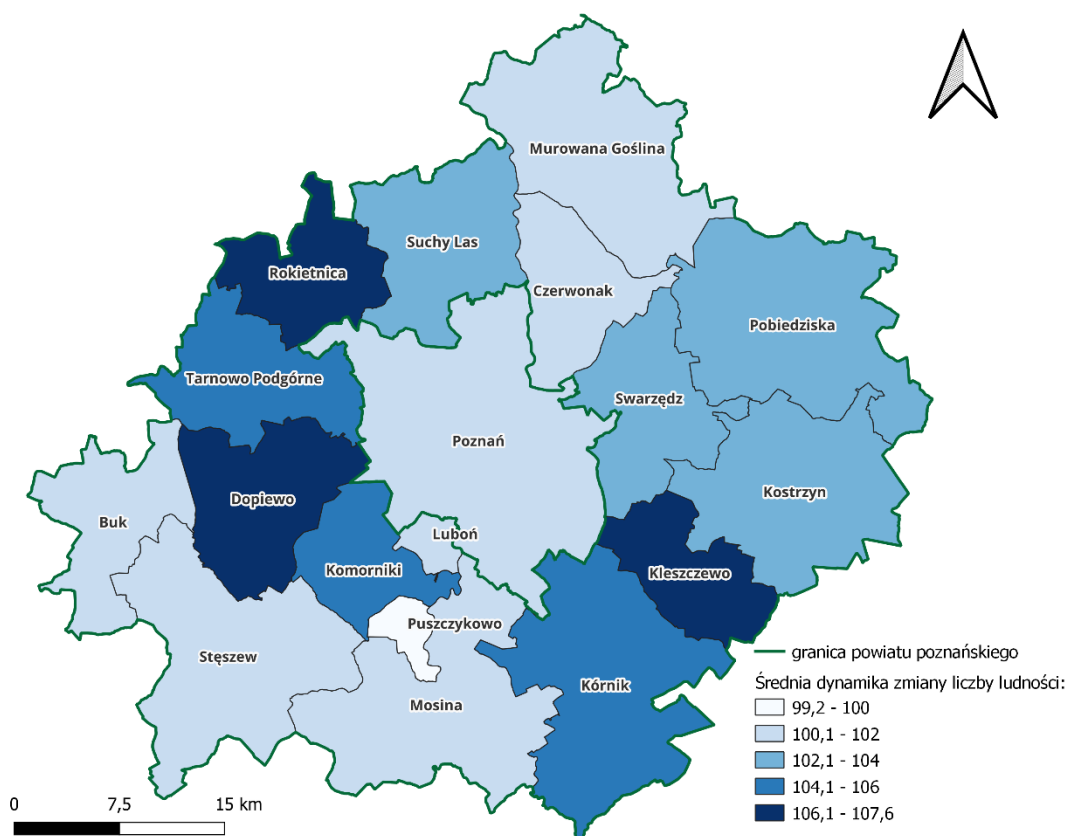
Według danych GUS Gmina Buk w 2022 roku liczyła 12 812 mieszkańców, co stanowi 3% ludności powiatu poznańskiego. W przeliczeniu na powierzchnię gęstość zaludnienia wynosiła 141,4 os./km². W porównaniu z resztą gmin powiatu poznańskiego była to jedna z niższych wartości wskaźnika gęstości zaludnienia. Najniższą gęstość zaludnienia zanotowano w Gminie Stęszew (88,5 os./km²), natomiast największą w Gminie Luboń (2431,4 os./km²). W stosunku do powiatu poznańskiego (233 os./km²) gęstość zaludnienia w Gminie jest zdecydowanie niższa, natomiast porównując do województwa (117,1 os./km²) widać, że wartość ta jest wyższa.

Ryc. 23. Gęstość zaludnienia gmin powiatu poznańskiego i Poznania w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W poniższej tabeli oraz na mapie umieszczone zostały dane dotyczące zmiany liczby ludności w powiecie poznańskim oraz w Poznaniu w latach 2018-2022 wraz ze średnią dynamiką zmian oraz udziałem mieszkańców gmin w stosunku do całkowitej liczby osób a zamieszkujących powiat. Na przestrzeni czterech analizowanych lat liczba ludności w powiecie wzrosła o 52 372 mieszkańców (średnia dynamika zmian w analizowanych latach to 103,2%). Na terenie całego powiatu jedynie w Gminie Puszczykowo obserwuje się spadek liczby mieszkańców.

Ryc. 24. Średnia dynamika wzrostu liczby ludności powiatu poznańskiego i Poznania w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średnia dynamika powiatu (103,2%) jest wyższa niż w Gminie Buk, gdzie nastąpił przyrost o 250 mieszkańców i średnia dynamika wyniosła 100,5%. W porównaniu z innymi gminami powiatu poznańskiego analizowana jednostka nie wypada najlepiej. Jedynie dwie gminy wypadają gorzej (Czerwonak i Puszczykowo).

Tab. 11. Zmiany liczby ludności w powiecie poznańskim w latach 2018-2022

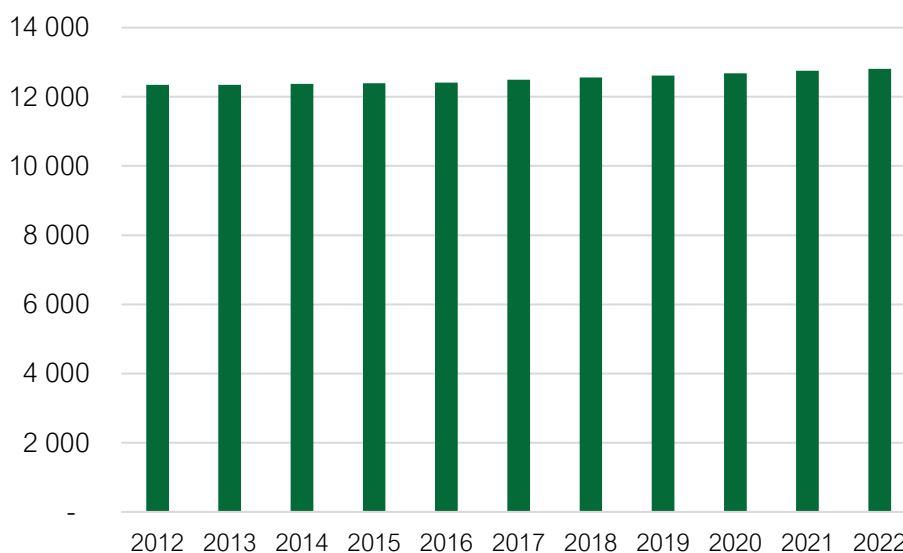
JST	2018	2019	2020	2021	2022	udział w 2022 r.	średnia dynamika
Poznań	536 438	534 813	547 777	545 073	541 316	-	100,2%
Powiat poznański	390 308	399 272	429 870	436 473	442 680	100%	103,2%
Luboń	31 783	31 941	33 042	32 922	32 848	7%	100,8%
Puszczykowo	9 698	9 657	9 496	9 408	9 376	2%	99,2%
Buk	12 562	12 610	12 676	12 751	12 812	3%	100,5%
Czerwonak	27 518	27 617	27 871	27 863	27 945	6%	100,4%
Dopiewo	26 759	28 138	32 542	33 821	34 888	8%	107,0%
Kleszczewo	8 440	8 868	10 372	10 880	11 267	3%	107,6%
Komorniki	29 378	30 620	35 263	35 993	36 329	8%	105,6%
Kostrzyn	18 261	18 491	19 323	19 586	19 946	5%	102,2%
Kórnik	28 304	29 787	33 491	34 599	35 698	8%	106,0%
Mosina	33 053	33 442	34 696	34 942	35 215	8%	101,6%
Murowana Goślina	16 864	16 901	16 895	16 873	16 988	4%	100,2%

Pobiedziska	19 551	19 741	20 878	21 038	21 213	5%	102,1%
Rokietnica	17 770	18 637	22 009	22 821	23 470	5%	107,4%
Sęszew	15 032	15 126	15 349	15 439	15 498	4%	100,8%
Suchy Las	17 599	18 104	19 841	20 108	20 359	5%	103,8%
Swarzędz	50 667	51 522	55 124	55 612	56 177	13%	102,6%
Tarnowo Podgórne	27 069	28 070	31 002	31 817	32 651	7%	104,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując liczbę ludności w szerszej dziesięcioletniej perspektywie czasowej, w Gminie również widoczny jest powolny, ale stopniowy wzrost liczby ludności. W 2012 roku liczba ta wynosiła 12 347 osób, a więc do 2022 roku wzrosła o 465 mieszkańców. Należy jednak zauważyć, że tempo zaludniania się Gminy przyśpieszyło od 2017 w stosunku do poprzednich lat. Szczegółowe wartości przedstawione zostały na wykresie poniżej.

Ryc. 25. Liczba ludności w Mieście i Gminie Buk w latach 2012-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zachodzące w Gminie procesy demograficzne uzależnione są w dużej mierze od przyrostu naturalnego oraz salda migracji. Jak wynika z tabeli zamieszczonej poniżej, wskaźnik przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w województwie wielkopolskim w 2022 roku kształtował się na poziomie ujemnym (- 2,16). Ujemny przyrost naturalny zanotowano również w przypadku Poznania (- 2,59). Natomiast średni wynik powiatu poznańskiego był dodatni (2,48). Dla Gminy Buk wskaźnik ten jest poniżej średniej powiatu i wynosił -0,63 i był jednym z 6 ujemnych wartości w powiecie. W tabeli przeanalizowano również średnią zmianę wskaźnika w latach 2018-2022, co ukazuje negatywne zjawisko związane ze zmniejszeniem przyrostu naturalnego. Dla Gminy Buk zmiana wskaźnika od 2018 roku była największa i wyniosła -1,55 (przy -0,75 w powiecie, -0,90 w województwie oraz - 0,82 w Poznaniu).

Kolejnym wskaźnikiem przedstawionym w poniższej tabeli, mającym wpływ na liczbę mieszkańców Gminy, był wskaźnik salda migracji w przeliczeniu na 1000

mieszkańców. Na jego podstawie można wywnioskować, że w 2022 roku napływ ludności nastąpił we wszystkich gminach powiatu poznańskiego z wyjątkiem Lubonia, gdzie wskaźnik wynosił 1,19. W Gminie Buk wskaźnik wynosił 5,32, co świadczy o tym, że więcej osób wprowadziło się na obszar Gminy niż ją opuściło. W przypadku Poznania saldo migracji jest ujemne, co oznacza, że mieszkańcy opuszczają miasto na rzecz gmin ościennych. Wskaźnik analizowanej Gminy jest ponad 2 razy mniejszy w porównaniu do wyniku powiatu poznańskiego, natomiast znacznie wyższy niż województwa wielkopolskiego. Zmiana wskaźnika dla Gminy Buk w latach 2018-2022 wyniosła 1,25, co oznacza, że w ostatnich czterech latach saldo migracji rosło. Wyższy wynik otrzymały jedynie 2 inne jednostki: Murowana Goślina (1,47) i Kostrzyn (2,44).

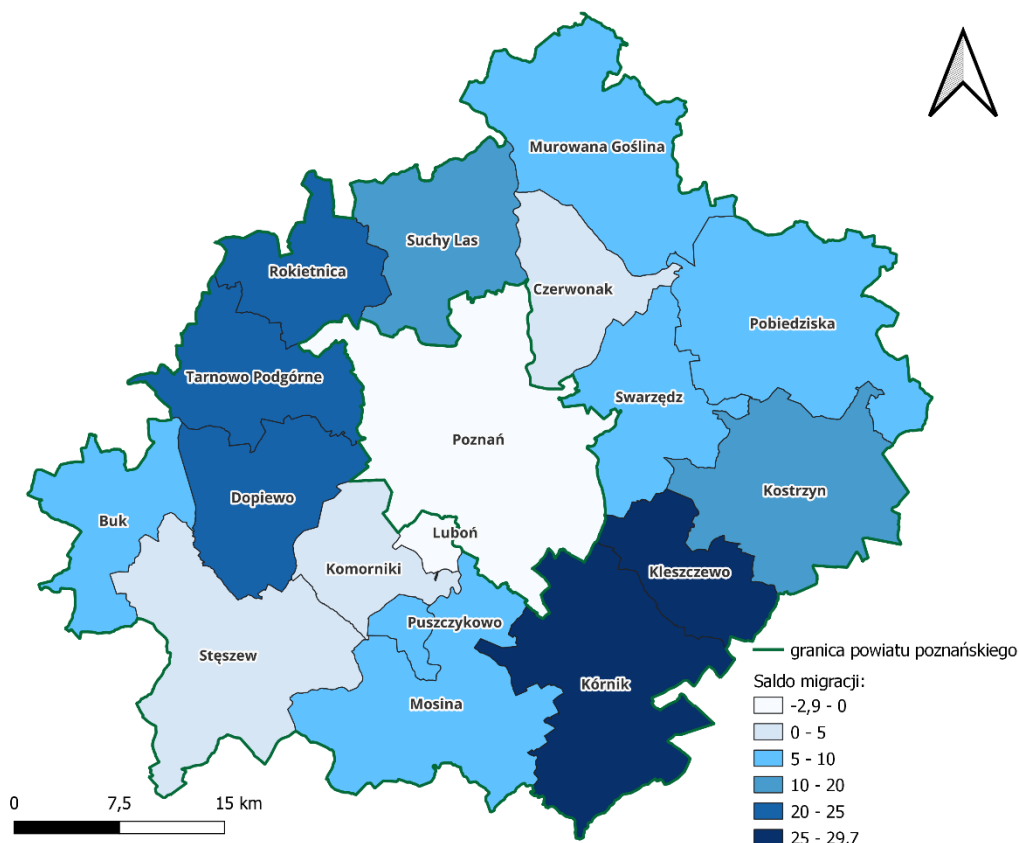
Tab. 12. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w latach 2017-2021

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2022 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2018 r.	2022 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2018 r.
Województwo wielkopolskie	-2,16	-0,80	0,40	0,01
Poznań	-2,59	-0,82	-2,85	0,17
Powiat poznański	2,48	-0,75	11,65	-1,34
Luboń	-0,58	-0,83	-1,19	-0,92
Puszczykowo	-8,42	-0,94	5,22	0,25
Buk	-0,63	-1,55	5,32	1,25
Czerwonak	-1,61	-0,99	2,98	0,43
Dopiewo	7,56	-0,27	23,40	-1,93
Kleszczewo	6,94	-1,08	29,72	-3,67
Komorniki	5,12	-2,01	3,73	-6,61
Kostrzyn	1,16	-0,21	16,64	2,44
Kórnik	5,02	-1,07	27,08	-3,12
Mosina	-0,74	-1,34	7,64	-2,24
Murowana Goślina	1,18	-0,52	5,38	1,47
Pobiedziska	0,05	-0,12	7,38	0,69
Rokietnica	6,33	-0,24	22,51	-5,04
Stęszew	-0,13	-0,08	3,95	0,77
Suchy Las	3,41	-0,42	10,61	-3,53
Swarzędz	3,36	-0,90	6,94	-1,20
Tarnowo Podgórne	3,78	-0,60	21,99	-1,52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dodatkowo, analizując przestrzenny rozkład średniego wskaźnika salda migracji w latach 2018-2022 w powiecie poznańskim i mieście Poznań, zauważyć można zależność pomiędzy ujemnym saldem migracji w Poznaniu, a dodatnim saldem w gminach powiatu poznańskiego. Zależność ta jest powiązana z zjawiskiem suburbanizacji. Zgodnie z trendem związanym z chęcią powrotu mieszkańców miast

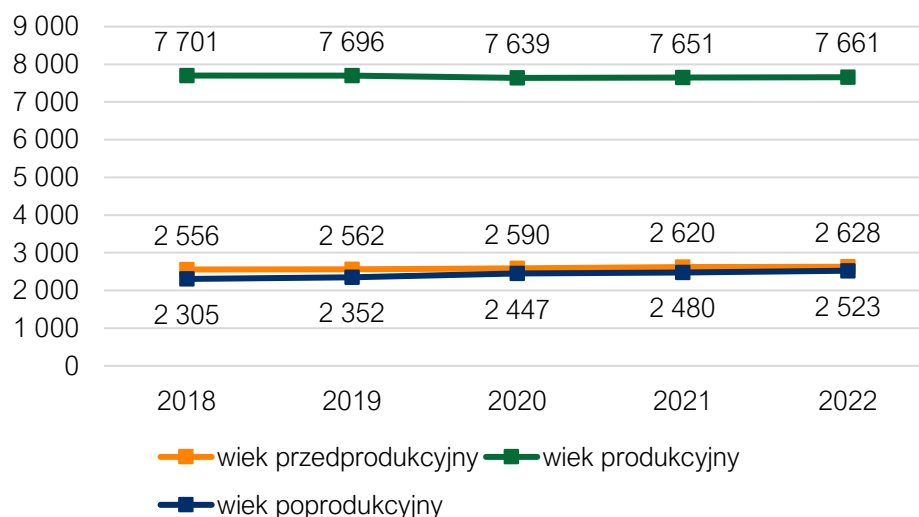
do wolniejszego trybu życia oraz kontaktu z naturą, mieszkańcy Poznania wyprowadzają się do pobliskich gmin wiejskich lub miejsko-wiejskich, będących jednocześnie stosunkowo blisko ich miejsc pracy, nauki dla dzieci oraz bogatej oferty usług. Największe dodatnie saldo migracji widoczne jest w Kórniku i Kleszczewie, a następnie wzdłuż zachodniej obwodnicy Poznania (Rokietnica, Tarnowo Podgórne, Dopiewo). Zauważa się, że na kierunek migracji wpływ ma czas dojazdu do centrum Poznania. W celu zwiększenia liczebności Gminy, należy zapewniać potencjalnym mieszkańcom zarówno spokojną okolice do życia na wsi, jak i dobrą infrastrukturę drogową oraz komunikację zbiorową.

Ryc. 26. Saldo migracji/1000 mieszkańców w gminach powiatu poznańskiego i Poznania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższy wykres przedstawia strukturę ludności w Gminie Buk w latach 2018-2022. W latach 2018-2020 zauważalny jest powolny, stopniowy spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym. W kolejnych latach wartość ta zaczęła wzrastać, jest to niezwykle istotny fakt, ze względu, że jest to grupa najbardziej pożądana z punktu widzenia rozwoju gospodarczego Gminy. Natomiast negatywnie z punktu widzenia gospodarczego, przedstawia się trend związany ze wzrostem udziału osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym wolniejszym wzroście osób w wieku przedprodukcyjnym.

Ryc. 27. Struktura ludności w Mieście i Gminie Buk w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując wskaźniki demograficzne dla Gminy Buk zaobserwować można postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w 2018 roku wynosił 21,60%, a w 2022 roku 25,50%. Dynamika wzrostu wskaźnika wyniosła więc 118% na przestrzeni 4 lat, co świadczy o stosunkowo szybkim tempie zmian w tym zakresie. Jest to wyższy wynik zarówno w porównaniu do województwa jak i powiatu. Wzrost udziału seniorów w ludności Gminy niesie za sobą negatywne skutki gospodarcze m.in. związane z obciążeniem systemu finansów publicznych poprzez wzrost kosztów opieki zdrowotnej w celu zapewnienia mieszkańcom dostępności do placówek zdrowotnych oraz brakiem zastępowalności pokoleń na rynku pracy (więcej osób przechodzi na emeryturę niż wkracza na rynek pracy). Warto jednak zaznaczyć, że seniorzy również stanowią istotną grupę społeczną, która coraz częściej angażuje się w życie społeczne i kulturalne Gminy, co wiąże się z potrzebą dostosowania usług i przestrzeni publicznych do tej grupy wiekowej.

Należy również zwrócić uwagę na udział ludności w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem. Osoby w tym wieku osiągają pewną stabilizację życiową i zawodową, jednocześnie podejmując decyzje co do miejsca zamieszkania i w wielu przypadkach założenia rodziny przez co stanowią główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego jednostki. Czym wyższa wartość tego wskaźnika tym pozytywniejszy wpływ na rozwój Gminy. Dynamika zmian w tym zakresie jest negatywna zarówno dla analizowanej Gminy, powiatu poznańskiego jak i województwa wielkopolskiego, co nie jest pożądanym zjawiskiem. W Gminie Buk w ciągu ostatnich czterech lat wskaźnik spadł o 1,59 pkt. procentowego.

Warto mieć na uwadze, że przedstawiona powyżej tendencja do starzenia się społeczeństwa oraz zmniejszenia się udziału osób w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności, w wymiarze długofalowym może przynieść negatywne skutki dla funkcjonowania Gminy (brak zastępowalności pokoleń na rynku pracy, spadek dochodów Gminy z tytułu udziału w PIT, odpływ wysoko wykwalifikowanej kadry

pracowniczej, spadek atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, zwiększone zapotrzebowanie na usługi społeczne skierowane do seniorów).

Tab. 13. Wskaźniki demograficzne dla Miasta i Gminy Buk w 2018 i 2022 roku na tle województwa wielkopolskiego i powiatu poznańskiego

JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)		
	2018	2022	dynamika	2018	2022	dynamika
Województwo wielkopolskie	15,02	13,24	88%	24,20	27,70	114%
Powiat poznański	14,56	12,28	84%	18,90	21,30	113%
Buk	15,12	13,53	89%	21,60	25,50	118%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z uwagi na widoczne stopniowe starzenie się społeczeństwa, sytuację demograficzną w Gminie można ocenić jako niekorzystną. Wpływ na taką ocenę ma również stale zwiększający się udział w strukturze demograficznej osób w wieku poprodukcyjnym, a spadek osób w wieku przedprodukcyjnym. Alarmujący jest również spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym. Warto mieć na uwadze, że konsekwencją przedstawionych wyżej tendencji będzie w przyszłości brak zastępowalności pokoleń na rynku pracy oraz spodziewany spadek dochodów Gminy z tytułu udziału w PIT, jak również zwiększone zapotrzebowanie na usługi społeczne skierowane do seniorów.

3.2. Kapitał społeczny

Przedszkola i żłobki

Na terenie Gminy Buk funkcjonują dwie placówki opieki nad dziećmi do lat 3. Mieszkańcy Gminy mają możliwość skorzystania z Bukowskiego Świadczenia Żłobkowego, który ma na celu częściowe pokrycie opłat za pobyt dziecka w niepublicznym żłobku. W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat istniejących placówek. Miejski Żłobek "Bukowianka" w Buku jest jedyną instytucją publiczną tego typu na terenie Gminy.

Tab. 14. Placówki opieki nad dziećmi do lat 3

Lp.	Nazwa placówki opieki nad dziećmi do lat 3	Liczba miejsc	Liczba zapisanych dzieci	Czy obiekt jest dostosowany do potrzeb dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki?	Godziny otwarcia
1.	Przedszkole i Żłobek „PLUSZAK”	65	65	TAK	6.30-17.00
2.	Miejski Żłobek "Bukowianka" w Buku	32	32	TAK	7.00-18.00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.empatia.mpips.gov.pl

W obrębie gminy znajduje się 7 placówek przedszkolnych. Najwięcej dzieci uczęszcza do Przedszkola im. Krasnala Hałabały w Buku, również tam jest stworzonych najwięcej grup. Godziny otwarcia w przedszkolach wahają się pomiędzy 6:00-6:45, natomiast godziny zamknięcia 16:00-17:00. Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych są otwarte jedynie w godzinach 8:00-13:00. Na terenie Gminy funkcjonuje jedno przedszkole niepubliczne, do którego uczęszczało 113 dzieci. Poniżej przedstawiono informacje na temat wszystkich placówek na terenie Gminy Buk.

Tab. 15. Przedszkola na terenie Miasta i Gminy Buk

Lp.	Nazwa przedszkola/oddziału przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
1.	Przedszkole im. Krasnala Hałabały w Buku	265	10	26,5	6.30-17.00
2.	Przedszkole w Niepruszewie w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Niepruszewie	33	2	16,5	6.45-16.15
3.	Przedszkole Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego A'Paulo w Buku	105	5	21	6.00-16.00
4.	Przedszkole nr 2 "Złoty Kogucik" w Niepruszewie	111	5	22,2	6.30 - 17.00
5.	Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej im. Dr Lecha Siudy w Szewcach	46	2	23	8.00-13.00
6.	Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej im. O. Ignacego Cieślaka w Dobieżynie	50	2	25	8.00-13.00
7.	Niepubliczne Przedszkole i Żłobek „PLUSZAK”	113	6	18,8	6.30-17.00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy.

Tabela poniżej przedstawia informacje na temat upowszechniania opieki przedszkolnej na terenie Gminy Buk. Z analizy danych wynika, że liczba dzieci z terenu Gminy korzystających z usług przedszkoli na terenie innych gmin (15 w 2022 r.) jest stosunkowo niewielka w porównaniu do dzieci z innych gmin korzystających z placówek na terenie Buku. Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym wzrasta rok do roku od 669,91 zł w 2018 roku do 1 044,23 zł w 2022 roku.

Tab. 16. Poziom upowszechniania edukacji przedszkolnej w Mieście i Gminie Buk w latach 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Udział dzieci objętych opieką przedszkolną (%)	96%	95%	95%	86%	84%
Liczba dzieci z terenu Gminy w przedszkolach na terenie innych gmin (os.)	12	12	9	14	15
Liczba dzieci z terenu innych gmin w przedszkolach na terenie Gminy (os.)	17	39	32	33	61

Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym (zł)	669,91	719,07	823,22	860,18	1 044,23
Wysokość miesięcznej dotacji na 1 dziecko w przedszkolu niepublicznym (zł)	502,44	539,30	617,41	645,14	783,17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy.

Szkoły podstawowe

Edukacja na poziomie szkół podstawowych jest jednym z istotniejszych zadań własnych Gminy, które długoterminowo wpływa na rozwój jednostki samorządowej. Wykształcona młodzież jest głównym motorem napędowym gospodarki po zakończeniu edukacji. Gmina Buk jest organem prowadzącym dla 4 placówek szkolnych:

- Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Bukowskich w Buku,
- Szkoła Podstawowa im. dr. Lecha Siudy w Szewcach,
- Szkoła Podstawowa im. O. Ignacego Cieślaka w Dobieżyźnie,
- Szkoła Podstawowa im. dr Wandy Błęńskiej w Niepruszewie.

Najwięcej uczniów w 2022 roku uczęszczało do Szkoły Podstawowej w Buku - było to 745 uczniów w 30 oddziałach (klasach), co oznacza, że średnia wielkość oddziału wynosiła 25 uczniów. Pozostałe szkoły znajdują się na terenach wiejskich Gminy. Największą z nich jest placówka w Niepruszewie (171 uczniów), następnie w Dobieżyźnie (150 uczniów), a najmniej liczna szkoła znajduje się w Szewcach (121 uczniów).

Tab. 17. Szkoły podstawowe na terenie Miasta i Gminy Buk

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli
1.	Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Bukowskich w Buku	745	30	24,83	75,44
2.	Szkoła Podstawowa im. dr. Lecha Siudy w Szewcach	121	8	15,13	28,73
3.	Szkoła Podstawowa im. O. Ignacego Cieślaka w Dobieżyźnie	150	8	18,75	28,6
4.	Szkoła Podstawowa im. dr Wandy Błęńskiej w Niepruszewie	171	9	19	33,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy.

Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Buk jest zróżnicowany. Szkoły różnią się m.in. liczbą sal lekcyjnych, dostępnością obiektów sportowych, liczbą projektorów multimedialnych, godzinami otwarcia świetlic. Największą bazą wyróżnia się szkoła w Buku, co jest jak najbardziej zrozumiałe, ponieważ jest to placówka na terenie miasta, do której uczęszcza najwięcej dzieci. Jedynie w szkole w Dobieżyźnie brakuje sali gimnastycznej, w pozostałych jednostkach takie obiekty są, a ich stan jest dobry. Gabinet pielęgniarki/stomatologa oraz monitoring znajduje się we wszystkich placówkach. W szkołach na terenie Gminy Buk nie funkcjonują klasy dwujęzyczne,

sportowe, integracyjne, a pracownia językowa znajduje się jedynie w szkole w Niepruszewie. Parking dla kadry oraz rodziców funkcjonuje jedynie przy jednej szkole na terenie Gminy (SP w Niepruszewie).

Tab. 18. Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Miasta i Gminy Buk w 2022 roku

Nazwa szkoły:	Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Bukowskich w Buku	Szkoła Podstawowa im. dr. Lecha Siudy w Szewcach	Szkoła Podstawowa im. O. Ignacego Cieślaka w Dobieżynie	Szkoła Podstawowa im. dr Wandy Błęńskiej w Niepruszewie
Liczba sal lekcyjnych (szt.)	40	11	10	9
Rodzaj i stan obiektów sportowych / sal gimnastycznych	sala gimnastyczna/dobry	sala gimnastyczna/dobry	brak	sala gimnastyczna/dobry
Pracownie językowe	NIE	NIE	NIE	TAK
Klasy dwujęzyczne / sportowe / integracyjne	NIE	NIE	NIE	NIE
Komputery do użytku uczniów (szt.)	87	23	25	32
Projektory multimedialne (szt.)	31	6	7	1
Kamery - monitoring szkolny	TAK	TAK	TAK	TAK
Szafki dla każdego ucznia	TAK	NIE	TAK	TAK
Świetlice (godziny otwarcia)	7.00-16.00	7.00-7.30; 11.30-15.00	7.00-9.00; 12.00-15.00	6.45-16.45
Parkingi dla kadry / rodziców	NIE	NIE	NIE	TAK
Gabinet pielęgniarstwa / stomatologiczny	TAK	TAK	TAK	TAK
Liczba stypendystów (os.)	0	0	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy.

Poniższa tabela przedstawia liczbę uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy Buk oraz uczących się na terenie innych jednostek na przestrzeni 4 lat. W liczbie uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy (łącznie z klasami „0”) obserwuje się tendencję rosnącą z wyłączeniem 2019 roku, gdzie liczba uczniów zmalała o 16 w stosunku do poprzedniego roku. Natomiast na przestrzeni czterech analizowanych lat suma uczniów wzrosła o 80. Liczba osób z terenu Gminy, uczęszczająca do szkół na terenie innych gmin na przestrzeni lat 2018-2022 była zmienna – od 190 osób w 2018 roku, poprzez 183 w 2019 roku do 218 w roku 2022.

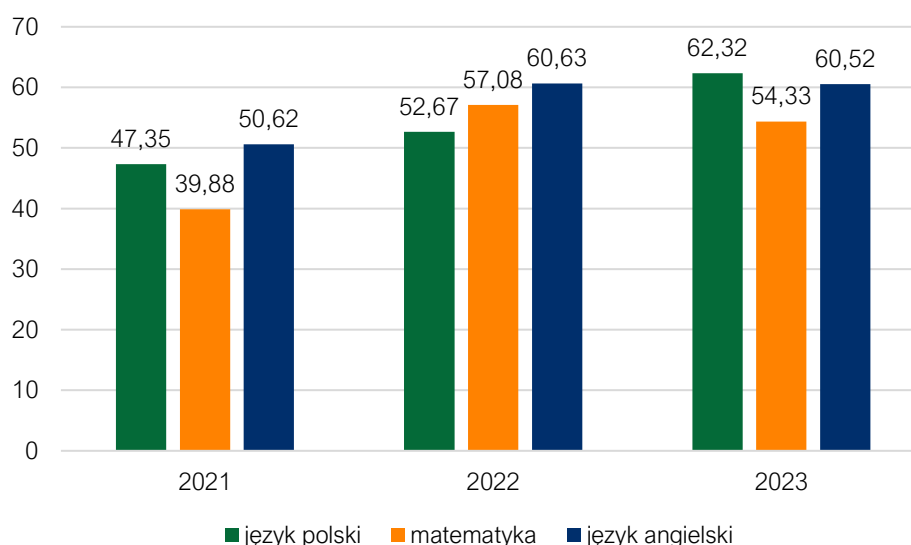
Tab. 19. Liczba uczniów zamieszkujących Miasto i Gminę Buk uczęszczająca do szkół podstawowych na terenie Gminy i poza nią

	2018	2019	2020	2021	2022
Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy wraz z klasami "0" (os.)	1126	1110	1132	1157	1206
Liczba uczniów z terenu Gminy, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin (os.)	190	192	183	215	218

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy.

Badanie postępów edukacyjnych i osiągnięć uczniów może przybierać różne formy. Najczęściej są to sprawdziany wewnętrzne i zewnętrzne oraz konkursy przedmiotowe. Średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty umożliwiają porównać poziom w szkołach podstawowych pomiędzy różnymi placówkami na terenie Gminy, powiatu oraz województwa.

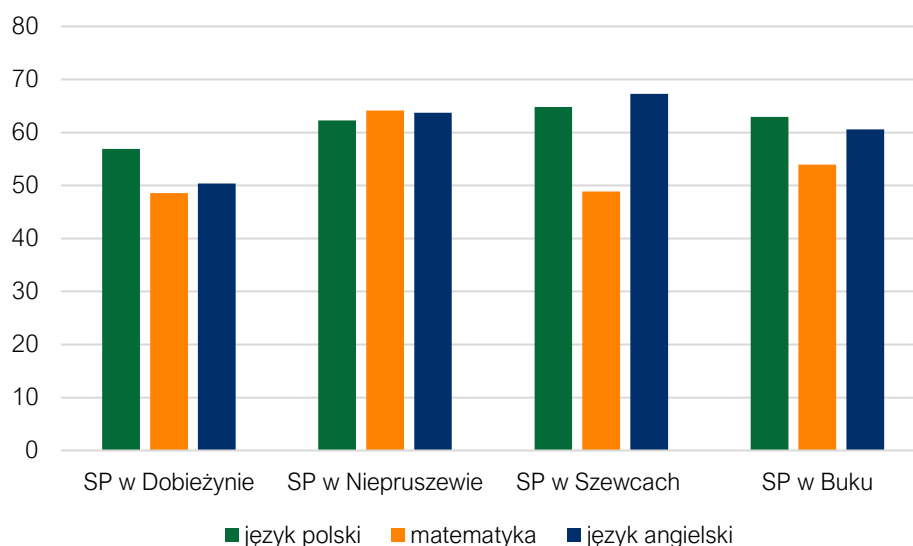
W Gminie Buk średnie wyniki egzaminów w latach 2021-2023 nie charakteryzują się stałą tendencją w zakresie przedmiotów, z którymi uczniowie mieli największe problemy. Choć dostrzec można, że w 2 z 3 analizowanych lat najgorsze wyniki osiągnięto z matematyki, a najlepsze z języka angielskiego. W porównaniu z rokiem 2021 wyniki w kolejnych latach zauważalnie wzrosły.

Ryc. 28. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Mieście i Gminie Buk w latach 2021-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE.

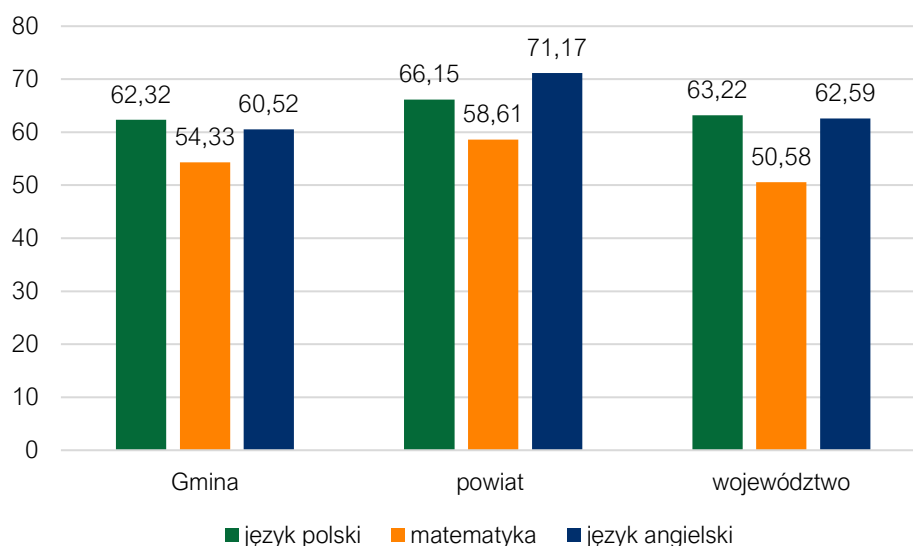
W 2023 roku najwyższy średni wynik z egzaminów z języka polskiego oraz języka angielskiego osiągnęli uczniowie z SP w Szewcach, natomiast z matematyki uczniowie w Niepruszewie. Najniższe średnie wyniki z wszystkich przedmiotów osiągnęła szkoła w Dobieżynie. Rozkład poszczególnych szkół i średnich wyników przedstawiono na poniższym wykresie.

Ryc. 29. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w szkołach w Mieście i Gminie Buk w 2023 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE 2023.

Porównując średnie wyniki egzaminu ósmoklasistów w 2023 roku wśród uczniów Gminy Buk, powiatu poznańskiego i województwa wielkopolskiego, zauważa się, że w przypadku wszystkich analizowanych przedmiotów, średnia gminna w porównaniu do wyników z powiatem wypada gorzej, podobnie jak z wynikami w województwie (z wyjątkiem matematyki). Jednakże wartości większości średnich wszystkich przedmiotów w analizowanych jednostkach jest do siebie zbliżona i różnice pomiędzy nimi nie są znaczne.

Ryc. 30. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Mieście i Gminie Buk w 2023 roku na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE 2023.

Analizując wydatki ogółem z budżetu Gminy Buk w latach 2017-2022 w dziale oświata i wychowanie, zauważa się tendencję wzrostową, co wiąże się m.in. z rosnącymi kosztami wynagrodzeń oraz utrzymaniem obiektów szkolnych i przedszkolnych.

Wyjątkiem był rok 2019 rok. W roku 2017 wydatki wynosiły około 18,2 mln zł, natomiast w roku 2022 już ponad 26,0 mln zł. W porównywalnym tempie rosła subwencja oświatowa, wynosząca w 2017 roku - 9,6 mln zł, a w 2022 roku – 13, 3 mln zł. Jak widać wydatki wzrosły o 43 %, natomiast subwencja o 39%. Stopień pokrycia koniecznych wydatków subwencją w analizowanym okresie był różny. W latach 2017-2018 pokrycie zmalało, następnie w 2021 roku wzrosło do 61% niestety w 2022 roku spadło aż o 12 punktów procentowych, co wiązało się ze zwiększaniem wydatków własnych z budżetu Gminy w tym dziale.

Tab. 20. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Mieście i Gminie Buk w latach 2017-2022 (tys. zł)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
WYDATKI OGÓŁEM	18 169,7	19 549,2	19 367,0	19 590,2	22 394,2	26 044,8
Wydatki bieżące, w tym:	17 981,9	19 037,4	19 196,5	19 590,2	22 394,2	25 977,6
<i>Wynagrodzenia i pochodne</i>	<i>12 257,3</i>	<i>12 023,7</i>	<i>13 605,0</i>	<i>14 040,8</i>	<i>15 405,6</i>	<i>16 972,6</i>
<i>Pozostałe wydatki bieżące</i>	<i>5 724,6</i>	<i>7 013,7</i>	<i>5 591,5</i>	<i>5 549,4</i>	<i>6 988,6</i>	<i>9 004,9</i>
Wydatki majątkowe	187,8	511,8	170,5	0,00	0,00	67,2
SUBWENCJA OŚWIATOWA	9 624,4	9 683,6	10 744,8	11 440,7	13 554,8	12 696,6
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	8 545,3	9 865,6	8 622,2	8 149,5	8 839,4	13 348,1
Stopień pokrycia	53%	50%	55%	58%	61%	49%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy.

Na terenie Gminy Buk funkcjonuje również Branżowa Szkoła I Stopnia w Buku przy ul. Dworcowej 44. Placówka funkcjonuje jako samodzielna jednostka oświatowa. Od 1 stycznia 1998 r. organem prowadzącym jest Miasto i Gmina Buk. Obecnie można podjąć się nauki w następujących zawodach: blacharz samochodowy, cukiernik, elektromechanik pojazdów samochodowych, elektryk, fotograf, fryzjer, kamieniarz, kelner, kucharz, lakiernik samochodowy, magazynier-logistyk, mechanik-monter maszyn i urządzeń, mechanik pojazdów samochodowych, mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych, mechatronik, monter sieci i instalacji sanitarnych, murarz-tylnkarz, ogrodnik, operator obrabiarek skrawających, piekarz, pracownik obsługi hotelowej, rolnik, sprzedawca, stolarz, ślusarz, tapicer. Nauka prowadzona jest w systemie zmianowym: tydzień nauka w szkole oraz tydzień praktyka zawodowa.

Kultura i sport

Na terenie Miasta i Gminy Buk działalność kulturalną głównie prowadzą dwie instytucje kultury jakimi są: Biblioteka i Kino Miasta i Gminy Buk oraz Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury.

Biblioteka i Kino Miasta Buk realizuje swoje zadania w różnych następujących płaszczyznach. Biblioteka Publiczna prowadzi wypożyczalnię dla dorosłych, oddział dziecięcy, czytelnię oraz 4 filie biblioteczne:

- Filia biblioteczna w Niepruszewie,
- Filia biblioteczna w Dobieżynie,

- Filia biblioteczna w Szewcach,
- Filia Biblioteczna w Dakowych Suchych.

Biblioteka jest organizatorem różnego typu imprez od spotkań z autorami książek, przez warsztaty po koncerty. Bierze również udział w projekcie Instytutu Książki i Bibliotek Wojewódzkich poprzez prowadzenie Dyskusyjnych Klubów Książki.

Kino Wielkopolanin, które należy do Stowarzyszenia Kin Studyjnych zrzeszających kina z całej Polski oprócz stałych seansów filmowych prowadzonych według repertuaru, organizuje również wydarzenia społeczne i artystyczne. Sala kinowa bywa również wynajmowana jednostkom organizacyjnym oraz podmiotom zewnętrznym.

Istotnym miejscem na mapie kulturalnej Gminy jest również Izba Muzealna Ziemi Bukowskiej (wchodząca w skład Biblioteki Publicznej) – gdzie gromadzone są pamiątki związane z historią Buku. Ekspozycja składa się z m.in. zabytków archeologicznych, sztandarów, miniatur budynków, zdjęcia oraz archiwalia.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury (MGOK) zgodnie ze swoim statutem stara się tworzyć bukowskie zagłębienie kultury, inspirować, rozwijać pasje i talenty mieszkańców, w tym przede wszystkim dzieci i młodzieży. Niesłabnącą misją MGOK jest ukulturalnianie mieszkańców poprzez prezentowanie różnych gatunków sztuki, zachęcanie do ich uprawiania poprzez organizację pracowni tematycznych, udział w warsztatach i wydarzeniach. W całorocznej ofercie znaleźć można kilkanaście propozycji zajęć tematycznych dla dzieci i młodzieży, które odbywają się raz lub dwa razy w tygodniu: rytmika, zajęcia wokalne, taneczne, plastyczne, kreatywne, techniczne (robotyka), nauki programowania, baletowe czy perkusja. Organizowanych jest także wiele mniejszych i większych wydarzeń kulturalnych, stacjonarnych i plenerowych – koncertów, przedstawień teatralnych, festynów, organizowanych samodzielnie lub w partnerstwie z UMiG Buk.

Przykładem wydarzeń tworzonych razem z Urzędem Miasta i Gminy Buk są: Koncerty Noworoczne, Dni Gminy Buk, Dożynki Gminne, przedświąteczne spotkanie opłatkowe na bukowskim Rynku, okołoświąteczne miasteczko św. Mikołaja. Natomiast wydarzeniami autorskimi MGOK są: Festiwal Muzyki Kameralnej im. ks. dra Józefa Surzyńskiego, Koncert Nadziei, Kulturalne czwartki, Spacer z kulturą. W szczególności w sezonie letnim prowadzone są aktywności na świeżym powietrzu, jak np. joga dla dorosłych, rytmika pod chmurką dla dzieci, ju-jitsu, zabawy edukacyjne dla dzieci najmłodszych, warsztaty tematyczne oraz plenery plastyczne dla dzieci i seniorów. Na okres ferii zimowych oraz wakacji letnich tworzone są specjalne programy. Ich oferta skierowana jest przede wszystkim, choć nie tylko, do dzieci i młodzieży. Ci pierwsi za symboliczną opłatą korzystać mogą z licznych, tygodniowych warsztatów tematycznych – kreatywnych, plastycznych, wokalnych, nauki gry na instrumentach, robotyki oraz jednodniowych wycieczek autokarowych. Od kilku sezonów podczas wakacji zapraszani są także seniorzy.

MGOK wspiera również przeróżne gminne organizacje m.in. KGW czy rady sołeckie w organizacji festynów sołeckich, pikników rodzinnych, letnich warsztatów dla

miejscowych dzieciaków, co roku angażuje się w organizację festynu świętojańskiego „Wianki” nad Jeziorem Niepruszewskim czy imprezy „Holly – święto kolorów”. Współpracują również z gminnymi stowarzyszeniami takimi jak: Amazonki, Młodzieżowa Szkoła Wędkarska, Bukowska Orkiestra Dęta, Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza OSP Buk, Ośrodek ZHP Buk, PTTK Oddział Buk, Bukowskie Mamy.

Zespół MGOK angażuje się również w zbiórki charytatywne, spotkania integracyjne. Przykładem takiego działania jest organizacja finału WOŚP czy też zorganizowana nauka języka polskiego dla Ukraińców, ukraińskiego dla Polaków.

Budynek Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury wymaga generalnej przebudowy. Korzystając z dostępnych programów grantowych w ostatnich latach udało się przeprowadzić drobne remonty; wyremontowane zostały dwa pomieszczenia piwniczne, w których powstały dwa studia muzyczne, pozwalające na próby wokalne i instrumentalne. Również dzięki dofinansowaniom udało się zdobyć środki na „Dokumentację techniczną dotyczącą przebudowy ośrodka kultury”, zakupić parkowe leżaki, donice, stojaki.

Pod przewodnictwem MGOK działa Zespół Folklorystyczny „Złote Kłosa”, Zespół Kameralny „Amici Canti”, kapela podwórkowa „Junki z Buku” oraz Studio Piosenki i Ognisko Muzyczne.

Ponadto na terenie Gminy organizowane są takie wydarzenia jak: Europejskie Noce Muzeów – prowadzone przez funkcjonującą na terenie Gminy Izbę Muzealną Ziemi Bukowskiej. Od lat organizowany jest Przystanek Buk przy współpracy Biblioteki Publicznej w Buku oraz Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Przy okazji różnych imprez lokalnych można zobaczyć występy miejscowych zespołów. Na stronie internetowej Miasta i Gminy funkcjonuje kalendarz, przedstawiający wszystkie cykliczne wydarzenia, odbywające się na jej terenie.

Ośrodek Sportu i rekreacji w Buku odpowiada za wiele obiektów sportowych na terenie Miasta i Gminy, a także organizację wydarzeń oraz zajęć. Przykładem wydarzenia sportowego, wyróżniającym Gminę jest Dogtrekking Cieśle, Kalwy, Niepruszewo. Jest to bieg na orientację w towarzystwie psa. Często uczestnicy tego biegu biorą pod opiekę psy z miejskiego schroniska. Wydarzeniem integrującym różne grupy wiekowe jest rajd rowerowy. Organizacji zajęć sportowych sprzyja istniejąca infrastruktura na terenie Gminy:

- Hala Sportowa OSiR w Buku ul. Szarych Szeregów 10:
  - nieodpłatne udostępnianie obiektów sportowych na rzecz szkół, stowarzyszeń sportowych i organizacji społecznych,
  - odpłatne udostępnianie niektórych obiektów na potrzeby zakładów pracy, zorganizowanych grup rekreacyjnych i osób indywidualnych, przy czym pierwszeństwo mają mieszkańcy Gminy Buk,
  - organizowanie lub współorganizowanie zawodów i turniejów w różnych dyscyplinach sportu,
  - organizowanie rajdów rowerowych, pieszych a także biegów masowych,

- organizowanie festynów sportowo-rekreacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- organizowanie zajęć dla dzieci i młodzieży w czasie wakacji letnich,
- organizowanie codziennych zajęć sportowo-rekreacyjnych w czasie ferii zimowych,
- współorganizowanie festynów i imprez kulturalnych,
- Stadion Miejski w Buku ul. Sportowa 14:
  - treningi klubów sportowych,
  - wydarzenia kulturalne,
  - zawody sportowe,
  - bezpłatne zajęcia lekkoatletyczne,
- Stadion w Niepruszewie:
  - trening i mecze ligowe NKS Niepruszewo,
  - cykliczne wynajęcia boiska sztucznego,
  - program Lokalny Animator Sportu w miesiącach marzec-listopad,
- Boisko w Otuszu:
  - zawody strażackie,
  - biegi we współpracy z Bukowskim Klubem Biegacza,
  - imprezy cykliczne organizowane przez Sołectwo Otusz,
- Boisko w Szewcach:
  - bieżące aktywności mieszkańców,
  - spotkania mieszkańców,
- Orlik w Dobieżynie:
  - turnieje piłki nożnej w okresie wiosenno-letnim,
  - cykliczne wynajęcia boiska sztucznego - bezpłatnie dla grup zorganizowanych (mieszkańców),
  - program Lokalny Animator Sportu w miesiącach marzec-listopad.

W miejscowości Niepruszewo znajduje się ośrodek wypoczynkowy, w którego skład wchodzi strzeżone kąpieliska działające w sezonie letnim oraz przystań dla sprzętu pływającego. Infrastrukturę kąpieliska uzupełnia plac zabaw, siłownia zewnętrzna, boisko do siatkówki oraz stoły do gry w ping ponga. Natomiast w ofercie przystani znajduje się wynajem sprzętu pływającego. W pobliżu tych obiektów zlokalizowane są punkty gastronomiczne oraz sklepy.

„Przystanek Buk” jest pierwszym produktem turystycznym, w ramach którego organizowany jest spacer z przewodnikiem, warsztaty oraz stworzono grę terenową, podczas której celem jest odnalezienie skarbu. Zachęca się do skorzystania z lokalnej oferty gastronomicznej oraz zakupu znaczków turystycznych.

Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 Ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych gminy.

Za bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Buk odpowiada 17 funkcjonariuszy z Komisariatu Policji w Buku znajdującego się przy ul. kpt. Wegnera 14. Komisariat jednak nie działa całodobowo i w przypadku z trudnością nawiązania kontaktu, należy

skontaktować się z Komendą Miejską Policji w Poznaniu. Gmina podzielona jest na 3 rejony, co oznacza, że ma tyle samo dzielnicowych (rejon 800M i 801M – miasto Buk, rejon 802W – obszar wiejski). Wśród najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa na terenie Gminy wymienić można oszustwa, kradzieże, wyłudzenia internetowe na tzw. „wnuczka” oraz narkotyki.

Na terenie Gminy Buku funkcjonuje monitoring w granicach miasta Buk oraz w Niepruszewie, obejmując przystań i plażę OSiR. Obsługa urządzeń należy do Urzędu Miasta i Gminy. Lokalizacja kamer w wybranych punktach wynikała z potrzeb związanych z dużym natężeniem ruchu drogowego oraz możliwością zaistnienia w tych miejscach wykroczeń lub przestępstw. Umieszczenie ich poparto konsultacjami z Policją oraz postulatami mieszkańców.

Ochroną przeciwpożarową i przeciwpowodziową na terenie Gminy zajmują się jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, których jest 6. Spośród wszystkich OSP, dwie jednostki ujęte są w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym: OSP Buk oraz OSP Niepruszewo. Dane dotyczące jednostek OSP funkcjonujących w Gminie Buk wraz z ich lokalizacją przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 21. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Miasta i Gminy Buk

Nazwa jednostki	Lokalizacja	Ujęcie w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (tak/nie)
Ochotnicza Straż Pożarna w Buku	Buk ul. Grodziska 13	Tak
Ochotnicza Straż Pożarna w Niepruszewie	Niepruszewo ul. Starowiejska 15	Tak
Ochotnicza Straż Pożarna w Dakowach Suchych	Dakowy Suche ul. Bukowska 5	Nie
Ochotnicza Straż Pożarna w Dobieżynie	Dobieżyn ul. Powstańców Wlkp. 1	Nie
Ochotnicza Straż Pożarna w Otuszu	Otusz 31	Nie
Ochotnicza Straż Pożarna w Szewcach	Szewce ul. Bukowska 143	Nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy.

Otoczenie wewnętrzne Gminy

Na terenie Gminy Buk działalność prowadzą organizacje pozarządowe. Według danych gminnych na jej obszarze działa 20 podmiotów będących stowarzyszeniami lub innymi organizacjami społecznymi (w tym Ochotnicze Straże Pożarne). Są to:

- Lokalna Grupa Działania “ŻRÓDŁO” (Buk),
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów (Buk),
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów (Niepruszewo),
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów (Dobieżyn),
- Związek Harcerstwa Polskiego Ośrodek Buk (Buk),
- Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых – Sekcja Buk (Buk),
- Bukowskie Towarzystwo “Amazonki” (Buk),
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze – Oddział w Buku (Buk),

- Polski Związek Łowiecki – Koło Łowieckie nr 8 “Szarak” w Otuszu,
- Parafialny Zespół “Caritas” Buk,
- Koło Rzemiosła Bukowskiego (Buk),
- Koło Pszczelarzy (Buk),
- Stowarzyszenie “Przyjaciół Przedszkola Krasnała Hałabały” (Buk),
- Gminny Związek Rolników Kótek i Organizacji Rolniczych w Buku,
- Młodzieżowa Szkoła Wędkarska Buk,
- Stowarzyszenie Bukowski Klub Biegacza (Buk),
- PZW Okręg w Poznaniu, Koło BASZTA 02 Buk,
- Stowarzyszenie Bukowskie Mamy (Buk),
- Stowarzyszenie My! Wolna Gmina Buk (Buk),
- OSP Buk,
- OSP Szewce,
- OSP Dakowy Suche,
- OSP Dobieżyn,
- OSP Otusz,
- OSP Niepruszewo,
- Bukowska Orkiestra Dęta przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Buku.

Dodatkowo, na terenie Gminy Buk aktywnie działa 9 Kół Gospodyń Wiejskich, które mają swój wkład w kultywowanie lokalnej tradycji, a także aktywizację i integrację mieszkańców (Wielka Wieś, Niepruszewo, Żegowo, Otusz, Dakowy Suche, Sznyfin – Dobra, Dobieżyn, Szewce, Kalwy). Funkcjonuje również 9 Kótek Rolniczych (Kalwy, Niepruszewo, Otusz, Dakowy Suche, Dobieżyn, Szewce, Buk – Wielka Wieś, Żegowo – Wysoczka – Wygoda, Pawłówko – Wiktorowo). Liczba istniejących klubów sportowych także wynosi 9 (UKS Bukowia, UKS Spartakus, MKS Partia Buk, NKS Niepruszewo, UKS SKRA Wielkopolska, MA Same Kozaki, Akademia Judo, Klub Karate Empi, Junek Boks).

Gmina Buk według ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2023 r. poz. 571) realizuje współpracę z organizacjami pozarządowymi. Działania ze strony organizacji pozarządowych sprzyjają aktywizacji społeczności lokalnej, kształtowaniu postaw patriotycznych oraz zwiększenia poczucia odpowiedzialności za swoje otoczenie, podtrzymywanie tradycji, rozwój kultury i sztuki. Mają one na celu uzupełnienie działań Gminy w zakresie nie objętym przez struktury samorządowe, np. poprzez stwarzanie możliwości do aktywnego wypoczynku. W 2023 roku Gmina ogłosiła otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań publicznych w zakresie:

- podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowych, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- ochrony i promocji zdrowia,
- turystyki i krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu,
- kultury, sztuki, oświaty i edukacji, ochrony dóbr kultury i tradycji oraz dziedzictwa kulturowego i historycznego.

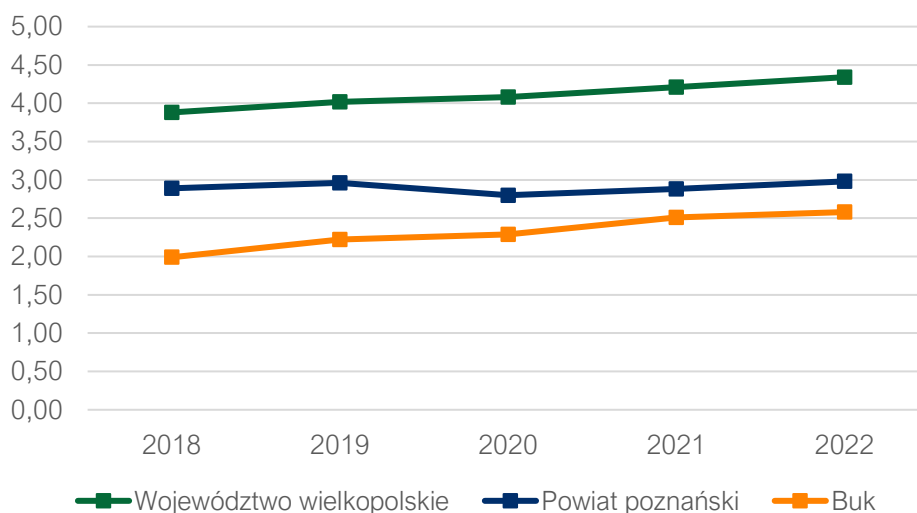
Dofinansowanie otrzymało 9 organizacji pozarządowych na realizację 12 projektów pożytku publicznego. Na ten cel przeznaczono prawie 200 tys. zł.

Tab. 22. Wsparcie finansowe organizacji pozarządowych w 2023 r.

Podmiot otrzymujący dotację	Nazwa zadania	Kwota dotacji
Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerstwa SKAUT	organizacja cyklu imprez kulturalnych	20 000
	kolonia i obóz pod namiotami	17 500
	organizacja i realizacja imprez patriotycznych z okazji świąt narodowych	5 000
Ochotnicza Straż Pożarna w Buku	prowadzenie Orkiestry Dętej OSP Miasta i Gminy Buk	36 000
Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Oddziału w Buku	Bukowskie zabytki zapraszają	10 720
	cykl imprez turystycznych PTTK w Mieście i Gminie Buk	22 000
Bukowskie Towarzystwo AMAZONKI	organizacja szkoleń, zajęć rehabilitacyjnych i psychologicznych dla osób po mastektomii w 2023	25 000
Młodzieżowa Szkołka Wędkarska w Buku	szkolenia wędkarskie młodzieży	21 500
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Rejonowy w Buku	Aktywny Senior w Buku	14 000
Stowarzyszenie Bukowski Klub Biegacza	9. Otuski Bieg Przełajowy 11.Przełaj Parafialny im. bł. Rafała Chylińskiego	9 500
Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a'Paulo	Pasjonaci Kaszub	8 500
Liga Obrony Kraju, Biuro Zarządu Wojewódzkiego w Poznaniu	organizacja imprez strzeleckich w Gminie Buk	8 500

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta Gminy.

Poniższy wykres przedstawia wskaźnik obrazujący liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w latach 2018-2022. Wartość wskaźnika w analizowanym okresie cały czas rosła od 1,99 w 2018 roku do 2,58 w 2022. Wskaźnik dla Gminy Buk jest niższy niż dla powiatu poznańskiego czy województwa wielkopolskiego. W przypadku porównania z województwem różnice w wartościach są znaczne, jednak warto zauważyć, że w przypadku powiatu różnica pomiędzy wskaźnikami zmniejsza się. W 2022 roku w powiecie poznańskim zarejestrowanych było 2,98 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców, natomiast dla województwa wskaźnik wynosił 4,34. Należy mieć na uwadze, że wysoka wartość wskaźnika nie zawsze obrazuje aktywność społeczną w zakresie organizacji pozarządowych – wszystko zależy od realnego zaangażowania w aktywizację lokalnej społeczności.

Ryc. 31. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Mieście i Gminie Buk na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Otoczenie zewnętrzne Gminy

Gmina Buk jest członkiem 8 związków i stowarzyszeń międzygminnych. Są to:

- **Lokalna Grupa Działania „Źródło”** – powołane do życia w 2009 roku z inicjatywy Gmin Buk, Dopiewo i Stęszew. Od 2010 roku działalność polegała na współpracy ze społecznością lokalną dążąc do realizacji celów określonych w lokalnej strategii rozwoju,
- **Stowarzyszenie „Metropolia Poznań”** – należą do niego gminy i powiaty aglomeracji poznańskiej, tj.: Miasto Poznań, powiat poznański, gminy powiatu poznańskiego, Śrem, Szamotuły i Skoki. Jego głównym celem jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego Metropolii oraz współpracy gmin i powiatów w tym zakresie,
- **Związek Międzygminny "Centrum Zagospodarowania Odpadów – „SELEKT”** – jego zadaniem jest wspólne wykonywanie zadań publicznych w zakresie tworzenia warunków niezbędnych do utrzymania porządku i czystości na terenach gmin do niego należących,
- **PLOT - Poznańska Lokalna Organizacja Turystyczna**- została założona w 2003 roku z inicjatywy Miasta Poznania, samorządów aglomeracji poznańskiej oraz najważniejszych poznańskich instytucji i przedsiębiorstw, związanych z turystyką. Aktualnie Stowarzyszenie liczy blisko 70 członków. Głównym celem organizacji jest wspieranie rozwoju rynku turystycznego i promocja Poznania oraz aglomeracji poznańskiej jako miejsca atrakcyjnego turystycznie oraz w tym regionie,
- **Związek Powiatowo-Gminny „Wielkopolski Transport Regionalny”** – został utworzony przez 23 Uczestników: Miasto Poznań oraz Powiaty: Grodziski, Kościański, Nowotomyski, Obornicki i Poznański oraz Gminy: Buk, Czempień, Dopiewo, Duszniki, Grodzisk Wielkopolski, Kórnik, Kuślin, Miedzichowo, Międzychód, Mosinę, Oborniki, Rogoźno, Stęszew, Suchy Las, Śmigiel, Śrem i Tarnowo Podgórne. Jego celem jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców gmin należących do Związku w zakresie publicznego transportu zbiorowego

w powiatowo-gminnych przewozach pasażerskich. Zadanie realizowane jest poprzez Operatora, którym jest Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Poznań S.A.,

- **Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych (WOKiSS)** – i stowarzyszenie powstało w czerwcu 1990 r. Jest najstarszym oraz największym stowarzyszeniem samorządów w Polsce. Aktualnie zrzesza 276 jednostek lokalnych: 246 gmin z terenu województw: wielkopolskiego, lubuskiego, dolnośląskiego, łódzkiego i zachodniopomorskiego oraz 30 wielkopolskich powiatów. Jego celem jest wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz również pomoc w podnoszeniu efektywności jednostek samorządu terytorialnego w realizacji zadań publicznych, w szczególności poprzez działania edukacyjno-doradcze oraz informacyjno-wydawnicze, wsparcie we wdrażaniu nowoczesnych narzędzi zarządzania oraz nowoczesnych rozwiązań informatycznych wspomagających zarządzanie,
- **Wielkopolski Bank Żywności** – jest to Organizacja działająca od 1 października 1996 r. Jej celem jest zmniejszanie obszarów niedożywienia oraz przeciwdziałanie marnotrawieniu żywności. Kieruje się zasadą non-profit – działalność bez zysku. Bezpłatnie pozyskuje nadwyżki żywności i je rozdziela.
- **Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski** – funkcjonuje na rzecz integracji poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego od 1991 r. Stanowi jedną z największych regionalnych organizacji jednostek samorządu terytorialnego Rzeczypospolitej Polskiej. Obecnie skupia 124 gminy i 14 powiatów z terenu Wielkopolski.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Opieka zdrowotna dla mieszkańców Gminy Buk realizowana jest poprzez trzy przychodnie lekarskie w Buku.

Przychodnia lekarska Almed o charakterze publicznym znajduje się przy ul. Mury 6. Na terenie przychodni przyjmują lekarze rodzinni oraz specjaliści w ramach NFZ. Rozwijana jest również współpraca ze specjalistami przyjmującymi prywatnie. Almed działa z Ośrodkiem Pielęgniarskim Melius, realizując umowę z NFZ udziela świadczeń: pielęgnacyjnych, leczniczych, diagnostycznych, rehabilitacyjnych oraz w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki chorób.

Przychodnia Lekarza Rodzinnego Vigilax znajduje się przy ul. Kościuszki 5 w Buku. Świadczy usługi NFZ w ramach podstawowej opieki zdrowotnej: lekarze, pielęgniarki, położne oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej: chirurg, reumatolog. W ramach prywatnych gabinetów specjalistycznych współpracuje z: urologiem, diabetologiem, endokrynologiem, ginekologiem.

Centrum Medyczne Vilax jest Niepublicznym Specjalistycznym Zakładem Opieki Zdrowotnej przy ul. Przykop 10 w Buku. Oferuje podstawową oraz specjalistyczną opiekę medyczną z zakresu: okulistyki, endokrynologii, dermatologii, ortopedii, laryngologii, pulmonologii oraz chirurgii naczyniowej w ramach wizyt komercyjnych oraz w ramach NFZ (ubezpieczenia zdrowotnego).

Dodatkowo na terenie Gminy prowadzona jest prywatna praktyka lekarska oraz stomatologiczna.

Na terenie Gminy zlokalizowana jest Podstacja Pogotowia Ratunkowego przy ul. Jana Pawła II.

Gmina Buk realizuje programy profilaktyczne takie jak:

- Program polityki zdrowotnej z zakresu profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV),
- Projekt profilaktyczno-edukacyjny pn. „Zdrowy Senior”,
- Ogólnopolski program profilaktyki czerniaka,
- Bezpłatne świadczenia opieki zdrowotnej z zakresu rehabilitacji po przebyciu COVID-19 w trybie ambulatoryjnym dla mieszkańców Miasta i Gminy Buk w ramach „PAKIETU dla ozdrowieńców”,
- Program wieloletni „Senior+”.

Główną jednostką odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem w Gminie Buk jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Buku z siedzibą przy ul. Ratuszowej 1. Głównym celem pomocy społecznej jest pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości. W zakres jego działań wchodzi:

- Przyznawanie i wypłacanie świadczeń, które są regulowane ustawą,
- Aktywizacja społeczności lokalnej do zaspokajania niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- Analiza i ocena zjawisk, które wykazują potrzebę pomocy społecznej,
- Działalność zawodowa, która ma na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczności.

W ramach Ośrodka Pomocy Społecznej w Buku działa Dom Dziennego Pobytu dla seniorów „Pogodna Jesień” w Buku przy ul. Mury 28. Jego celem jest poprawa jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych poprzez przeciwdziałanie poczuciu osamotnienia i izolacji społecznej. Umożliwia spędzanie wolnego czasu w gronie rówieśników, dając jednocześnie możliwość wykazania się swoimi zdolnościami i umiejętnościami. Prowadzone zajęcia mają na celu zwiększenie aktywności fizycznej i umysłowej osób starszych. W 2022 roku oferowano uczestnikom: rehabilitację ruchową, ćwiczenia muzyczne, rehabilitację, masaż manualny, terapię zajęciową, szydełkowanie, pracę okazjonalną – wykonywanie stroików itp., pomoc w załatwianiu spraw socjalno-bytowych. Placówka pozwala zaspokoić potrzeby rekreacyjne, towarzyskie i kulturowe. Organizuje się różnego typu wydarzenia oraz imprezy okolicznościowe.

W Dobieżynie potrzeby osób starszych w zakresie integracji i aktywizacji społecznej oraz kultury, zaspokajają Klub Senior+.

Dodatkowo, w strukturze OPS w Buku znajduje się Świetlica Środowiskowa „Strefa Wyobraźni”, zlokalizowana przy ul. Wagnera 10 w Buku. Zapewnia dzieciom

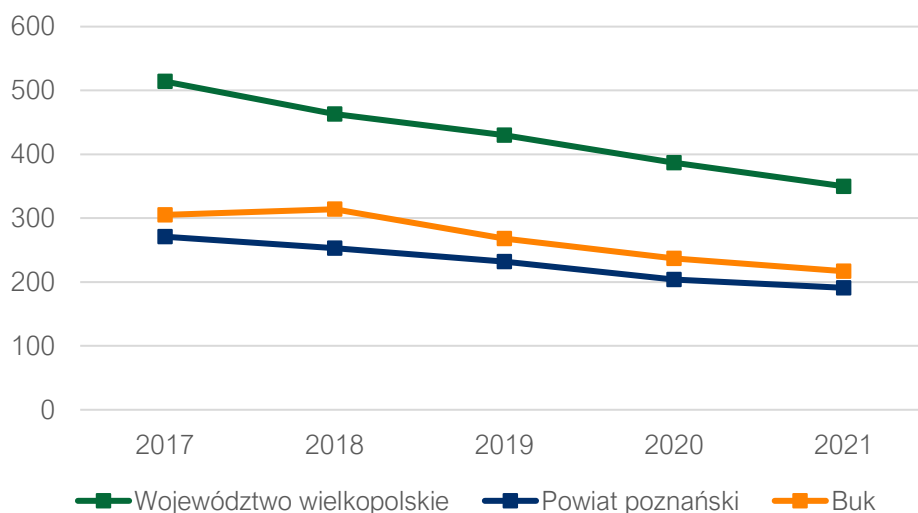
i młodzieży organizację czasu wolnego w sposób bezpieczny i kreatywny. Oferuje wiele aktywności w tygodniowym rozkładzie zajęć, np. „kulinarne wtorki” lub czwartki z LEGO, które promują umiejętności programowania z wykorzystaniem klocków.

Pozostałymi instytucjami w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie Gminy Buk są:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- placówki oświatowe,
- ośrodki zdrowia,
- Punkt Konsultacyjno-Informacyjny,
- Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- organizacje pozarządowe, biblioteka, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

Jednym z istotniejszych dokumentów w zakresie polityki społecznej na terenie Gminy jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Buk do roku 2025, która jako cel strategiczny określa „Zapewnienie stabilności w sprawach socjalnych mieszkańców Gminy Buk, poprzez zaspokojenie ich potrzeb, poprawę działania systemu polityki socjalnej oraz tworzenie warunków do rozwoju wspólnoty lokalnej”. Spełnienie celu ma się odbywać poprzez stały monitoring oraz rozpoznawanie problemów społecznych, a następnie podejmowanie działań interwencyjnych w celu ich rozwiązania.

Aby móc porównać udział mieszkańców będących beneficjentami pomocy społecznej z innymi jednostkami samorządowymi, zastosowano wskaźnik liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wartość wskaźnika dla Gminy Buk utrzymuje tendencję spadkową od 2018 roku. W województwie wielkopolskim oraz powiecie poznańskim widoczny jest spadek wartości na przestrzeni czterech analizowanych lat. Warto zauważyć, że wskaźnik ten dla Gminy był niższy niż dla województwa, a wyższy niż w powiecie, jednak różnica tych wartości, nie jest znacząca – w 2021 roku dla Gminy Buk wskaźnik wyniósł 217, przy wartości 350 dla województwa i 191 dla powiatu.

Ryc. 32. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Mieście i Gminie Buk na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2023 r. Gmina Buk przystąpiła również do delimitacji obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji, które między innymi wyznaczają obszary koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Na wyznaczonych terenach Gmina zamierza prowadzić działania rewitalizacyjne mające na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego, przy jednoczesnej poprawie jakości życia mieszkańców. Jako obszar rewitalizacji wyznaczona została północna część Buku.

Zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej jest zadaniem własnym gminy, nałożonym przez ustawę z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. 2023 poz. 725). Polityka mieszkaniowa na terenie Gminy Buk oparta jest m.in. o zapisy Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta i Gminy Buk na lata 2020-2024. Z zapisów wspomnianego Programu wynika, że prognozowana liczba mieszkań własnościowych w latach 2020-2024 wzrośnie o 6. Nabycie lokali mieszkalnych miało nastąpić na rynku pierwotnym lub wtórnym, a środki finansowe zostać zapisane w uchwałach budżetowych Miasta i Gminy Buk na każdy rok budżetowy z lat 2020-2024.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę mieszkań socjalnych i komunalnych będących w zasobie Gminy Buk od 2018 do 2022 roku. Zauważyć można tendencję wzrostową w liczbie mieszkań komunalnych. Na przestrzeni 5 analizowanych lat, wartość wzrosła o 7. Natomiast nastąpiło zmniejszenie zasobu mieszkań socjalnych z 9 w 2018 roku do 7 w następnym. W 2021 roku ich liczba zmalała do 5, a następnie w 2022 roku ponownie wynosiła 7. Na terenie Gminy nie funkcjonują mieszkania wspomagane ani mieszkania chronione.

Tab. 23. Liczba mieszkań socjalnych i komunalnych w zasobie Miasta i Gminy Buk w latach 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba mieszkań komunalnych	55	58	59	62	62
Liczba mieszkań socjalnych	9	7	7	5	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy.

ANKIETA

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Buk

Szanowni Państwo,

W związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Buk, zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo							
<i>Jak oceniasz:</i>	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5	
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?							
Skuteczność działania pomocy społecznej?							
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?							
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?							
Dostęp do żłobków / klubów malucha?							
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy?							
Jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy?							
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę? (Klub Seniora, współpraca z organizacjami zrzeszającymi seniorów)							
Wsparcie osób niesamodzielnych?							
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Miasta i Gminy?							
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?							
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?							
Gospodarka							
<i>Jak oceniasz:</i>	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5	
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?							
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?							
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?							
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?							
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?							

Dostępność usług (np. punkty gastronomiczne, rozrywkowe, bankowe, apteczne, kosmetyczne, fryzjerskie, administracyjne, handlowe) na terenie gminy?							
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w gminie?							
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?							
Poziom konkurencyjności pomiędzy przedsiębiorstwami na rynku lokalnym (wiele podmiotów działających w danej branży – duża konkurencja, jeden podmiot w danej branży – mała konkurencja)?							
Środowisko i przestrzeń							
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Estetykę swojej gminy?							
Jakość powietrza w gminie?							
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?							
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?							
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)?							
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?							
Świadomość ekologiczną mieszkańców?							
System odbioru odpadów na terenie gminy?							
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?							
Walory środowiska przyrodniczego w gminie?							
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?							
Infrastruktura techniczna							
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Stan dróg w gminie?							
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?							
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?							
Jakość sieci wodociągowej?							
Jakość sieci kanalizacyjnej?							
Jakość sieci gazowej?							
Dostęp do Internetu w gminie?							
Turystyka i rekreacja							
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5	
Atrakcyjność turystyczną gminy?							
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?							

Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?						
Poziom bazy gastronomicznej?						
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych?						
System ścieżek rowerowych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?						
Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						
Działalność Ośrodka Sportu i Rekreacji?						
Działalność klubów sportowych na terenie gminy?						
Działalność organizacji pozarządowych działających na terenie gminy?						
Edukacja i kultura						
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)?						
Jakość edukacji w szkołach ponadpodstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach ponadpodstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)?						

Działalność kina i biblioteki działających na terenie gminy?						
Działalność ośrodka kultury działającego na terenie gminy?						
Działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:

- poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego
- rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- rozbudowa oświetlenia ulicznego
- rozwój infrastruktury sportowej
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
- zwiększenie dostępu do Internetu
- wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- zwiększenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- poprawa dostępu do usług medycznych
- zmniejszenie bezrobocia
- promocja gminy
- inwestycje w rozwój turystyki
- podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- zwiększenie dostępności przedszkoli
- zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- poprawa bezpieczeństwa publicznego
- rozwój kultury
- aktywizacja osób starszych
- inne (*jakie?*)

Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką gminy?

.....

Metryczka

- Płeć:** kobieta mężczyzna nie chcę podawać
- Wiek:** poniżej 18 lat 18-25 lat 26-35 lat 36-45 lat 46-55 lat
 56-65 lat powyżej 65 lat
- Zatrudnienie:** uczeń/student rolnik przedsiębiorca
 osoba pracująca osoba bezrobotna
 emeryt / rencista inne (jakie?) .....
- Zamieszkanie:** jestem mieszkańcem miasta
 jestem mieszkańcem wsi
 nie jestem mieszkańcem gminy

CEL STRATEGICZNY I: MIASTO I GMINA BUK MIEJSCEM Z ROZWINIĘTĄ INFRASTRUKTURĄ I CZYSTYM ŚRODOWISKIEM

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)	Wskaźnik	Osiągnięta wartość wskaźnika w roku x
I.I. Infrastruktura sprzyjająca rozwojowi i bezpieczeństwu Miasta i Gminy Buk.	Współpraca z PKP oraz WZDW przy budowie wiaduktów kolejowych oraz obwodnic Buku i Niepruszewa w celu usprawnienia komunikacji i bezpieczeństwa ruchu drogowego.					Długość wybudowanych/zmodernizowanych dróg (km).	
	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym m.in. poprzez: zainstalowanie systemu wysepek, wprowadzenie odcinkowego pomiaru prędkości lub fotoradarów.						
	Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego Dobieżyn Północ wraz z niezbędną infrastrukturą.					Długość wybudowanych/zmodernizowanych chodników (km).	
	Budowa i modernizacja chodników oraz sieci ścieżek i dróg pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, połączonych z istniejącą infrastrukturą (połączenie miasta Buk z ościennymi sołectwami m.in. z Niepruszewem).					Długość wybudowanych ścieżek i dróg pieszo-rowerowych (km).	
	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (np. rozbudowa oczyszczalni ścieków, budowa SUW, wymiana istniejącej sieci z azbestocementu).					Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km).	
	Tworzenie infrastruktury sprzyjającej korzystającym z transportu publicznego, utrzymanie oraz rozwój komunikacji zbiorowej w tym we współpracy z innymi jednostkami.					Udział mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej (%).	
	Rozbudowa infrastruktury OSP (budowa i modernizacja strażnic) oraz wyposażenie jednostek OSP w sprzęt.					Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej (km).	

	Poprawa dostępności cyfrowej.					Udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej (%).	
	Usunięcie barier architektonicznych (np. poprzez zamontowanie wind, podjazdów w budynkach użyteczności publicznej, usunięcie progów, krawężników).					Przepustowość oczyszczalni ścieków (m ³ /d).	
	Rozbudowa monitoringu i nowych systemów bezpieczeństwa.					Środki przekazane na doposażenie jednostek OSP (zł).	
						Liczba budynków bez barier architektonicznych (szt.).	
I.II. Zrównoważony rozwój przestrzenny.	Zwiększenie obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (ograniczenie rozpraszania zabudowy).					Udział powierzchni Gminy objętej obowiązującymi MPZP (%).	
	Wyznaczanie terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej.					Powierzchnia terenów wyznaczonych pod zabudowę oraz inwestycje (ha).	
	Opracowanie Planu ogólnego odpowiadającego wyzwaniom rozwojowym Miasta i Gminy.					Postępy prac nad Planem ogólnym (forma opisowa).	
	Zwiększenie obszaru terenów aktywności gospodarczej.					Liczba zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (szt.).	
	Podjęcie działań w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy (m.in. rewitalizacja rynku wraz z historycznym układem urbanistycznym Buku).						
	Wsparcie przy podziale i scalaniu gruntów na potrzeby realizacji inwestycji celu publicznego.						
I.III. Aktywna ochrona środowiska.	Dążenie do określenia możliwości wykorzystania, a w konsekwencji wykorzystywanie energii geotermalnej m.in. do ogrzewania budynków użyteczności publicznej.					Liczba zainstalowanych urządzeń OZE w sektorze publicznym (szt.).	
	Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy i ich promocja wśród społeczeństwa.					Liczba wymienionych źródeł ciepła przy wsparciu Gminy (szt.).	
	Działania na rzecz ograniczenia niskiej emisji (programy dotacyjne do wymiany pieców, do budowy fotowoltaiki).					Poziom zanieczyszczenia pyłami PM10 i PM2,5 (µm).	

	Retencjonowanie wód opadowych poprzez rozwój błękitno-zielonej infrastruktury.					Powierzchnia wprowadzonych zadrzewień (ha).	
	Zalesienie nieużytków, tworzenie zielonych enklaw.					Liczba powstałych obiektów małej retencji wodnej (szt.).	
	Poprawa czystości, jakości i funkcjonowania parków i terenów zieleni.					Liczba przeprowadzonych działań rekultywacyjnych (szt.)	
	Rekultywacja jeziora Niepruszewskiego począwszy od usunięcia źródeł skażeń.					Liczba przeprowadzonych akcji z zakresu edukacji ekologicznej (szt.).	
	Odbudowa stawów na terenie gminy w celu magazynowania wody (zbiorniki ppoż.), a także eliminowanie źródeł ich zanieczyszczenia.						
	Działalność edukacyjna w zakresie zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców m.in. w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, odpadami porolniczymi, prawidłowego odprowadzania ścieków bytowych, retencji wód opadowych, a także skutków zdrowotnych i środowiskowych stosowania złej jakości opału.						

CEL STRATEGICZNY II: MIASTO I GMINA BUK PRZYJAZNA PRZEDSIĘBIORCOM I ROZWIJAJĄCA SIĘ TURYSTYCZNIE

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)	Wskaźnik	Osiągnięta wartość wskaźnika w roku x
II.1. Wysoki potencjał inwestycyjny oraz zrównoważone rolnictwo.	Rozwój istniejących i tworzenie nowych obszarów inwestycyjnych.					Liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.).	
	Rozwój infrastruktury (kanalizacja deszczowa, sieć wodno-kanalizacyjna, energia, światłowód) w obszarze terenów inwestycyjnych.					Liczba członków podmiotu skupiającego przedsiębiorców (os.).	
	Utworzenie w Gminie podmiotu skupiającego przedsiębiorców i pomagającego w rozwoju, będącego platformą wymiany doświadczeń i rozwiązywania problemów.					Stopień bezrobocia na terenie Gminy (%).	

	Wsparcie inicjatyw tworzenia i rozwoju agroturystyki.					Liczba pracowników zatrudnianych przez przedsiębiorstwa na terenie Gminy (os.)	
	Organizacja transportu zbiorowego pracowników do stref inwestycyjnych.					Liczba wystawców na lokalnym targowisku (szt.)	
	Stworzenie i realizacja wraz ze Szkołą Branżową I stopnia w Buku programu edukacyjnego, stymulującego postawy przedsiębiorcze oraz wprowadzenie systemu zachęt dla przedsiębiorców, aby chcieli szkolić młodzież.					Liczba zrealizowanych programów w zakresie gospodarowania odpadami powstałymi w rolnictwie (szt.).	
	Utworzenie lokalnego targowiska, na którym realizowana będzie sprzedaż bezpośrednia od rolników oraz sprzedaż produktów lokalnych.						
	Realizacja programów w zakresie odbioru odpadów powstałych w rolnictwie, w tym folii, opakowań po nawozach czy środkach ochrony roślin.						
	Wspieranie innowacji w rolnictwie, w tym wsparcie w modernizacji i restrukturyzacji małych gospodarstw rodzinnych.						
II.II. Promocja atrakcyjności kulturowej i inwestycyjnej Miasta i Gminy Buk.	Kontynuacja i poszerzenie oferty wydarzeń kulturowych i sportowych wyróżniających Miasto i Gminę Buk (m.in. Przystanek Buk, Otwarty Zabytek, Koncert Noworoczny, Dni Gminy Buk, Dożynki Gminne, Festiwal Muzyki Kameralnej).					Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturowych i sportowych na terenie Miasta i Gminy (szt.).	
	Stworzenie broszury informacyjnej skupiającej lokalne atrakcje turystyczne oraz punkty gastronomiczne.					Liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych Gminy (szt.).	
	Utworzenie strony promocyjnej terenów inwestycyjnych.					Liczba obiektów wymienionych w broszurach (szt.).	
	Prowadzenie kampanii promocyjnych gminy (filmy, wydarzenia, konkursy) pod kątem turystyki krajoznawczej i ekoturystyki.					Liczba odsłon strony internetowej (szt.).	
	Kształtowanie pozytywnego wizerunku Gminy jako miejsca, w którym warto żyć, prowadzić działalność gospodarczą oraz wypoczywać.					Liczba zabytków objętych Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami (szt.).	
	Promocje lokalnej twórczości kulturalnej i tradycji rzemieślniczej, a także dążenie do wypromowania produktu lokalnego.						

	Opracowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.						
	Poszerzenie współpracy oraz rozwój sieci gmin partnerskich.						
II.III. Turystyka oparta na dziedzictwie kulturowym oraz rekreacji.	Działanie na rzecz rozwoju turystyki rekreacyjnej m.in. w oparciu o Jezioro Niepruszewskie.					Liczba miejsc noclegowych oraz obiektów gastronomicznych na terenie Gminy (szt.).	
	Rozwój zaplecza turystycznego, w szczególności sektora usług hotelarskich i gastronomicznych.					Liczba miejsc w bazie camperowej (szt.).	
	Utworzenie bazy camperowej odpowiadającej aktualnym potrzebom turystów nad jeziorem w Niepruszewie, przy zachowaniu wymagań dotyczących ochrony środowiska oraz w zgodzie z potrzebami mieszkańców miejscowości.					Liczba turystów korzystająca z bazy noclegowej (os.).	
	Utworzenie nowego miejsca dla Izby Muzealnej Ziemi Bukowskiej.					Długość utworzonych ścieżek i szlaków turystycznych na terenie Miasta i Gminy (km).	
	Stworzenie ścieżek i szlaków turystycznych pieszych oraz rowerowych w oparciu o zabytkowy układ miasta i zabytki.						
	Krzewienie wśród mieszkańców postaw tożsamości lokalnej i poszanowania dla tradycji i dziedzictwa kulturowego.						
	Modernizacja i rozbudowa siedziby i obiektów PTTK.						
	Tworzenie murali nawiązujących do historii i dziedzictwa kulturowego Gminy.					Liczba powstałych murali (szt).	

CEL STRATEGICZNY III: MIASTO I GMINA BUK OTWARTA NA POTRZEBY MIESZKAŃCÓW

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)	Wskaźnik	Osiągnięta wartość wskaźnika w roku x
III.I. Dostęp do wysokiej jakości usług	Organizacja dowozu do placówek opieki zdrowotnej dedykowanego osobom ze szczególnymi potrzebami.					Liczba osób korzystających z dojazdu do lekarza specjalisty (os.).	

medycznych oraz społecznych.	Tworzenie warunków do rozwoju podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.					Liczba dostępnych lekarzy (os.).	
	Rozwój i budowa nowych placówek opieki nad dziećmi do lat 3.					Liczba specjalizacji dostępnych w placówkach medycznych (szt.).	
	Zwiększenie dostępu oraz poszerzenie oferty usług opiekuńczych, opieki specjalistycznej i rehabilitacji.					Liczba dostępnych miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3.	
	Zwiększenie dostępności do usług w zakresie zdrowia psychicznego dla dzieci i dorosłych.					Liczba placówek świadczących usługi wsparcia rodziny (szt.).	
	Rozwój sieci świetlic terapeutycznych i środowiskowych w Gminie.					Liczba nowych miejsc w placówkach opiekuńczych i socjalnych (szt.).	
	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami i promocja zdrowia, w tym aktywnego trybu życia.					Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych (os.).	
	Wspieranie przez gminę programów nieobowiązkowych szczepień oraz programów profilaktyki zdrowotnej i badań przesiewowych, we współpracy z podmiotami medycznymi.					Liczba realizowanych programów profilaktycznych (szt.).	
	Poprawa warunków lokalowych Ośrodka Pomocy Społecznej i Dziennego Domu Pobytu „Pogodna Jesień” poprzez przeniesienie jednostek do nowej siedziby.					Liczba osób korzystających z programów profilaktycznych (os.).	
	Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych.					Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych dotyczących zdrowia i uzależnień (szt.).	
	Wyrównywanie szans społecznych i przeciwdziałanie marginalizacji mieszkańców tzw. obszarów popegreerowskich.					Liczba wyremontowanych i nowych mieszkań komunalnych i socjalnych (szt.).	
Stworzenie warunków (wsparcie lokalowe i organizacyjne) do rozwoju wolontariatu na terenie Gminy.					Liczba realizowanych projektów aktywizacyjnych na obszarach wiejskich (szt.).		
III.II. Edukacja na wysokim poziomie oraz wspieranie	Rozwój i modernizacja placówek przedszkolnych i szkolnych.					Liczba poddanych modernizacji lub doposażonych placówek oświatowych (szt.).	

rozwoju uczniów i nauczycieli.	Poszerzenie bazy specjalistycznej w placówkach edukacyjnych (np. psycholog, pedagog, logopeda).					Liczba odbywających się zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży (szt.).	
	Kontynuacja wsparcia oraz zwiększenie oferty dla uczniów uzdolnionych oraz zmagających się z trudnościami w nauce.					Wyniki egzaminów ósmoklasisty.	
	Organizacja zajęć pozalekcyjnych pozwalających na rozwijanie pasji i zainteresowań.					Liczba uczniów objętych systemem stypendialnym (os.).	
	Utworzenie stołówek szkolnych oferujących zdrowe posiłki dla uczniów.					Liczba zorganizowanych wymian międzynarodowych dla dzieci i młodzieży z gminami partnerskimi (szt.).	
	Zapewnienie efektywnego nauczania języków obcych.					Liczba nauczycieli/opiekunów biorących udział w szkoleniach (os.).	
	Wymiana międzynarodowa dzieci i młodzieży z gminami partnerskimi.						
	Wsparcie rozwoju kompetencji nauczycieli poprzez stworzenie systemu szkoleń i programu motywacyjnego.						
	Doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne, w celu podwyższenia poziomu nauczania.						
III.III. Rozbudowana oferta kulturalna oraz sportowa realizowana na terenie obiektów o wysokim standardzie.	Rozbudowa i modernizacja instytucji kultury (MGOK, Biblioteka i Kino) oraz Parku Sokoła w celu stworzenia przyjaznej przestrzeni dla wszystkich grup społecznych.					Liczba oferowanych zajęć przez MGOK, Bibliotekę oraz OSiR (szt.).	
	Kontynuacja działań oraz poszerzenie oferty instytucji kultury dla wszystkich grup wiekowych.						
	Remonty i modernizacja obiektów sportowych, uporządkowanie ich funkcjonalności m.in. Stadion Miejski w Buku.					Liczba odwiedzin gminnej strony internetowej (szt.).	
	Budowa infrastruktury do uprawiania sportów zimą (orlik oraz hala pneumatyczna).					Dochody z opłat za korzystanie infrastruktury sportowej przez zewnętrznych odbiorców (zł).	
Utworzenie otwartych stref aktywności spełniających wszelkie standardy, umożliwiających trenowanie i organizację zawodów (tworzenie nowych i modernizacja istniejących boisk do różnych dyscyplin							

	<p>sportowych m.in. do gry w siatkówkę plażową) oraz zwiększenie dostępności obiektów sportowo-rekreacyjnych dla zewnętrznych użytkowników.</p>						
	<p>Zaprojektowanie i wdrażanie polityki integracyjnej środowisk wielokulturowych.</p>						
	<p>Dalsze wspieranie i zaangażowanie organizacji pozarządowych – powierzanie szerszego spektrum zadań własnych gminy organizacjom pozarządowym (zwłaszcza w takich obszarach jak: ochrona socjalna osób niepełnosprawnych, aktywizacja osób starszych i/lub ze stwierdzoną niepełnosprawnością, kultura, historia lokalna, społeczności lokalne) oraz stworzenie warunków lokalowych.</p>						